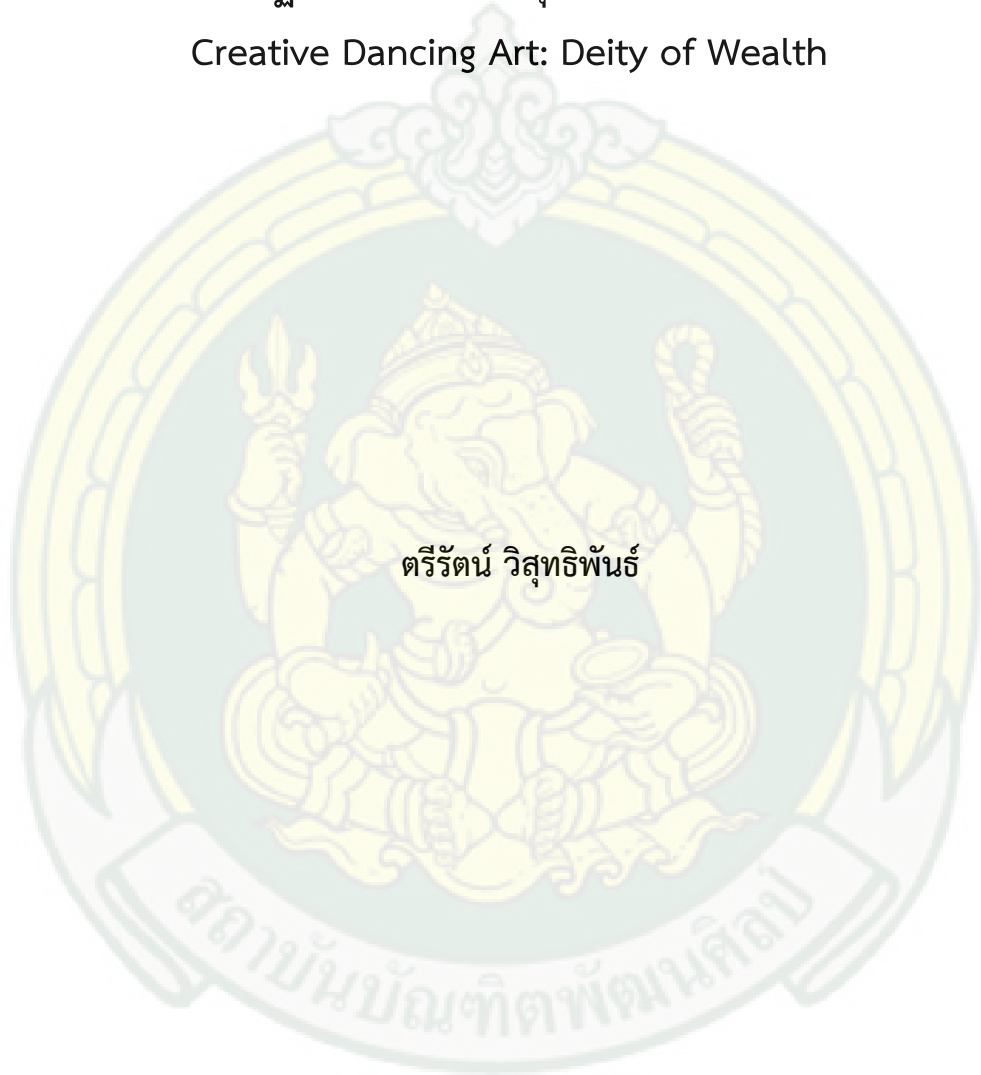

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์
Creative Dancing Art: Deity of Wealth

ตรีรัตน์ วิสุทธิพันธ์

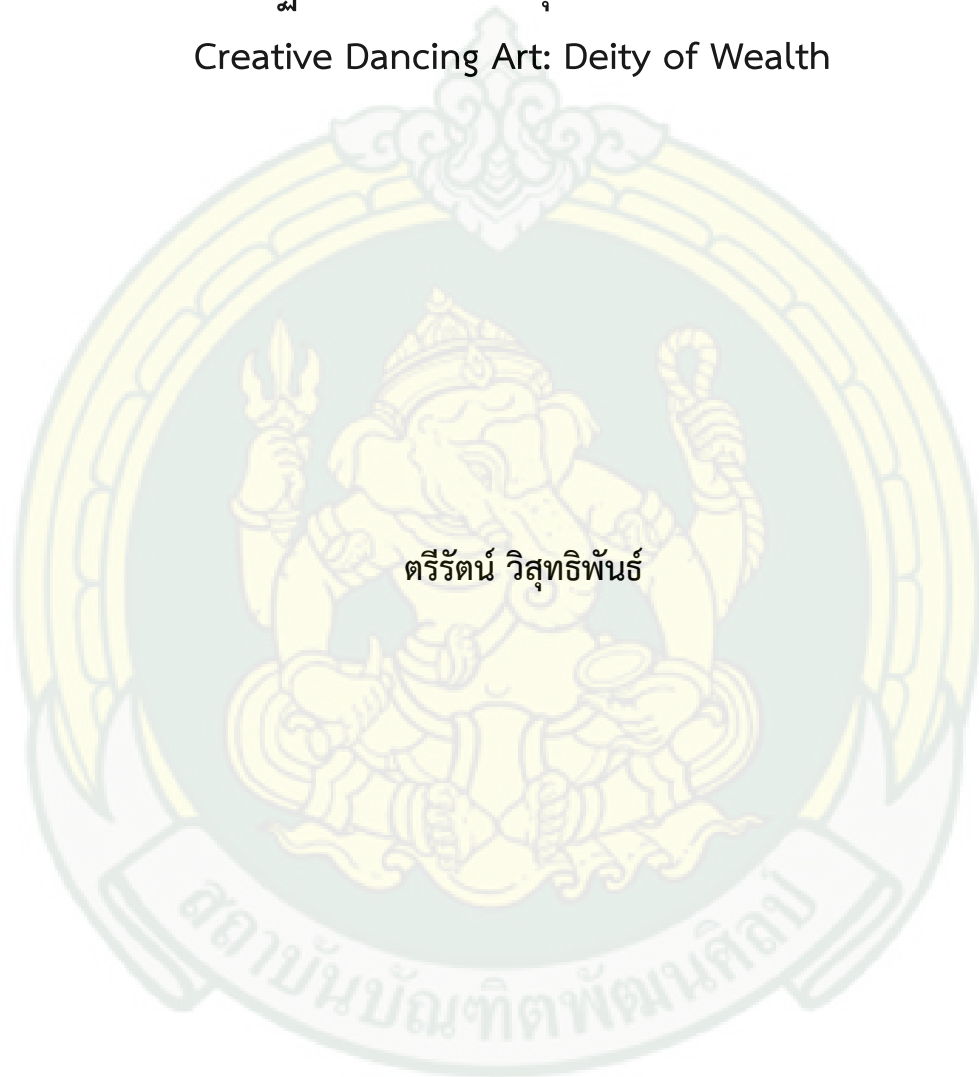

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน
ประจำปีงบประมาณ 2564
ลิขสิทธิ์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์
Creative Dancing Art: Deity of Wealth

ตรีรัตน์ วิสุทธิพันธ์

ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน
ประจำปีงบประมาณ 2564
ลิขสิทธิ์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ชื่อผลงานสร้างสรรค์   นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์
ผู้วิจัย   นางสาวตรีรัตน์ วิสุทธิพันธ์
ปีงบประมาณ   2564

บทคัดย่อ

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์
ขึ้นใหม่ โดยได้นำแนวคิดและแรงบันดาลใจมาจาก ความเชื่อเรื่อง “นางกวัก” หรือ “แม่นางกวัก”
สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่คู่กับความเชื่อของคนในสังคมไทยมาอย่างช้านาน อิทธิพลความเชื่อนี้พบเห็นได้ใน
ชีวิตประจำวันตามห้างร้าน บ้านเรือน ตั้งแต่ธุรกิจระดับย่อยกระทั่งธุรกิจระดับใหญ่ มีแม่นางกวัก
บูชา เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจ เพื่อความเจริญก้าวหน้า คำขายรำรวย เมตตามหานิยม ใครเห็น
ใครรัก นำพาไปสู่สิ่งที่ดีมีสุข ผู้วิจัยจึงได้นำกรอบแนวคิดดังกล่าวมาสร้างสรรค์เป็นผลงานการแสดง
ในรูปแบบนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ โดยใช้ท่ารำพื้นฐานทางด้านนาฏศิลป์ไทยจากท่ารำเพลงช้า
เพลงเร็ว และแม่บทใหญ่ เป็นพื้นฐาน ผสมผสานท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ตามรูปสัญลักษณ์
ของนางกวัก ในรูปแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์ โดยแบ่งการแสดงออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 รูป
เคารพ และช่วงที่ 2 นบศรัทธาพาทรัพย์ทวี โดยมีองค์ประกอบการแสดง คือ 1) ผู้แสดง ใช้ผู้แสดง
หญิงจำนวน 8 คน เป็นผู้ที่มีพื้นฐานทางด้านนาฏศิลป์ไทย คัดเลือกบุคลิกที่เหมาะสมกับบทบาท
นางกวัก 2) เครื่องแต่งกายและศิราภรณ์ นุ่งผ้าจีบ ห่มสไบและสะพัก พร้อมทั้งเครื่องประดับทอง
สวมกระบังหน้าทัดดอกไม้ 3) การแต่งหน้าและทำผม การแต่งหน้าใช้โทนสีธรรมชาติแบบคลีนบิวตี้
ผู้แสดงทำผมด้านหน้าเปิดขึ้นยกสูงขึ้นเล็กน้อย ปลอยผมสยายลงไปที่ด้านหลัง 4) อุปกรณ์การแสดง
ใช้ผ้าสีทองห่อเป็นถุงทอง จารอักขระหัวใจพระสิวลีด้วยหมึกสีแดง 5) เพลงประกอบการแสดง
ใช้เสียงเครื่องดนตรีไทย ผสมผสานกับเสียงเครื่องดนตรีอินเดีย และเครื่องดนตรีสากลเป็นภูมิหลัง
เพื่อสร้างอารมณ์ให้เพลงในแต่ละช่วงการแสดง

การดำเนินการสร้างสรรค์งาน นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์ ใช้หลักนาฏยประดิษฐ์
โดยมีขั้นตอนคือ กำหนดแนวคิดและแรงบันดาลใจ ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทุกรูปแบบเพื่อนำสู่
การกำหนดรูปแบบการแสดง การทดลองฝึกปฏิบัติการทางนาฏศิลป์ นำเสนอผลงานต่อผู้ทรงคุณวุฒิ
เพื่อวิพากษ์ ให้ข้อเสนอแนะในการสร้างสรรค์งาน ดำเนินการปรับปรุงผลงานให้มีคุณภาพมากขึ้น
และนำผลงานการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์ เผยแพร่สู่สาธารณชนลำดับต่อไป

Title of creative work	Creative Dancing Art : Deity of Wealth
Researcher	Miss Tirat Wisutthiphan
Fiscal year	2021

ABSTRACT

The objective of "Creative Dancing Art : Deity of Wealth" is to create a new dancing performance, using the concept and inspiration from the belief of "Nang Kwak" or "Mae Nang Kwak," the sacred deity that have long accompanied Thai society. The influence of this belief is seen in everyday life, whether at malls, restaurants, or houses, from small scale businesses to large scale businesses. Nang Kwak is believed to bring prosperity, wealth, appeal, and happiness. The researcher has applied this concept in the form of creative Thai dancing art, using fundamental dance postures from slow pace songs, fast pace songs, and *Mae Bot Yai* Song, as well as the combination of newly created dance postures that represent the characteristic of Nang Kwak. The performance is divided into 2 parts: the first part "The Idol" and the second part "Reverence Brings Wealth." The elements of the performance consist of: 1) The performers - eight female performers who are skilled in basic Thai dancing art and whose personalities are suitable for the role of Nang Kwak are selected; 2) Costume and headdress - consist of pleated cloth, breast *Sabai* cloth and shoulder *Saphak* cloth, gold jewelry, face accessory, and a flower on the ear; 3) Make-up and hairdressing - the make-up is done in natural tone of clean beauty. The front hair is brushed back and lift up a little, the back hair flows down the backside; 4) The performance props - gold cloth wrapped in a shape of gold bag, with the inscription of *Sivali's Heart Spell* in red ink; 5) The music - Thai instruments combined with the sound of Indian and western instruments, playing as a background music to create a mood during each performance.

The choreography is applied in the creation of this performance. The processes are as follows: defining concept and inspiration, studying and researching all forms of contents to define framework, practicing designed dance postures, presenting the performance to qualified specialists for critics, receiving suggestions about the creation and improvement, and finally publishing the performance to the public.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโคกทรัพย์ ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณาของบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในพระคุณ และใคร่ขอขอบพระคุณโดยลำดับ ดังนี้

ขอกราบขอบพระคุณ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และคณะกรรมการผู้พิจารณาทุนวิจัยทุกท่าน ที่ได้สนับสนุนทุนงบประมาณเพื่องานวิจัยและสร้างสรรค์ ประจำปีงบประมาณ 2564 ให้แก่ผู้วิจัยได้สามารถพัฒนาศักยภาพทางวิชาการ เกิดประสบการณ์ด้านการวิจัยได้อย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ คณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ปรึกษาเป็นอย่างสูง ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำด้วยความเมตตา ตลอดจนแก้ไขปัญหา และให้กำลังใจในการทำงานมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิทยา รุ่งสมัย อาจารย์ประจำ ภาควิชาดุริยางคศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และนายวีระพงษ์ ตรีละคร อาจารย์พิเศษ ศิลปินอิสระ ที่เมตตาในการให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ สำหรับให้ผู้วิจัยนำมาประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานสิ่งเป็นข้อมูลสำคัญด้านต่าง ๆ สำหรับการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.นันทวัน สังขะวร หัวหน้าภาควิชานาฏศิลป์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลปบุรี อนุเคราะห์สถานที่สำหรับบันทึกภาพผลงานแก่ผู้วิจัย พร้อมให้กำลังใจแนวทางในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการผู้ประเมินผลงาน ตลอดจนผู้ที่ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ ข้อเสนอแนะ มีผลทำให้กระบวนการวิจัยงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโคกทรัพย์ ออกมาได้อย่างสมบูรณ์แบบ

ขอขอบคุณ นายกัณฑ์กรพัชญ์ สุทธิพร ที่อนุเคราะห์เครื่องแต่งกาย เครื่องประดับ ตามที่ผู้วิจัยได้ออกแบบ และจัดหามาให้ ขอขอบคุณนายวรวรรณ วรฉัตร ที่ประพันธ์เพลงสำหรับประกอบการแสดง และนายศุภชัย เชื้อนแก้ว ผู้บันทึกโน้ตเพลง และขอขอบคุณทีมงานเทคนิคแสงเสียงพร้อมการบันทึกข้อมูลภาพในตลอดระยะเวลาดำเนินการผลงานวิจัยอย่างเต็มกำลัง คือ คุณครู ชานนท์ อนันตสฤง ครู คศ.2 และเพื่อนร่วมงานทุกท่าน

ขอขอบคุณผู้แสดงทั้ง 8 คน นักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลปบุรี ที่เสียสละเวลาส่วนตัวมาฝึกซ้อม และร่วมแสดงผลงาน รวมถึงผู้มีพระคุณอีกหลายท่านที่ได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ที่มีส่วนร่วมให้ความช่วยเหลือจนการดำเนินการวิจัยสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

ตรีรัตน์ วิสุทธิพันธ์

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	(ก)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	(ข)
กิตติกรรมประกาศ.....	(ง)
สารบัญ.....	(จ)
สารบัญตาราง.....	(ช)
สารบัญภาพ.....	(ซ)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการสร้างสรรค์.....	1
วัตถุประสงค์.....	4
วิธีดำเนินการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
นิยามศัพท์.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ความเชื่อในสังคมไทย.....	8
ตำนานที่มานางกวัก.....	17
รูปลักษณะนางกวัก.....	20
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทย.....	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41
3 วิธีดำเนินการสร้างสรรค์งานและองค์ประกอบการแสดง.....	45
วิธีดำเนินการสร้างสรรค์งาน.....	45
แนวคิดและแรงบันดาลใจ.....	45
การศึกษาค้นคว้าข้อมูล.....	46

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

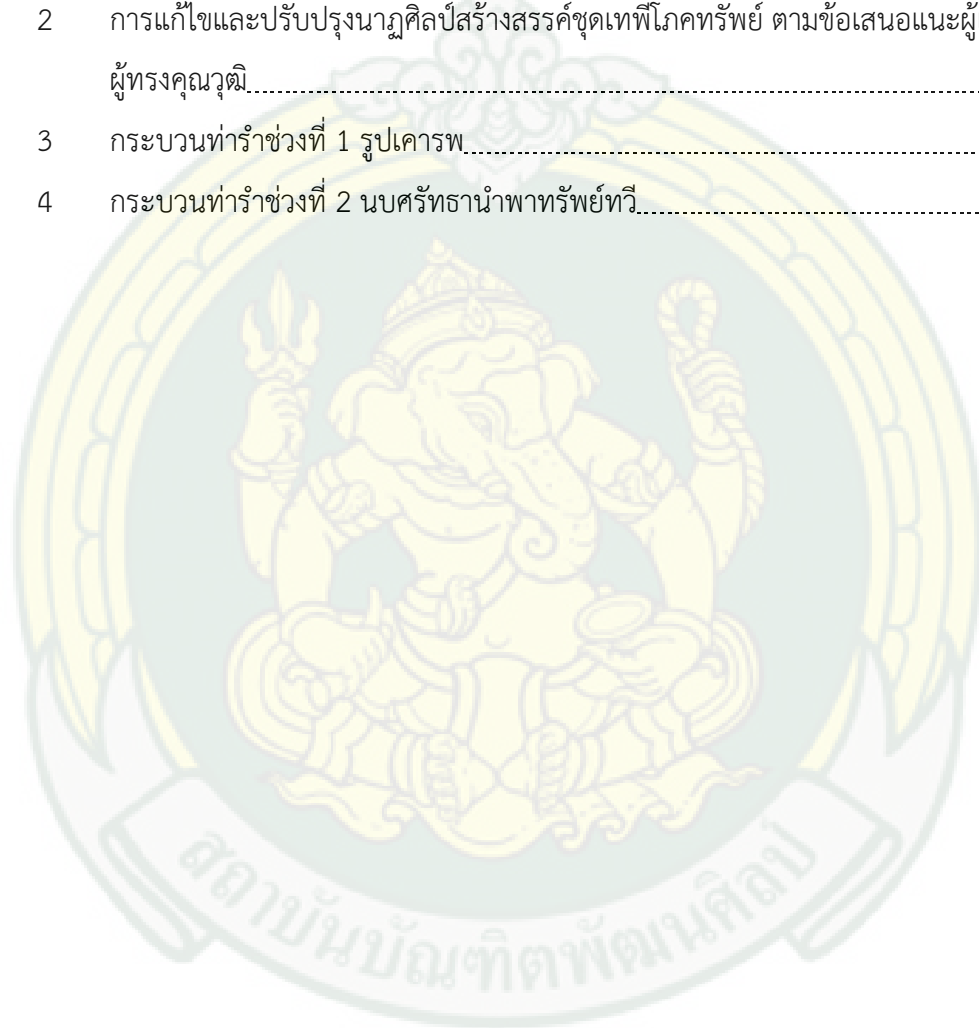
	การกำหนดรูปแบบการแสดง.....	47
	การสร้างสรรค์องค์ประกอบการแสดง.....	48
	การนำเสนอผลงานต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิรูปแบบการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group).....	80
	สรุปผลการสนทนากลุ่มย่อย ((Focus Group) นานุกศิลป์สร้างสรรค์ ชุต เทพีโศกทรัพย์	82
	เผยแพร่การแสดงสู่สาธารณชน.....	86
	สรุป.....	86
4	การสร้างสรรค์กระบวนการทำรำ.....	88
	กระบวนการทำรำนานุกศิลป์สร้างสรรค์ ชุต เทพีโศกทรัพย์.....	89
	สรุป.....	122
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	124
	สรุป.....	124
	อภิปรายผล.....	127
	ข้อเสนอแนะ.....	129
	บรรณานุกรม.....	130
	ภาคผนวก.....	132
	ภาคผนวก ก.....	133
	ภาคผนวก ข.....	141
	ภาคผนวก ค.....	144

สารบัญตาราง

ตารางที่

หน้า

1	ผลจากการประเมินแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ.....	82
2	การแก้ไขและปรับปรุงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุดเทพีโลกทรีพย์ ตามข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ.....	84
3	กระบวนการทำรำช่วงที่ 1 รูปเคารพ.....	89
4	กระบวนการทำรำช่วงที่ 2 นบศรัทธานำพาทรีพย์ทวี.....	98

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ผ้ายันต์นางกั๊กมหาลาภ เชื่อว่าอำนาจโชคลาภ ทำมาค้าขายดี.....	22
2 ลายเส้นสำหรับลงยันต์นางกั๊ก ภาพจากตำราพรหมชาติฉบับมาตรฐาน.....	22
3 นางกั๊ก ศิลปะรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 25 โลหะผสมหล่อหาชาติ ลงรักปิดทองทาสี	23
4 นางกั๊ก ศิลปะรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 26.....	23
5 นางกั๊กตุ๋นุ้ย วัดแสงแก้วโพธิญาณ.....	24
6 กั๊กคู่มหาลาภ.....	24
7 นางกั๊ก กั๊กทรัพย์ 5 มือ.....	25
8 นางกั๊ก กั๊ก 2 มือ.....	25
9 แม่เมณีของธนาคารเอสซีบี.....	26
10 มิสเวลคัม.....	26
11 นางกั๊กวัดธรรมบันดาล.....	27
12 นางกั๊ก 5 มือ หาบกระบุงเงิน กระบุงทอง.....	27
13 ผ้าสไบจีบ.....	56
14 ผ้าสไบจีบสีส้ม.....	57
15 ผ้าสไบจีบสีม่วง.....	57
16 ผ้าสไบจีบสีฟ้า.....	58
17 ผ้าสไบจีบสีชมพู.....	58
18 สะพักสีทอง.....	59
19 ผ้านุ่งลายอย่างเทศ.....	59
20 ต่างหูทองคำ.....	60
21 สร้อยตัว.....	60
22 กำไลข้อมือ.....	61
23 เข็มขัดและหัวเข็มขัด.....	61

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
24 กระบังหน้า.....	62
25 ดอกพุดประดับผม.....	62
26 ถุงทองลงคาถาหัวใจพระสวสี.....	63
27 เครื่องแต่งกายเทพีโศกทรัพย์หน้า - หลัง.....	63
28 ทำกิณนรรำ.....	65
29 ทำรำกิณนรรำในนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์.....	65
30 ทำประไลยวาท.....	66
31 ทำประไลยวาทในนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์.....	66
32 ทำผาลาเพียงไหล่.....	67
33 ทำผาลาเพียงไหล่ในนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์.....	67
34 ทำนกยูงฟ้อนหาง (มยุเรศฟ้อนหาง).....	68
35 ทำนกยูงฟ้อนหางในนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์.....	68
36 ทำนาคาม้วนหาง.....	69
37 ทำนาคาม้วนหางในนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์.....	69
38 ทำเดิน.....	70
39 ทำเรียก 1.....	71
40 ทำเรียก 2.....	71
41 ทำเรียก 3.....	71
42 ทำเรียก 4.....	72
43 ทำซ้อนซ้อนมือ ซ้อนเงินทอง.....	72
44 ทำหยิบจับเก็บเงินเก็บทอง.....	73
45 ทำเก็บด้วยการดึงจับ.....	73
46 ทำเก็บเข้าถุงเงิน.....	73

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
47 ท่าที่สื่อถึงการมีกิน.....	74
48 ท่ากิน 1.....	74
49 ท่ากอบมือเข้าปาก.....	75
50 ท่ากิน 2.....	75
51 ท่าบ้วนผู้ฝึกปรับตำแหน่งมือ.....	76
52 ท่าพรหมสี่หน้าปรับระดับมือ.....	76
53 ท่าโกยมือจีบ.....	77
54 อิริยาบถนางกวักแบบผ้ายันต์.....	77
55 นางกวักฝาแฝด.....	78
56 นางกวักกวักมือคู่.....	78
57 นางกวักต้อยนุ้ย.....	79
58 นางกวักหลากหลายอิริยาบถ.....	79
59 ท่าที่ 1.....	89
60 แพนผังที่ 1.....	89
61 ท่าที่ 2.....	89
62 ท่าที่ 3.....	90
63 ท่าที่ 4.....	90
64 ท่าที่ 5.....	91
65 ท่าที่ 6.....	91
66 ท่าที่ 7.....	91
67 ท่าที่ 8.....	92
68 ท่าที่ 9.....	92
69 ท่าที่ 10.....	92

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
70 ทำที่ 11.....	92
71 ทำที่ 12.....	93
72 ทำที่ 13.....	93
73 ทำที่ 14.....	93
74 ทำที่ 15.....	93
75 ทำที่ 16.....	94
76 แผนผังที่ 2.....	94
77 ทำที่ 17.....	94
78 ทำที่ 18.....	94
79 ทำที่ 19.....	95
80 ทำที่ 20.....	95
81 ทำที่ 21.....	95
82 แผนผังที่ 3.....	95
83 ทำที่ 22.....	96
84 แผนผังที่ 4.....	96
85 ทำที่ 23.....	96
86 แผนผังที่ 5.....	96
87 ทำที่ 24.....	97
88 ทำที่ 25.....	98
89 แผนผังที่ 6.....	98
90 ทำที่ 26.....	98
91 ทำที่ 27.....	98
92 ทำที่ 28.....	99

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
93 ทำที่ 29.....	99
94 แผนผังที่ 7.....	99
95 ทำที่ 30.....	99
96 ทำที่ 31.....	100
97 ทำที่ 32.....	100
98 ทำที่ 33.....	100
99 แผนผังที่ 8.....	100
100 ทำที่ 34.....	101
101 ทำที่ 35.....	101
102 ทำที่ 36.....	101
103 แผนผังที่ 9.....	101
104 ทำที่ 37.....	102
105 ทำที่ 38.....	102
106 แผนผังที่ 10.....	102
107 ทำที่ 39.....	103
108 ทำที่ 40.....	103
109 ทำที่ 41.....	103
110 ทำที่ 42.....	104
111 แผนผังที่ 11.....	104
112 ทำที่ 43.....	104
113 ทำที่ 44.....	105
114 ทำที่ 45.....	105
115 แผนผังที่ 12.....	105

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
116 ทำที่ 46.....	106
117 แผนผังที่ 13.....	106
118 ทำที่ 47.....	106
119 ทำที่ 48.....	107
120 ทำที่ 49.....	107
121 ทำที่ 50.....	107
122 แผนผังที่ 14.....	107
123 ทำที่ 51.....	108
124 ทำที่ 52.....	108
125 ทำที่ 53.....	108
126 ทำที่ 54.....	109
127 แผนผังที่ 15.....	109
128 ทำที่ 55.....	109
129 ทำที่ 56.....	110
130 แผนผังที่ 16.....	110
131 ทำที่ 57.....	110
132 ทำที่ 58.....	110
133 ทำที่ 59.....	111
134 แผนผังที่ 17.....	111
135 ทำที่ 60.....	111
136 ทำที่ 61.....	112
137 ทำที่ 62.....	112
138 ทำที่ 63.....	112

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
139 ทำที่ 64.....	113
140 แผนผังที่ 19.....	113
141 ทำที่ 65.....	113
142 ทำที่ 66.....	113
143 ทำที่ 67.....	114
144 ทำที่ 68.....	114
145 ทำที่ 69.....	114
146 แผนผังที่ 20.....	114
147 ทำที่ 70.....	115
148 ทำที่ 71.....	115
149 ทำที่ 72.....	115
150 ทำที่ 73.....	115
151 ทำที่ 74.....	116
152 แผนผังที่ 21.....	116
153 ทำที่ 75.....	116
154 ทำที่ 76.....	116
155 ทำที่ 77.....	117
156 แผนผังที่ 22.....	117
157 ทำที่ 78.....	117
158 แผนผังที่ 23.....	117
159 การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ ครั้งที่ 5 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์....	142
160 การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุต เทพีโศกทรัพย์.....	142

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์งานทางด้านนาฏศิลป์ไทย ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอดงานทางด้านนาฏศิลป์ไทยให้ก้าวทันบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งการสร้างสรรค์งานนั้นมีความสำคัญต่อการนาฏศิลป์เป็นอย่างมาก เพื่อให้การดำรงอยู่ของนาฏศิลป์ไทยมิใช่เป็นเพียงแค่การอนุรักษ์สืบสานเท่านั้น ศิลปะแขนงนี้ได้มีการพัฒนาสร้างสรรค์ต่อยอดจากมรดกอันล้ำค่าที่บรรพชนสร้างไว้ นำไปสู่การสร้างงานนาฏศิลป์ในรูปแบบใหม่ ๆ ตามแนวความคิดต่าง ๆ ซึ่งแนวความคิดในการสร้างสรรค์งานมีด้วยกัน 4 ประเภทหลัก คือ 1. แนวคิดจากประเพณีวัฒนธรรม 2. แนวคิดจากวิถีชีวิต 3. แนวคิดจากจินตนาการ และ 4. แนวคิดจากความเชื่อ

ความเชื่อและศาสนา มีอิทธิพลต่อมนุษย์ทั้งในด้านจิตใจ และวิถีชีวิต อีกทั้งยังมีการแพร่กระจายไปสู่ที่ต่าง ๆ โดยมีมนุษย์เป็นพาหะ จากความเชื่อจนไปสู่การกระทำแล้วทำซ้ำ ๆ คัดสรรหลอมรวมของใหม่จากที่อื่นนำมาปรับให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่เดิมจนเป็นที่ยอมรับแล้วปฏิบัติกันต่อมา อันเรียกว่า “วัฒนธรรม” (นิรมน หาญทองกุล, 2561, น.20) ก่อนที่มนุษย์จะมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ มนุษย์ได้นับถือผีมาก่อน ดังที่ คมกฤษ อุตตะกัณ (2560, น.8-9) กล่าวไว้ว่า ศาสนาผีมีอยู่แล้วหลายพันปีในไทยและอุษาคเนย์ ก่อนพราหมณ์กับพุทธแผ่เข้ามาจากอินเดีย จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์โบราณคดีเป็นพยานชัดเจนว่าดินแดนแถบไทยและเพื่อนบ้านอุษาคเนย์นับถือผีมาก่อน และ ก่อนนั้นอินเดียนับถือผี ครั้นหลังอินเดียรับพราหมณ์ กับพุทธเข้ามาปรับเป็นท้องถิ่นปนกับผี เช่น ไฉ้ซิ้งซ่า ทำขวัญนาค ส่งผลให้ศาสนาในไทยมีขึ้นจากการประสมประสานระหว่างศาสนาผีกับศาสนาพุทธ ซึ่งมีศาสนาผีเป็นฐานรากอันแข็งแกร่ง แล้วประดับประดาให้ดูภูมิฐานทันสมัยน่าเชื่อถือด้วยสิ่งละอันพันละน้อยที่รับจากศาสนาพุทธและพราหมณ์ โดยไม่ขัดหลักผี ขณะที่บทความเรื่อง การถือผีในเมืองไทย ของ ศรีศักร วัลลิโภดม ได้ชี้ให้เห็นว่า การถือผีในประเทศไทยเป็นวัฒนธรรมของคนไทยที่มีมาช้านานและมีผลกระทบต่อภาวะทางสังคมและจิตวิทยาเป็นอันมาก ประเพณีการถือผี ซึ่งเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและศาสนาฮินดูได้มีมาช้านานแล้ว และ

ไม่จำกัดเฉพาะกับผีของคนตายไปแล้ว แต่ยังครอบคลุมถึงสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ที่ถือว่าศักดิ์สิทธิ์และมีอำนาจวิเศษ เช่น แผ่นดิน ผืนฟ้า แม่น้ำ ภูเขา และต้นไม้ (ศรีศักร วัลลิโภดม, 2527, น.8)

เมื่อกล่าวถึงความเชื่อในพลังวิเศษ อำนาจ อิทธิฤทธิ์และความศักดิ์สิทธิ์ของสิ่งเร้นลับตามธรรมชาติที่ปรากฏเป็นความเชื่อในสังคมไทยมีมากมายหลากหลาย อาทิ ความเชื่อเรื่องของเจ้าป่า เจ้าเขา รุกขเทวดา รวมไปถึงเทพต่าง ๆ ที่ได้รับอิทธิพลทางความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ฮินดู ได้แก่ พระแม่ธรณี “เทพีแห่งแผ่นดิน” พระแม่คงคา “เทพแห่งสายน้ำ” พระแม่โพสพ “เทพีแห่งข้าว” เป็นต้น การดำเนินชีวิตของมนุษย์ล้วนแล้วแต่ต้องการเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ พบมากในการประกอบการอาชีพ คนไทยส่วนมากประกอบอาชีพทำนามีเครื่องบูชาและเสริมขวัญกำลังใจ คือพระแม่โพสพ เทพเจ้าแห่งข้าวตามคติความเชื่อของสังคมไทย ก่อนเริ่มฤดูกาลทำนามีพิธีบูชาแม่พระโพสพ มีความเชื่อว่าแม่โพสพจะบันดาลให้วิถีชีวิตของพวกเขาพออยู่พอกิน เป็นมิ่งขวัญของชาวนาในยุ้งฉาง ซึ่งในสังคมไทยมิได้มีเพียงแต่การประกอบพิธีกรรมในการทำมาหากิน ยังมีเรื่องของการบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากการบูชาพระสัมมาสัมพุทธเจ้าและคำสั่งสอนในพุทธศาสนาแล้ว มีการบูชาวัตถุมงคล เครื่องรางของขลัง ที่มีความเชื่อว่าหากบูชาสิ่งเหล่านั้นนั้นจะทำให้ชีวิตเจริญงอกงาม มีกินมีใช้ ประกอบกิจการงานใด ๆ ก็สำเร็จลุล่วง

ค้าขาย เป็นอาชีพหนึ่ง ที่มีผู้ประกอบอาชีพเหล่าพ่อค้าแม่ขายจึงต่างหาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ไว้บูชาเพื่อเสริมกำลังใจในการค้าขาย ซึ่งคนไทยมีค่านิยมบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เครื่องรางของขลังที่ตนศรัทธาไว้เป็นเครื่องเสริมกำลังใจมาตั้งแต่ครั้งอดีต แม้ว่าความศรัทธาคือการเชื่อในสิ่งที่มองไม่เห็นว่ามีอยู่จริงหรือไม่ แต่ถ้ามีรูปปั้น หรือสิ่งของที่ศรัทธาไว้บูชามักจะสร้างขวัญกำลังใจในความเชื่อว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์นั้น ๆ จะทำให้ชีวิตของตนเป็นไปอย่างที่ต้องการได้ หากเราสังเกตจะพบว่า เกือบทุกร้านค้าตามท้องตลาด ไม่ว่าจะเป็นขายสินค้าประเภทใด ก็มักจะมีหิ้งตั้งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามความเชื่อ ตามแรงศรัทธาของเจ้าของร้านตั้งไว้ เพื่อเป็นรูปสักการะให้เกิดขวัญกำลังใจว่า ร้านของตนจะมีลูกค้าเข้าร้าน ค้าขายร่ำรวย มีเมตตามหานิยม มีเสน่ห์ และนำความโชคดีมาสู่ตน ซึ่งหนึ่งในเครื่องรางของขลังที่นิยมมีกันนั้น ก็คือ “นางกวัก”

“นางกวัก” หรือ “แม่นางกวัก” เป็นเครื่องราง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่คู่กับความเชื่อของคนในสังคมไทยมาอย่างช้านาน ใครที่ประกอบอาชีพค้าขายมักหารูปปั้นนางกวักมาบูชา เพื่อกวักเรียกลูกค้าให้มาซื้อของตน เชื่อว่าใครบูชานางกวักจะขายดิบขายดี ปัจจุบันนางกวักยังเป็นภาพลักษณ์ของหน่วยงานทางด้านการเงิน แต่น้อยคนที่จะรู้ว่านางกวักนั้นมีที่จากไหน ไม่ปรากฏที่มาชัดเจนตำนาน

เล่าขานมีด้วยกัน 3 เรื่องใหญ่ ได้แก่ ตำนานท้องถิ่นเรื่องรามเกียรติ์ ตำนานที่ปรากฏชื่อนางกวักใน
 โองการไหว้ครูช่าง และตำนานที่เกี่ยวข้องกับคติพุทธและพราหมณ์ ซึ่งตำนานหลังนี้มีความเชื่อมโยงที่
 น่าเชื่อถือในการอ้างอิงความศักดิ์สิทธิ์ของนางกวัก กล่าวถึง นางสุภาวดี หญิงสาวผู้เลื่อมใสในพุทธ
 ศาสนา ครอบครัวประกอบอาชีพทำมาค้าขาย ติดตามบิดาเร่ขายสินค้าในต่างถิ่น นางสุภาวดีได้มี
 โอกาสพบกับ “พระกัศสปเถระเจ้า” เป็นอริยสงฆ์แสดงธรรม หลังจากสุภาวดีฟังธรรมเทศนาด้วย
 ความตั้งใจแล้ว พระกัศสปเถระเจ้าได้กำหนดจิตเป็นอำนาจจิตพระอรหันต์ ประสิทธิ์ประสาทพรให้แก่
 นางสุภาวดีและครอบครัว โดยได้ตั้งกุศลจิตประสาทพรเช่นนี้ทุกครั้งที่สุภาวดีมีโอกาสไปฟังจนจบ
 อำลา กลับ ต่อมา นางสุภาวดีได้เดินทางติดตามบิดาไปทำการค้า และมีโอกาสฟังธรรมพระอริยสงฆ์อีก
 ท่านหนึ่ง นามว่า “พระสิวลีเถระเจ้า” สุภาวดีได้ฟังธรรมอย่างตั้งใจ สุภาวดีจึงมีความรู้แตกฉาน
 ในหลักธรรมต่างๆ เป็นอันมาก พระสิวลีเถระเจ้าได้กำหนดกุศลจิต ประสาทพรให้สุภาวดีและ
 ครอบครัว เช่นเดียวกัน พรว่า “ขอให้เจริญรุ่งเรืองไพบูลย์ด้วยทรัพย์สินเงินทอง จากการค้าขายสินค้า
 ต่าง ๆ สมความปรารถนาเถิด” บิดารู้ว่าสุภาวดีคือผู้ที่เป็สนิริมงคลที่แท้จริง เป็นที่ไหลมาแห่งทรัพย์
 สมบัติของครอบครัว ครอบครัวร่ำรวยขึ้นเป็นมหาเศรษฐีมีเงินทองและกองเกวียนสินค้ามากมาย
 เมื่อนางสิ้นชีวิตแล้ว ชาวบ้านจึงปั้นรูปแม่นางสุภาวดีไว้บูชา ขอให้การค้ารุ่งเรือง และความเชื่อ
 ดังกล่าวนี ก็น่าแพร่หลายเข้ามายังดินแดนสุวรรณภูมิ จากการเผยแพร่ของพราหมณ์ เป็นความเชื่อที่สืบ
 มาจนถึงปัจจุบัน และด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการบูชานางกวักของผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขาย

รูปลักษณ์นางกวักที่ปรากฏเป็นภาพจำของผู้คนทั่วไปนั้น คือ หญิงงามนั่งคุกเข่า แต่งกาย
 ชุดไทย สวมกระบังหน้า ยกมือขวาขึ้นกวัก และมีถุงเงิน ซึ่งปัจจุบันมีการพัฒนารูปลักษณ์ อิริยาบถ
 ท่าทางให้เป็นไปตามความนิยม เกิดความเคลื่อนไหวคล้อยผันแปรไปตามสมัย โดยพระเกจิอาจารย์สร้าง
 เป็นวัตถุมงคล หรือโรงหล่อที่สร้างตามความต้องการของผู้บูชา เช่น นางกวักด้นนัย นางกวักคู่
 นางกวักสองมือ หรือ แม่เมณีนี ซึ่งเป็นตัวแทนบริษัททางการเงิน รวมถึงงานสร้างสรรค์ของศิลปินได้
 สร้างสรรค์มีสเวลค์ม โดยมีแรงบันดาลใจจากนางกวัก สร้างนางกวักยุค 4G เป็นผลงานทางศิลปะที่
 นำมาใช้ตกแต่งบ้าน ปรับทอนรูปลักษณ์ของนางกวักแต่เดิมให้มีความร่วมยุคสมัย แม้ว่าภาพลักษณ์
 ท่าทาง อิริยาบถของนางกวักที่เปลี่ยนแปลงไปตามความนิยมของสังคมจะเกิดขึ้นหลากหลายรูปแบบ
 แต่ด้วยความเชื่อที่มานิเวศสืบมากระทั่งทุกวันนี้ ทำให้เมื่อใครพบเห็นก็จะเป็นที่ทราบดีว่า ผู้หญิงที่
 สวมใส่กระบังหน้า นั่งในท่าทางคุกเข่า กับอิริยาบถยกมือขึ้นกวักข้างหนึ่งนั่นก็คือ นางกวัก

จากเค้าความเชื่อดังกล่าวข้างต้น เป็นแรงบันดาลใจให้นำมาสร้างสรรค์เป็นการแสดง โดยสร้างสรรค์ “เทพีโศกทรัพย์” นำเสนอการแสดงในรูปแบบระบำที่สื่อถึงความเชื่อความศรัทธาในรูปปั้นนางกวัคที่มีต่อสังคมไทยและการค้าขาย โดยใช้ท่ารำพื้นฐานทางด้านนาฏศิลป์ไทยจากท่ารำเพลงช้า เพลงเร็ว และแม่บทใหญ่ เป็นพื้นฐาน ผสมผสานท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่ตามรูปสัญลักษณ์ของนางกวัค เพลงที่ใช้จะเป็นเพลงไทยผสมผสานเสียงเครื่องดนตรีสากล เพื่อให้เกิดความทันสมัยและสร้างพลังแรงศรัทธา กระบวนการสร้างงานดำเนินการตามหลักการสร้างสรรค์งานนาฏยประดิษฐ์ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์แบบ ทั้งนี้เป็นการเผยแพร่งานนาฏศิลป์ที่มีคุณค่าสู่แวดวงการศึกษาอีกช่องทางหนึ่ง สร้างมูลค่าเพิ่มทางวัฒนธรรม โดยผู้สร้างสรรค์ร้อยเรียงประดิษฐ์ท่ารำตามหลักการแสดงสำคัญของบรมครูต่าง ๆ รังสรรค์และต่อยอดในแนวทางนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด เทพีโศกทรัพย์

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาที่มาและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับนางกวัค
- 2) สร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์ เพื่อส่งเสริมการสร้างสร้งงานนาฏศิลป์ไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ ดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 1) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่

หอสมุดแห่งชาติ

หอสมุด สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

ห้องสมุดดิจิทัลวชิรญาณ

- 2) ศึกษาการแสดงระบำในนาฏศิลป์ไทย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างอัตลักษณ์การแสดง

- 3) ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ด้านนาฏศิลป์ไทย ด้านดุริยางคศิลป์ไทย

4) สร้างสรรค์กระบวนการทำรำ ตามขั้นตอนการสร้างสร้งงาน ประกอบด้วยลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างแนวคิดของการแสดง ได้แนวคิดมาจากตำนานนางกั๊ก ความเชื่อที่มียาวนานของคนไทย บุชานางกั๊กเพื่อกั๊กโชคลาภ ทรัพย์สินเงินทอง คนรักเมตตา นำมาสร้างสรรค์ผ่านองค์ประกอบการแสดง ได้แก่ เพลงประกอบการแสดง ทำรำ การแปรแถว เครื่องแต่งกาย การใช้พื้นที่บนเวที โดยแบ่งช่วงการแสดงออกเป็น 2 ช่วง

ช่วงที่ 1 รูปเคารพ แสดงถึง อิทธิพลความเชื่อรูปเคารพนางกั๊ก

ช่วงที่ 2 นบศรัทธาพาทรัพย์ทวี แสดงถึง ความโดดเด่นของบุคลิคนางกั๊กในอิริยาบถต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดแรงศรัทธา นำพาโชคลาภ ทรัพย์สินเงินทอง คนรักเมตตาและเกิดความสุขสมบูรณ์พูนสุขแก่ผู้บูชา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างสรรค์เนื้อร้อง ทำนองเพลง ดนตรีประกอบการแสดง ใช้เสียงดนตรีไทยผสมवाद็อิเล็กโทรนิคเพื่อให้เกิดพลังความเชื่อ โดยช่วงที่ 1 เริ่มต้นด้วยเสียงการสวดบูชาที่ลอยมาตามสายลม ใช้เสียงดนตรีที่มีกลิ่นอายแนวภารตมีมนต์สะกด สื่อการเดินทางของความเชื่อในแผ่นดินไทย ช่วงที่ 2 เป็นเสียงดนตรีแบบดำเนินทำนอง และเพิ่มเสียงเพื่อให้เกิดพลัง และให้อารมณ์แห่งความสุข ความสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกผู้แสดง ใช้ผู้แสดงหญิงที่มีพื้นฐานนาฏศิลป์ไทย มีประสบการณ์ในการแสดงนาฏศิลป์ไทย และนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ด้วยวิธีคัดเลือกให้ตรงตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ ด้วยความสมัครใจ อายุในช่วงระหว่าง 20 – 25 ปี จำนวน 8 คน

ขั้นตอนที่ 4 นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพโศกทรัพย์ ออกแบบกระบวนการทำรำสร้างสรรค์ทำรำจากพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยจากเพลงช้า เพลงเร็ว แม่บทใหญ่ สร้างสรรค์จากทำทางธรรมชาติและหาทางการกั๊กอิริยาบถต่าง ๆ ผสมผสานให้เกิดความสมดุลของท่วงท่าให้เป็นนาฏศิลป์สร้างสรรค์ โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วงการแสดง คือ

ช่วงที่ 1 รูปเคารพ แสดงถึง อิทธิพลความเชื่อรูปเคารพนางกั๊ก

ช่วงที่ 2 นบศรัทธาพาทรัพย์ทวี แสดงถึง ความโดดเด่นของบุคลิคนางกั๊กในอิริยาบถต่าง ๆ ที่ทำให้แรงศรัทธา นำพาโชคลาภ ทรัพย์สินเงินทอง คนรัก เมตตาและเกิดความสุขสมบูรณ์พูนสุขแก่ผู้บูชา

ทั้ง 2 ช่วงการแสดงใช้ทำรำจากพื้นฐานที่กล่าวมาข้างต้น รวมถึงการออกแบบการแปรแถวแบบกลุ่ม แบบสมดุล แบบกระจาย และการตั้งซุ่ม รวมถึงการเคลื่อนที่ของผู้แสดงตามหลักการใช้เวที

ขั้นตอนที่ 5 การออกแบบประดิษฐ์เครื่องแต่งกาย ศิราภรณ์ และเครื่องประดับนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด เทพโศกทรัพย์ เป็นการออกแบบจำลองมาจากรูปปั้นนางกวัค แต่งกายแบบไทย ห่มสไบและนุ่งผ้าถุง จุดเด่นอยู่ที่ศิราภรณ์นางกวัคที่ใส่กระบังหน้ามาเป็นสัญลักษณ์ในการแสดง โดยมีอุปกรณ์เพิ่มเติมในชุดการแสดง คือ ถุงทอง ภายใต้กรอบแนวคิดของการสร้างสรรค์

ขั้นตอนที่ 6 การนำเสนองานต่อผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีเกณฑ์คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ทางด้านนาฏดุริยางคศิลป์ไทย ไม่น้อยกว่า 20 ปี ประกอบด้วย

- 1) นางรัตติยะ วิกสิตพงศ์ ศิลปินแห่งชาติ พุทธศักราช 2560
- 2) รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ์ ศิลปินแห่งชาติ พุทธศักราช 2548
- 3) รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ คณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- 4) ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุก (ราชบัณฑิต) นักวิชาการละครและดนตรีชำนาญการ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร
- 5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ คงถาวร รองคณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- 6) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพคุณ สุดประเสริฐ รองคณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- 7) ผู้ช่วยศาสตราจารย์นัยนัปปพร ชูติภาดา อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ขั้นตอนที่ 7 เผยแพร่การแสดงสู่สาธารณชน ทั้งในรูปแบบการแสดง บทความและรูปเล่มสร้างสรรค์ฉบับสมบูรณ์ พร้อมวีดิทัศน์การแสดง

- 5) ดำเนินการบันทึกกระบวนการทำรำ ดังนี้
  - 5.1 บันทึกทำรำเป็นลายลักษณ์อักษรและภาพนิ่ง
  - 5.2 บันทึกวีดิทัศน์

- 6) จัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ไทย และดุริยางคศิลป์ เพื่อตรวจสอบคุณภาพของการสร้างสรรค์งานชุด เทพีโศกทรัพย์
- 7) นำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย เรียบเรียงเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาความ
- 8) จัดพิมพ์รูปเล่มงานวิจัยพร้อมวีดีทัศน์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้สร้างสรรค์การแสดง ชุด เทพีโศกทรัพย์ เพื่อเป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการค้าขายทำกิจการต่าง ๆ ในรูปแบบการแสดง
2. เพื่อประโยชน์ในการเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งานตามกรอบของนาฏศิลป์ไทย
3. ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยที่สามารถใช้เผยแพร่สู่สาธารณชนในบทบาทนาฏยพาดิษย์ได้

นิยามศัพท์เฉพาะ

เทพีโศกทรัพย์ หมายถึง นางกวักตามความเชื่อของไทย หากใครบูชาจะค้าขายร่ำรวย มีโชคมีลาภ คนรักใคร่เมตตา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุต เทพีโศกทรัพย์ ได้แนวคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานจาก “นางกวัก” เป็นการนำความเชื่อของคนไทยที่มีต่อวัตถุมงคล ที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจของผู้ที่ประกอบอาชีพค้าขายนำมาสร้างสรรค์เป็นบทบาทเทพีโศกทรัพย์ โดยดำเนินการศึกษาและรวบรวมความเชื่อต่าง ๆ ในสังคมไทย ประวัติที่มาของนางกวัก ทฤษฎีการสร้างผลงานด้านศิลปะการแสดง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ความเชื่อในสังคมไทย

- 1) ความเชื่อ
- 2) วัตถุมงคลและเครื่องรางในสังคมไทย
- 3) ความเชื่อกับธุรกิจ

ตำนานที่มานางกวัก

- 1) นางกวักในบทไหว้ครู
- 2) นางกวักในตำนานจังหวัดลพบุรี
- 3) นางกวักในตำนานพุทธกาล

รูปลักษณ์นางกวัก

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างผลงานนาฏศิลป์ไทย

- 1) แนวคิดในการสร้างผลงานนาฏศิลป์
- 2) ขั้นตอนในการออกแบบงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์
- 3) ระเบียบที่ใช้ผู้หญิงแสดงล้วนในการแสดงนาฏศิลป์ไทย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความเชื่อในสังคมไทย

1) ความเชื่อ

1.1 ความหมายของความเชื่อ

มนุษย์มีความเชื่อเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตตั้งแต่เกิดตลอดจนกระทั่งตาย ความเชื่อมีความหลากหลายตามสังคมที่แตกต่างกันไป คริสต์ศาสนิกชนมีความกลัวในสิ่งที่มองไม่เห็นเมื่อมีเหตุร้ายหรือทุกข์ภัยเกิดขึ้นก็จะอาศัยสิ่งที่มองไม่เห็นมาช่วยขจัดปัดเป่าให้ แม้ว่าบ้านเมืองเจริญขึ้น ความเชื่อเรื่องสิ่งลี้ลับมีการพัฒนาตามไปด้วยไม่ได้หายไปไหน มีทั้งความเชื่อในคำสอนทางศาสนา ความเชื่อในเรื่องของคาถาเวทมนตร์ ความเชื่อในโหราศาสตร์และความเชื่อในเครื่องรางวัตถุมงคลต่าง ๆ โดยมีผู้ที่ให้ความหมายของความเชื่อไว้หลากหลาย ดังนี้

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2525, น. 278) ให้ความหมายความเชื่อ หมายถึง เห็นตามด้วย มั่นใจ ไว้วางใจ นับถือ

ธวัช ปุณโณทก (2536, น. 350) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความเชื่อ คือ การยอมรับอันเกิดอยู่ในจิตสำนึกของมนุษย์ต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่เป็นผลดีหรือผลร้ายต่อมนุษย์นั้น ๆ หรือสังคมมนุษย์นั้น ๆ แม้ว่าพลังอำนาจเหนือ ธรรมชาติเหล่านี้ไม่สามารถที่จะพิสูจน์ได้ว่าเป็นความจริง แต่มนุษย์ในสังคมหนึ่งยอมรับ และให้ความเคารพเกรงกลัวสิ่งเหล่านี้เรียกว่าความเชื่อ

ชลอ บุญช่วย (2532, น. 17) ได้ให้ความหมายของความเชื่อไว้ว่า ความเชื่อ หมายถึง การยอมรับที่ แสดงถึงความจงรักภักดี ความศรัทธา และการยอมรับในอำนาจเร้นลับอื่น ๆ

จันทร์ศรี นิตยฤกษ์ (2542, น. 11) ก็ได้กล่าวไว้ในลักษณะเดียวกันว่า “ความเชื่อ หมายความว่า เห็น จริงด้วย นับถือ มั่นใจ อาจจะด้วยความรู้สึก หรือการไตร่ตรองด้วยเหตุผลก็ตาม เมื่อเกิดความเชื่อก็มัก มีการแสดงออกทั้งกาย คือ การปฏิบัติ และทางวาจา เช่น ตักเตือน สั่งสอน หรือแจ้งให้ผู้อื่นทราบ

จากความหมายของความเชื่อที่กล่าวมาข้างต้น อาจสรุปได้ว่า ความเชื่อ คือ ความรู้สึกนับถือ เคารพ มั่นใจที่จะศรัทธา ในสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ ยอมรับในอำนาจเร้นลับต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เชื่อว่ามีอิทธิพลส่งผลดีและร้ายต่อการดำเนินชีวิตของตน ซึ่งอาจจะพิสูจน์ให้เห็นเชิงประจักษ์ได้หรือไม่ก็ได้ก็ตาม

1.2) เหตุของความเชื่อ

พื้นฐานความเชื่อของมนุษย์ เกิดขึ้นกับเรื่องราวของธรรมชาติ เพราะธรรมชาติคือสิ่งที่รายล้อมการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่แรกเกิดนั้นมนุษย์สัมผัสธรรมชาติได้ก่อนสิ่งที่อยู่รอบตัว ได้แก่ ความสว่าง ความร้อน ความหนาว ต้นไม้ ภูเขา แม่น้ำ ฝนตก พายุ ซึ่งสิ่งเหล่านี้มนุษย์เชื่อว่า มีตัวตน มีอำนาจ สามารถบันดาลทั้งคุณและโทษให้แก่มนุษย์ได้ โดยมีผู้กล่าวถึงเหตุของความเชื่อไว้ต่าง ๆ ดังนี้

หม่อมเจ้าพูนพิสมัย ดิศกุล (2504) ได้ทรงกล่าวถึงเหตุการณ์เกิดความเชื่อไว้ ซึ่งสรุปได้ว่า ความเชื่อเกิดจากการยอมรับในสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เช่น อำนาจดินฟ้าอากาศและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่เห็นเหตุต่าง ๆ ดังนั้นเมื่อภัยพิบัติต่าง ๆ เกิดขึ้นจากการวิงวอนขอความช่วยเหลือต่อสิ่งที่ตนเชื่อว่าจะช่วยได้ และเมื่อพ้นภัยก็แสดงความกตัญญูรู้คุณต่ออำนาจเหล่านั้น

จารุวรรณ ธรรมวัตร (2528, น. 106) ได้กล่าวถึงการเกิดของความเชื่อไว้ว่า เกิดจากมนุษย์แต่ละท้องถิ่นมีปัญหาในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น เมื่อประสบถึงความยากลำบาก เกิดโรคภัยไข้เจ็บ เกิดภัยธรรมชาติ ปัญหาเหล่านั้นเกินความสามารถที่มนุษย์ ธรรมดาจะแก้ไขได้ จึงเกิดความคิดขึ้นมาว่าน่าจะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติบันดาลให้เป็นไปเช่นนั้น อำนาจเหล่านั้นอาจจะเป็นภูต ผี ปีศาจ วิญญาณ หรือเทพเจ้า เป็นต้น ดังนั้น เพื่อป้องกันภัยหรือที่จะเกิดขึ้น มนุษย์จึงวิงวอนขอความช่วยเหลือจากอำนาจศักดิ์สิทธิ์ เหล่านั้น โดยเชื่อว่าถ้าบอกกล่าวหรือทำให้อำนาจศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นพึงพอใจก็จะช่วยให้ ปลอดภัย และเมื่อพ้นภัยก็ยินดีแสดงความกตัญญูทเวทด้วยการเซ่นสรวงบูชา หรือประกอบ พิธีกรรมต่าง ๆ

มณี พยอมยงค์ (2529, น. 178.) ได้ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า “ความเชื่อของมนุษย์เกิดขึ้นจากสิ่งที่มี อำนาจเหนือมนุษย์ เช่น อำนาจของดินฟ้าอากาศ ภัยธรรมชาติหรือเหตุการณ์ที่มนุษย์ไม่สามารถบอก สาเหตุว่าเกิดจากอะไร จึงเกิดความรู้สึกยอมรับและเชื่อถือในอำนาจของสิ่งเหล่านั้น บางครั้งก็วิงวอน ขอความช่วยเหลือจากอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่ตนเชื่อถือ”

ณรงค์ ศรีสวัสดิ์ (2515, น. 10) มีความเห็นในทำนองเดียวกันว่า “การยึดมั่นเชื่อถือในสิ่งต่าง ๆ อาจมี มูลเหตุจงใจมาจากหลายสาเหตุ ที่สำคัญคือสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ความผูกพันอยู่กับความผิดปกติ ของฤดูกาล สิ่งแวดล้อมเหล่านี้ทำให้มนุษย์เกิดความอบอุ่นใจและพึงพอใจ”

จากความเห็นดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า เหตุของการเกิดความเชื่อเกิดจากมนุษย์ แต่ละท้องถิ่นไม่เข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นในการดำเนินการชีวิต ซึ่งมีความรู้สึกว่าจะเกิดขึ้นจากสิ่งที่มีอำนาจเหนือ

มนุษย์หรือมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติบันดาลให้เป็นไปเช่นนั้น เพื่อป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้น และทำให้อำนาจศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นพึงพอใจช่วยให้ความปลอดภัย มนุษย์จึงหาวิธีการปิดเป่าปัญหาให้ได้ โดยมีการจัดการเช่นไหว้หรือพิธีกรรมต่าง ๆ

1.3) ประเภทความเชื่อ

ความเชื่อของมนุษย์มีหลากหลาย มีขอบข่ายที่แตกต่างกันออกไป ตามเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรม โดยนักวิชาการได้ศึกษาและจำแนกประเภท ความเชื่อไว้หลายลักษณะ ดังนี้

ชำนาญ รอดเหตุภัย และบุญยงค์ เกศเทศ (2519, น. 92) ได้จำแนกความเชื่อต่าง ๆ ออกเป็นประเภท สรุปได้ ดังนี้

1. ความเชื่อเรื่องบุคคล (เช่น การตั้งชื่อ วิญญาณ การตายแล้ว ตามผลกรรม การเข้าทรง เป็นต้น
2. ความเชื่อสิ่งแวดล้อม เหตุการณ์ ลายแทง ลางสังหรณ์
3. ความเชื่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (เช่น แขนงแมวขอฝน ตะบองเพชร เทพเจ้า เสน่ห์ยาแฝด เวทมนต์คาถา พระภูมิเจ้าที่ ศาลเพี้ยงตา เป็นต้น
4. ความเชื่อเรื่องเพศ (เช่น ถ้าพ่อเป็นคนเจ้าชู้ ลูกชายก็จะเจ้าชู้เหมือนพ่อ)
5. ความเชื่อเรื่องสุขภาพและสวัสดิภาพ (ถ้าเป็นผี ห้ามรับประทานข้าวเหนียว)
6. ความเชื่อเรื่องฤกษ์ โชค ลาง
7. ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง ไสยศาสตร์
8. ความเชื่อเรื่องความฝัน
9. ความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจ วิญญาณ ผีเสื้อ ผีบรรพบุรุษ
10. ความเชื่อเรื่องนรกสวรรค์
11. ความเชื่อเรื่องโหราศาสตร์ ลักษณะสมพงศ์ วันมงคลต่าง ๆ

ภิญโญ จิตต์ธรรม (2518, น. 54 - 78) ได้จำแนกความเชื่อออกเป็นประเภทต่าง ๆ สรุปได้ ดังนี้

1. ความเชื่อที่เกิดจากความกลัว ความเชื่อนี้ก่อให้เกิดประเพณีต่าง ๆ เช่น พิธีขอฝน เมื่อฝนไม่ตก เป็นต้น

2. ความเชื่อที่เกิดจากการสังเกตปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ
3. ความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้าน
4. ความเชื่อทางไสยศาสตร์
5. ความเชื่อถือโชคลาง
6. ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม นิมิตฝัน

มณี พยอมยงค์ (2530, น. 66 - 122) ได้จำแนกประเภทของความเชื่อออกเป็นประเภทต่าง ๆ สรุปได้ ดังนี้

1. ความเชื่อทั่ว ๆ ไป หรือความเชื่อธรรมดา เช่น เชื่อว่ามีนรก สวรรค์ เทวดา เชื่อว่า ฟ้าแดงจับถูกกั๊ก ฟ้ารุ่งจับถูกปลา ความเชื่อเรื่องฝัน เป็นต้น
2. ความเชื่อที่แฝงไว้ด้วยความกลัวหรือความเชื่อทางไสยศาสตร์ ซึ่งอาจแบ่งเป็นพวก ๆ ได้ดังนี้
  - 2.1 ความเชื่อเกี่ยวกับปรากฏการณ์ธรรมชาติ
  - 2.2 ความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้าน
  - 2.3 ความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาง
  - 2.4 ความเชื่อเกี่ยวกับฤกษ์ยาม นิมิต ฝัน
  - 2.5 ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง
  - 2.6 ความเชื่อเกี่ยวกับลักษณะของคนและสัตว์
  - 2.7 ความเชื่ออันเนื่องมาแต่ศาสนา
  - 2.8 ความเชื่อเกี่ยวกับการทำมาหากินและอาชีพ
  - 2.9 ความเชื่อเกี่ยวกับประเพณี
  - 2.10 ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเคล็ดและการแก้เคล็ด
  - 2.11 ความเชื่อเกี่ยวกับนรก สวรรค์ ชาติ ภพ
  - 2.12 ความเชื่อเกี่ยวกับเลขดี เลขท้าย วันดี วันร้าย

สุริวงค์ พงศ์ไพบุลย์ ได้จำแนกความเชื่อของชาวไทยภาคใต้ตามมูลฐานที่เกิดสรุปได้ดังนี้

1. ความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิทางศาสนา
2. ความเชื่อทางไสยศาสตร์

3. ความเชื่อเกี่ยวกับจริยวัตร

4. ความเชื่อเกี่ยวกับยากลางบ้านและการปิดเป่ารักษาไข้

อาจสรุปได้ว่า ความเชื่อสามารถจำแนกออกได้หลายประเภท โดยที่นักวิชาการแต่ละคนจะจำแนกประเภทไว้แตกต่างกันไปบ้าง แต่เมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นได้ว่าทุกคนจะกล่าวถึงความเชื่อประเภทหนึ่งเหมือน ๆ กัน คือ ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องราง ของขลัง หรือไม่ก็กล่าวถึงความเชื่อนี้โดยจัดรวมอยู่ในประเภทความเชื่อทางไสยศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นชัดเจนชัดว่าความเชื่อเหล่านี้เป็นความเชื่อที่สำคัญและเป็นที่ยึดถือกันมานานในสังคมไทย

1.4) อิทธิพลของความเชื่อ

ความเชื่อเป็นสิ่งที่มียิทธิพลต่อพฤติกรรมของมนุษย์เป็นอันมาก เมื่อมนุษย์มีความเชื่อ เช่นไรก็จะมีพฤติกรรมตามความเชื่อนั้น นักวิชาการหลายคนได้กล่าวถึงอิทธิพลของความเชื่อไว้พอจะประมวลได้ดังนี้

ปราณี วงษ์เทศ (2532, น. 50 - 60) ได้กล่าวถึงอิทธิพลความเชื่อในสังคมไทยสรุปได้ว่า ระบบความเชื่อ จะมีอิทธิพลครอบคลุมพฤติกรรมทุกอย่างของชีวิตเพราะจะเป็นตัวอธิบายให้เหตุผลต่อการกระทำ และกิจกรรมทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง หรือแม้แต่เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น อาหารการกิน กิริยามารยาทต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ ประสาท อิศรปริดา ได้กล่าวถึงอิทธิพลความเชื่อไว้สรุปได้ว่า ความเชื่อและสิ่งยึดเหนี่ยวต่าง ๆ อาจกลายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญซึ่งเกี่ยวพันกันอย่างแยกไม่ออกจากสถาบันอื่น ๆ ของสังคมหมู่บ้าน กล่าวคือ ความเชื่อเป็นเครื่องชี้ทางการดำรงชีวิต ทั้งทางด้านการเกษตร การรักษาโรค การบริโภค การสร้างที่อยู่อาศัย ฯลฯ รวมทั้งการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชาวชนบท ซึ่งนับว่ามีความเกี่ยวข้องกับระบอบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างใกล้ชิด และ จิราภรณ์ ภัทรภาณุภัทร (2528, น. 6) ได้กล่าวถึง อิทธิพลความเชื่อไว้ในทำนองเดียวกันสรุปได้ว่า เมื่อคนเรามีความเชื่ออย่างหนึ่งย่อมเป็นเหตุจูงใจให้เกิดการกระทำที่ตอบสนองความเชื่อนั้น ถ้าเปลี่ยนความเชื่อพฤติกรรมก็จะเปลี่ยน ไปด้วยความเชื่อของคนในสังคมใดสังคมหนึ่งจึงมียิทธิพลต่อพฤติกรรมในสังคมนั้น ๆ พฤติกรรมเหล่านั้นอาจสะท้อนให้เห็นได้ในรูปของข้อห้ามข้อนิยมในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม นอกจากนั้นแล้ว ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ ได้กล่าวถึงอิทธิพลของความเชื่อที่มีต่อสังคมภาคใต้สรุป ได้ว่า ชาวพื้นเมืองในภาคใต้ส่วนใหญ่ยังตกอยู่ในอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เชื่อว่ามี อำนาจเร้นลับในธรรมชาติ

ซึ่งมีอำนาจเหนือมนุษย์ สามารถบันดาลให้เกิดคุณและโทษได้ แม้แต่ ทุกวันนี้จะมีศาสนาประจำใจอัน ประณีตแล้ว แต่ก็ยังคงมีความเชื่อเก่า ๆ ปรากฏให้เห็นอยู่ทั่ว ๆ ไปตามพื้นบ้าน เช่น การนับถือเทวดา อารักษ์ พระภูมิเจ้าที่ ผีบรรพบุรุษ ผีเรือน เป็นต้น อันแสดงให้เห็นว่าอิทธิพลความเชื่อที่มีมาแต่ โบราณยังคงสืบต่อ ๆ กันมาและมีอิทธิพลอยู่ไม่ขาดสาย

ทรรศนะของนักวิชาการดังกล่าวพอจะสรุปได้ว่า ความเชื่อมีอิทธิพลต่อการแสดงออก ทาง พฤติกรรมของคนในสังคม เมื่อคนเรามีความเชื่ออย่างหนึ่งย่อมเป็นเหตุจูงใจให้เกิดการกระทำที่ ตอบสนองความเชื่อนั้น ถ้าเปลี่ยนความเชื่อพฤติกรรมที่แสดงออกก็จะเปลี่ยนตามไปด้วย

2) วัตถุมงคลและเครื่องรางในสังคมไทย

วัตถุมงคลและเครื่องรางของขลัง เป็นความเชื่อที่มีมานานตั้งแต่โบราณ และเชื่อกัน ว่า มนุษย์มีความเชื่อในเรื่องวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลังมาตั้งแต่เริ่มกำเนิดสังคมมนุษย์ในความเชื่อ เกี่ยวกับ ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ความไม่รู้ในปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้น และความต้องการที่ เหนือธรรมชาติ ช่วยปกป้องคุ้มครอง บนพื้นฐานในความต้องการความปลอดภัย โดยที่ได้ค้นพบจะ สร้างมาจากสิ่งที่ทำได้โดยธรรมชาติหรือประดิษฐ์ขึ้นมาจากวัตถุทางธรรมชาติ เช่น หิน ดิน ไม้ หรือ วัสดุอื่น ๆ ตามที่มีในภูมิประเทศนั้น ในยุคต่อ ๆ มาที่มนุษย์มีการรู้จักโลหะ มีความรู้เรื่องการหลอม โลหะ และการนำโลหะมาใช้จึงได้มีวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลัง ที่สร้างขึ้นจากโลหะ โดยวัตถุมงคลและเครื่องรางของขลังที่สร้างขึ้นนั้น สร้างตามความเชื่อ ตามลัทธิ หรือศาสนา มีรูปแบบและ ปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมในการตัดสินใจ บูชาวัตถุมงคล ปัจจัยในการตัดสินใจบูชา วัตถุมงคล ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ในการตัดสินใจบูชาวัตถุมงคล ปัจจัยที่มีผลต่อ พฤติกรรมการเช่า บูชา วัตถุมงคล ปัจจัยที่มีผล ต่อการตัดสินใจเช่า บูชาวัตถุมงคล 9 ลักษณะแตกต่างกันไปตามความเชื่อที่มี เช่น ในยุคสมัยที่มีการบูชา พระอาทิตย์หรือ พระจันทร์ก็อาจจะมีการแกะสลักหิน ให้เป็นรูปของพระอาทิตย์ หรือพระจันทร์ในลัทธิที่มีการบูชาเทพเจ้าก็อาจจะมีการแกะเป็นรูปเทพเจ้าองค์นั้น หรือกำหนด ลักษณะของวัตถุให้เป็นสัญลักษณ์แทนการบูชาเทพเจ้าองค์นั้น (สยามมงคลพระเครื่อง, 2558, ออนไลน์, สืบค้น 9 กุมภาพันธ์ 2564)

ความเชื่อในวัตถุมงคล และเครื่องรางของขลัง เพื่อให้พลังอำนาจ หรือคุณวิเศษ ที่มีอยู่ ใน วัตถุมงคลนั้น ๆ ปกป้องคุ้มครองให้ปลอดภัย หรือต้องการในคุณวิเศษในด้านอื่น โดยสามารถ จัดแบ่ง ได้ดังนี้

คงกระพัน คือ หนังเหนียว ฟันแทง ยังไม่เข้า
 ชาตรีคือ กระทบเบา เช่นโดนต๋อย โดนทุบแต่ไม่เจ็บ
 มหาอุตม์คือ ห้ามอาวุธ เช่น ปืนยิงไม่ออก
 แคล้วคลาด คือ ปลอดภัยจากอันตราย ไม่ถูกตัวไม้โดนตัว
 มหาอำนาจ คือ ผู้คนเกรงกลัว เกรงใจใครเห็นก็เคารพ
 เมตตา คือ ใครเห็นรักเอ็นดู
 มหานิยม คือ คนนิยมชมชอบ
 โชคลาภ คือ ให้ผลทางด้านลาภผล การค้าขาย หรือเงินทอง เป็นต้น

3) ความเชื่อกับธุรกิจ

ความเชื่อกับธุรกิจ และธุรกิจเกี่ยวกับความเชื่อ ทั้งสองอย่างนี้มีลักษณะที่คล้ายคลึงต่างกันที่ปัจจัยหนึ่งคือผู้บริโภค และอีกทางหนึ่งคือผู้ประกอบการ หรือเจ้าของธุรกิจ ซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กัน โดยมีสิ่งเชื่อมโยง คือ ความเชื่อ

ความเชื่อกับธุรกิจ สำหรับคนไทย จีน พม่า ลาว หรือประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชียที่นับถือศาสนาพุทธ พราหมณ์ ฮินดู ล้วนมีความศรัทธาตั้งมั่นในศาสนาของตนอย่างเหนียวแน่น ซึ่งอิทธิพล ของความศรัทธาหรือความเชื่อนั้นก็ได้เข้ามาหลอมรวมเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของตนโดยไม่รู้ตัว ไม่ว่าจะเป็น ชนชั้นล่าง กลาง หรือชั้นสูง ไม่ว่าจะเป็นอาชีพการงานระดับรากหญ้าไปจนถึงระดับชาติ ก็ล้วนมีความเชื่อ ในสิ่งที่ยึดมั่นอยู่ในสายเลือด ไล่ตั้งแต่ธุรกิจระดับ Micro SMEs ไปจนถึงระดับเจ้าสัวหมื่นล้าน ก็มักจะมีการแสดงออกถึงความเชื่อของตนอยู่ในธุรกิจนั้นเสมอ เช่น คนไทยเชื่อว่าทำมาค้าขาย ให้บูชาแม่นางกวัก คนนับถือพราหมณ์หรือฮินดูจะบูชาพระพรหม คนจีนต้องดูฮวงจุ้ยก่อนตั้งห้างร้านและการจัดวางสินค้าในร้าน คนฮ่องกงเชื่อใบพัดกังหัน คนญี่ปุ่นใช้มาเนกิเนโกะ (แมวกวัก) สามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ให้พอเห็นภาพความเชื่อที่ชัดเจนขึ้นว่านักธุรกิจนั้นเชื่อในอะไรบ้าง นอกจากตำราเศรษฐศาสตร์

พระพุทธรูป พระเครื่อง เทวรูป เครื่องรางของขลัง อันดับแรก คือ เรื่องของ พระพุทธรูป พระเครื่อง เทวรูป เครื่องรางของขลัง หรือที่เรียกรวม ๆ ว่า “วัตถุมงคล” โดยแต่ละศาสนา ลัทธิ และความเชื่อประจำถิ่นของแต่ละคนก็จะมีวัตถุมงคลที่วามานั้นแตกต่างกันไป เช่น คนไทยก็จะเชื่อว่าการทำมาค้าขายหรือการทำธุรกิจเล็ก ๆ ไปจนถึงขนาดกลางมักจะต้องมีผู้ช่วยจึงจะประสบ

ความสำเร็จ ทำมาค้าขึ้น ร่ำรวยเงินทอง เช่น พระสังกัจจายน์ พระสิวลี พระอุปัชฌาย์ เครื่องรางของขลัง ที่เชื่อว่าช่วยธุรกิจและการค้าก็มี เช่น แม่นางกวัก กุมารทอง ปลัดขิก พญาเต่าเรือน กาฬารัก กาฬาก มะรุม และ วัตถุมงคลรูปนภสราริกา ทางด้านคนไทยเชื้อสายจีน คนจีน ฮองกง มาเลเซีย สิงคโปร์เชื้อ ในเทพเจ้าจีน เช่น ฮกหลกซิว เทพเจ้ากวนอู เจ้าแม่กวนอิม เทพไฉ่ซิงเอี้ย ทางฝั่งเทพเจ้าฮินดูก็มักจะเป็นพระพรหมและพระพิฆเนศ เป็นหลัก ทั้งหมดล้วนเป็นวัตถุมงคลในรูปแบบ “วัตถุ” ที่จับต้องได้มี หลายขนาดตั้งแต่ขนาดจิ๋วไปจนถึงหน้าตัก หลายนิ้วหรือที่เรียกว่าขนาดบูชา สำหรับนักธุรกิจยักษ์ ใหญ่มักเห็นว่าหน้าสำนักงานของบริษัทเหล่านั้น มักตั้งศาลพระภูมิ เจ้าที่ หรือศาลพระพรหม หรือ เทพเจ้าที่ตนนับถือไว้ด้วยเสมอ นี่คือการเชื่อในรูปแบบแรก

โหราศาสตร์ ดวงชะตา ตัวเลข ฮวงจุ้ย การเชื่อในแบบที่สองพอจะมองภาพได้ชัดว่าต่าง จาก แบบแรกด้วยมีความเป็นวิชาการ ตรรกศาสตร์ สถิติ และโหราศาสตร์ ซึ่งเป็นความเชื่อในรูปแบบ ที่ไม่ใช่วัตถุ แต่เป็นการทำตามหลักการ (ที่ตนเชื่อถือ) ว่าทำแล้วจะเกิดความเจริญรุ่งเรือง ไม่ว่าจะเป็น การดูฮวงจุ้ย การตั้งศาล ทั้งหลายที่ไม่ใช่ศาลพิพากษา สีผาผนังร้าน สีป้ายร้าน เลขมงคล เช่น เบอร์ มือถือ ซึ่งหลายท่านอาจไม่เห็นความสำคัญ แต่กับอีกหลาย ๆ คนกลับยอมทุ่มเงินหลักหมื่นหลักแสน เพื่อให้ได้เบอร์มือถือที่ถูกโฉลกเพียง เบอร์เดียว และความเชื่อเรื่องนี้มากน้อยแค่ไหน นอกจากนี้ นัก ธุรกิจกลุ่มใหญ่ยังพึ่งพาการดูดวง และโหราศาสตร์ ในการทำธุรกิจอีกด้วย เช่น คนเกิดวัน เดือน ปี ต่างกัน จะมีธุรกิจที่ทำแล้วรุ่งกับทำแล้วร่วงต่างกันไป บางคน ทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์แล้วจะรวย ในขณะที่บางคนต้องทำธุรกิจทางน้ำเท่านั้นถึงจะรุ่ง ทำให้เรามักได้ยินว่ามี ชื่อของหมอดูและซินแสเงินล้านเป็นที่ปรึกษาของนักธุรกิจรายใหญ่อยู่พอสมควร

ธุรกิจเกี่ยวกับความเชื่อ นับเป็นเรื่องราวที่ต่อจากส่วนแรก เพราะมีความเชื่อกับธุรกิจ จึงทำให้เกิด ธุรกิจ (บน) ความเชื่อ และสิ่งนั้นทำให้เกิดธุรกิจแบบหนึ่งขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่สนองความ ต้องการของนักธุรกิจในกลุ่มแรก อันได้แก่ ศูนย์พระเครื่องที่ให้เช่าบูชาวัตถุมงคลประเภทต่าง ๆ มีตั้งแต่ระดับย่อย คือพ่อค้า ประเภทแผงลอย หรือในวงการเรียกว่าแผงจร คือ นำพระเครื่องวัตถุมงคลที่ตนมีไปเปิดแผงให้เช่าบูชาตามสถานที่ที่เรียกว่าสนามพระ ตลาดพระ เป็นต้น ระดับเล็ก ก็มีศูนย์ พระเครื่องขนาดใหญ่ที่มีลูกน้อง ลูกจ้าง ประจำศูนย์ มีคนหาพระส่งเข้าศูนย์ ปกติจะอยู่ตาม ห้างสรรพสินค้า หรือศูนย์พระเครื่องขนาดใหญ่ที่มีผู้ประกอบการ จำหน่ายวัตถุมงคลหลายสิบรายมา อยู่รวมกันในที่เดียว ไปจนถึงธุรกิจระดับกลาง คือ ผู้ที่สร้างพระเครื่อง วัตถุมงคลให้กับวัดต่าง ๆ โรงงานหล่อพระ บั๊มพระ เป็นต้น ธุรกิจเกี่ยวกับพระเครื่อง วัตถุ มงคลนี้ ทำให้เกิดเงินหมุนเวียนใน

ระบบเศรษฐกิจของไทยปีละหลักหมื่นล้านบาท เพราะปัจจุบันผู้ที่นิยมชมชอบพระเครื่องวัตถุมงคลได้ขยายไปทั่วโลกแล้ว ดังนั้น วัตถุมงคลที่กล่าวมาจึงกลายเป็นสินค้าส่งออก สำคัญอีกอย่างหนึ่งของไทย

นอกจากธุรกิจการจำหน่ายสินค้าวัตถุมงคลแล้ว ธุรกิจการให้บริการบนความเชื่อรุ่งเรืองไม่แพ้กัน ไม่ว่าจะเป็น ชินแส หมอดู อาจารย์ดัง ผู้แทนจำหน่ายหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ ผู้มีวิชาอาคมขลังปลุกเสก วัตถุมงคล สร้างวัตถุมงคล ทำพิธีกรรมด้านโหราศาสตร์ และไสยศาสตร์ต่าง ๆ อีกมากมาย บางคนก็ประสบความสำเร็จมีชื่อเสียงโด่งดัง บางคนก็ดับไปในสายลม ทั้งนี้เพราะอาชีพที่กล่าวมานั้นมีปัจจัยพิเศษอยู่ประการหนึ่งที่จะตัดสินธุรกิจว่าจะรอดหรือไม่ สิ่งนั้นคือ “เครดิต” ซึ่งในที่นี้ไม่ได้หมายถึงเรื่องเงินหรือการให้สินเชื่อ แต่เป็น “ความน่าเชื่อถือ” ในอาชีพ เช่น กุมารทององค์หนึ่ง เจ้าของศูนย์พระในห้างซึ่งเป็นกรรมการสมาคมผู้นิยมพระเครื่องพระบูชาไทย สามารถขายให้ลูกค้าได้ในราคา 100,000 บาท แต่เจ้าของแผงพระในตลาดนัดพระเครื่องปล่อยได้ในราคา 5,000 บาท ทั้งที่กุมารทองนั้นมาจากวัดเดียวกันรุ่นเดียวกันและเป็นของแท้เหมือนกัน ปัจจัยที่ต่างกันมีเพียงสิ่งเดียวคือ “ผู้ขาย” นั่นเอง (อมรพงศ์ แสนสุข. 2563, ออนไลน์ สืบค้น 2 กุมภาพันธ์ 2564)

ถึงแม้ว่ากาลเวลาจะเปลี่ยนไปพร้อม ๆ กับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมถึงสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร แต่ธุรกิจกับความเชื่อนี้ยังคงดำเนินต่อไปได้อีกไกล ดังคำกล่าวที่ว่า “ไม่เชื่ออย่าลบหลู่”

ตำนานที่มานางกวัก

อดีตมนุษย์นับถือผี ก่อนนับถือศาสนา การดำเนินชีวิตผูกพันกับธรรมชาติ มีความจำเป็นที่จะพึ่งพาอาศัยธรรมชาติ จึงก่อเกิดเป็นการนอบน้อม ยอมรับ และนับถือความยิ่งใหญ่ของธรรมชาติ ในฐานะเทพ หรือเทวดาเพศหญิง ปรากฏความเชื่อ เคารพและนับถือ เทพ หรือพระแม่ต่าง ๆ สืบมาปัจจุบัน

สำหรับประวัติที่มาของการสร้างรูปนางกวัก ปัจจุบันยังไม่มี ความชัดเจนว่าเริ่มสร้างกันมาตั้งแต่เมื่อใด แต่จากการสำรวจหลักฐาน ทางโบราณคดีที่ปรากฏในประเทศไทย ยังไม่เคยพบรูปนางกวักที่เก่า แก่ไปกว่าสมัยรัตนโกสินทร์เลย จึงสันนิษฐานในเบื้องต้นว่าความนิยมสร้างรูปนางกวัก อาจเกิดขึ้นตั้งแต่ราวต้นสมัยรัตนโกสินทร์นี้เอง ซึ่งอาจตรงกับช่วงการขยายตัวของเศรษฐกิจการค้าสมัยใหม่ โดยเฉพาะการขยายตัวของกิจการร้านค้าปลีกในกรุงเทพฯ เข้าเมืองใหญ่ต่าง ๆ โดยหลักฐานคตินางกวักที่เก่าที่สุดที่พบในเวลา คือสมุดไทยดำ อธิบายวิธีการสร้างและปลุกเสกนางกวัก

ซึ่งคาด ว่าจะเขียนขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 25 หรือราวสมัยรัชกาลที่ 4-5 ทั้งนี้คตินางกวักน่าจะเป็น การคลี่คลายและพัฒนา มาจากคติผีพื้นเมืองผู้หญิงตามคติไทลาว ที่นับถือผู้หญิงเป็นใหญ่ ซึ่งมักเรียก นำหน้าว่า “แม่” เช่น แม่โพสพ เป็นต้น อันเป็นความเชื่อพื้นบ้าน ของไทยมาช้านาน

นางกวัก เป็นเครื่องรางชนิดหนึ่งทำขึ้นเป็นรูปผู้หญิง แต่งกายแบบชนบนิยมนิโบบราณ คือ นุ่งผ้าจีบหน้า ห่มสไบ ไฉ้ผมยาวประป่า สวมกระบังหน้า ประดับด้วยถนิมพิมพารณตามสมควร นั้งพับเพียบเท้าแขนซ้าย มือขวายกขึ้นทำท่ากวัก นับถือว่าเป็นอาการที่ทำให้เกิดมงคล ใช้ส่งเสริม ในทางมหานิยม อำนวนยโชคลาภ ซื้อง่ายขายคล่อง (กรมศิลปากร, 2558, น. 102)

รูปนางกวัก เป็นสิ่งที่พ่อค้าแม่ขายนิยมบูชากันมาก เพราะเชื่อ กันว่ารูปดังกล่าวมีความ ศักดิ์สิทธิ์ สามารถกวักเรียกลูกค้าให้เข้ามา อุดหนุนสินค้ารวมทั้งยังเปรียบเสมือนการกวักเอาเงินทอง มาสู่ร้านค้าด้วย โดยในระยะหลังๆ ได้มีการพัฒนารูปนางกวักให้มีทรวดทรงและ ท่าทางแปลกใหม่ ต่างไปจากเดิม เพื่อเป็นการเน้นย้ำถึงคุณลักษณะ ความเป็นเทวีแห่งโชคลาภ และเพิ่มคุณวิเศษของ นางกวักให้มีมากยิ่งขึ้น เช่น การทำให้นางกวักมีทรวดทรงที่อวบอ้วน การยกมือทั้งสอง ซ่างขึ้นกวัก หรือการเพิ่มมือกวักให้มีจำนวนมากขึ้น

ประวัติความเป็นมาของนางกวักไม่ปรากฏแน่ชัด แต่ส่วนใหญ่ เชื่อกันว่าจะพัฒนามาจาก “ผี” ท้องถิ่นของไทย เชื่อกันว่างานเป็นลูกสาวของปู่เจ้าเขาเขียว ตามที่อธิบายไว้ในคาถาสวดบูชา กล่าวว่

“โอม มหาสิทธิโชคอุดม โอมปู่เจ้าเขาเขียว มีลูกสาวคนเดียว ชื่อแม่นางกวัก
ชายเห็นชายรัก หญิงเห็นหญิงรัก รู้จักทุกตำบล คนรักทุกถ้วนหน้า โอมพวก พานิชชา
พากูไปค้าถึงเมืองแมน ค้าหัวแหวน ก็ได้แสน ทะนาน กูค้าสารพัดการ ก็ได้กำไรคล่อง ๆ
กูจะค้าเงินก็เต็มกอง กูจะค้าทองก็เต็มหีบ กลับมาเรือนสามเดือน เลื่อนเป็นเศรษฐี
สามปีเป็นพ่อค้าสำเภา โอมปู่เจ้าเขา เขียว ประสิทธิแก่กูคนเดียว สวาหะ”

(อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2560, น. 204)

เรื่องที่เล่าว่านางกวักเป็นลูกสาวของปู่เจ้าเขาเขียวนี พบว่า มีความคล้ายคลึงกับเทวองค์หนึ่ง ที่ปรากฏชื่ออยู่ใน “โองการไหว้ครูช่าง” โดยเทวองค์นี้มีชื่อว่า “นิลบรรพตเทพสุดา” ที่อาจแปลได้ว่า “ลูกสาวของเทพดาแห่งเขาเขียว” เช่นเดียวกัน อีกทั้งในโองการเรื่องนี้ ยังเล่าว่า นางเป็นเทวี ที่ ทำหน้าที่ “กวัก” ทรัพย์สมบัติต่าง ๆ มาให้อีกด้วย อย่างไรก็ตาม ทุกวันนี้ยังไม่ทราบแน่ชัดว่า

จะหมายถึงเทวองค์เดียวกันหรือไม่ เนื่องจากคติในสายของครูช่าง เชื่อว่านางนิลบรรพต เทพสุดา เป็นภาคสตรีของพระวิศ्वกรรม โดยนับถือกันว่าเป็นครูช่าง ด้านเย็บปักถักร้อย

1) นางกวั๊กในบทไห้ครู

ชาวบ้านทั่วไปเชื่อว่านางกวั๊กเป็นเทพ ไม่ใช่ผี ตำนานเก่าแก่เล่าขานกันมาว่า นางเป็นธิดาคนเดียวของปู่เจ้าเขาเขียว ซึ่งน่าจะเป็นองค์เดียวกับเจ้าพ่อเขาเขียวที่คนไทยนิยมเชิญเข้าทรงในเทศกาลสงกรานต์ นามของนางปรากฏใน “โองการไห้ครูช่าง” ซึ่งเป็นตำราเก่าแก่มาแต่โบราณ ฉบับของพลเรือเอกสมเด็จพะเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าอัษฎางค์เดชาวุธ กรมหลวงนครราชสีมา ออกนามว่า “นิลบรรพตเทพสุดา” แปลความว่าลูกสาวของเทพยดาแห่งเขาเขียวผู้มีฤทธิ์เดชอาจบันดาลให้เกิดโชคลาภศฤงคารให้บังเกิดมีขึ้นแก่ผู้ที่คำนับบูชา หรือ พลักรรมถวายแก่นาง สำหรับโองการไห้ครูช่างที่กล่าวถึงข้างต้นนั้นเป็นตำราเก่าแก่ ที่คาดว่าอาจจะเขียนขึ้นหรือมีความสืบเนื่องมาตั้งแต่สมัยอยุธยาแล้ว โดยใช้อ่านในพิธีไห้ครูช่าง เพื่ออัญเชิญเทพยดาฟ้าดินมารับของเซ่น ไห้ พร้อมอำนวยพรมงคลให้ได้รับโชคลาภ ซึ่งทุกวันนี้ยังนำมาอ่าน ประกอบพิธีตามสถาบันช่างบางแห่ง โดยมีเนื้อความตอนหนึ่ง กล่าวว่า

“อนึ่งไช้ข้าขอเคารพนบนางนามปรากฏ นิลบรรพตเทพสุดา กวั๊กมาซึ่งสุวรรณรัตน์
สรรพ สมบัติโอฬาร จงแจ้งการพิธี มารับพลีทั้งหลายไช้ แล้วให้พระศรีสวัสดิ์ ปัดสรรพภัย
ทุกประการ นำ ศฤงคารโศกาทั่วทุกสิ่งมา เพิ่มพูนประมุขมาจนสาร นานมาโดยเนื่องนิตย์
ประสิทธิ์แต่ปวงข้าพเจ้า ตาม ขนบเค้าแบบบรรพ์”

(อรุณศักดิ์ กิ่งมณี, 2560, น. 205)

2) นางกวั๊กในตำนานจังหวัดลพบุรี

เรื่องราวของนางกวั๊กปรากฏเป็นนิทานพื้นบ้านในแถบ จังหวัดลพบุรีอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นประวัติที่ถูกผูกโยงเข้ากับวรรณคดี เรื่องรามเกียรติ์ เล่าว่าครั้งหนึ่งระหว่างที่พระรามออกตามหานางสีดา ที่ถูกทศกัณฐ์ลักพาไป พระรามได้ต่อสู้กับท้าวอุณาราช (ท้าวทกขนาท) เจ้าเมืองสิงขร ซึ่งเป็นผู้ไม่มีคุณธรรม โดยพระรามได้แผลงศรตริ่งท้าวอุณาราชติดไว้กับเขาวงพระจันทร์ พร้อมทั้งสาปว่าท้าวอุณาราชจะสามารถหลุดออกจากศรที่ตรึงไว้ได้ ก็ต่อเมื่อถึงยุคของพระศรีอารียแล้วเท่านั้น ฝ่ายธิดาของท้าวอุณาราชชื่อว่า นางนงประจันต์ เมื่อทราบเรื่องก็มาช่วยดูแลพระบิดา ในระหว่างนั้นก็เพียรทอผ้าจิวรด้วยใยบัว อย่างดี เพื่อตั้งใจจะถวายแด่พระศรีอารียที่จะเสด็จมาโปรดในอนาคต ส่วนชาวเมืองก็

เกรงว่าหากท้าวอุณาราชหลุดพ้นจากคำสาปมา อาจจะมาทำร้ายผู้คนอีก จึงพากันรังเกียจนางนง-
ประจันตร์เป็นอย่างมาก ทำให้ปู่เจ้าเขาเขียวซึ่งเป็นเพื่อนสนิทกับท้าวอุณาราชสงสาร จึงส่งบุตรสาว
ชื่อนางกวกให้มาอยู่ด้วย ปรากฏว่าจากที่ผู้คนเคยเกลียดชังนางนงประจันตร์ ก็กลับเปลี่ยนเป็นมารัก
ใคร่นาง อีกทั้งยังนำลาภสักการะ แก้วแหวนเงินทองมาให้ด้วย นางนงประจันตร์จึงยกย่องนางกวก
ซึ่งผู้นำมาซึ่งความเป็นสิริมงคลและความอุดมสมบูรณ์ด้วยโภคทรัพย์

3) นางกวกในตำนานพุทธกาล

ตำนานที่มานางกวกในระยะหลังมานี้ มีผู้นำเสนออีกแบบหนึ่ง โดยแต่งเค้าโครงเรื่องให้มี
ความเก่าแก่ถึงยุคพุทธกาลและมีต้นกำเนิดในอินเดีย ซึ่งเป็นตำนานที่เสริมสร้างความศักดิ์สิทธิ์
โดยเล่าว่าที่เมืองมิถิลาสันชนคร มีครอบครัวพ่อค้า ครอบครัวหนึ่ง ผู้เป็นพ่อชื่อว่าสุจิตตพราหมณ์
ส่วนแม่ชื่อนางสมณฑา ทั้งสองมีบุตรสาวชื่อ นางสุภาวดี เมื่อเจริญวัยได้ร่วมเดินทางไปค้าขาย กับบิดา
ระหว่างทางได้พบกับพระอรหันต์ 2 องค์ คือพระมหากัสสป และพระสิวลี ซึ่งพระอรหันต์ทั้งสององค์
ได้ประสาทพรแก่นางสุภาวดี ให้เป็นผู้มีความเจริญมั่งคั่งจากการค้าขาย ซึ่งปรากฏว่าหลังจากนั้น
โชคลาภก็เริ่มหลั่งไหลมาสู่ครอบครัวของนาง โดยนางและครอบครัวมัก นำทรัพย์สินไปทำบุญและ
บริจาคทานอยู่เสมอ ต่อมาเมื่อนางสุภาวดีเสียชีวิตลง ได้มีผู้สร้างรูปเคารพแทนนางสุภาวดีขึ้นมาบูชา
ด้วยมุ่งหวังให้นางช่วยบันดาลโชคลาภในทางค้าขาย อย่างไรก็ตามเมื่อมีการตรวจสอบและพบว่า
ในอินเดียไม่ปรากฏการสร้างรูปนางกวกแต่อย่างใด ดังนั้นนิทานที่เล่าว่านางกวก กำเนิดจากอินเดียนี้
คงเป็นการสร้างตำนานขึ้นมาใหม่ เพื่อสร้างภูมิหลังของนางกวกให้มีความเป็นมาอันยาวนาน ซึ่งจะ
เป็นการเพิ่มพูนความศักดิ์สิทธิ์ และความขลังแก่นางกวกมากยิ่งขึ้นนั่นเอง

อาจกล่าวได้ว่า ประวัตินี้มาเล่าขานเรื่องราว “นางกวก” ที่ปรากฏหลักฐานทั้ง 3 เรื่องนั้น
มีนามของ นางกวก ที่ใช้เป็นชื่อเรียกที่เหมือนกัน อีกประการหนึ่งที่เป็นใจความสำคัญ คือ นางกวก
เป็นผู้ที่มากด้วยนำพาสิริมงคล คนรักใคร่ ความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพย์สินเงินทอง เรียกว่า
“นางกวก” นั้น น่าจะมาจากผลที่ได้รับเมื่อได้บูชานางกวก ก็จะกวกเรียกคนรักเมตตา กวกเรียก
ทรัพย์สินศฤงคาร กวกเรียกความอุดมสมบูรณ์ จนก่อเกิดเป็นวัตถุมงคลนางกวก

รูปลักษณะนางกวก

ความเชื่อเรื่องนางกวกมีมาตั้งแต่เมื่อใดไม่ปรากฏ สันนิษฐานว่าน่าจะสร้างเป็นเครื่องราง
สำหรับพ่อค้าแม่ขายมาเป็นเวลาช้านาน อย่างน้อยตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย – ต้นกรุงรัตนโกสินทร์

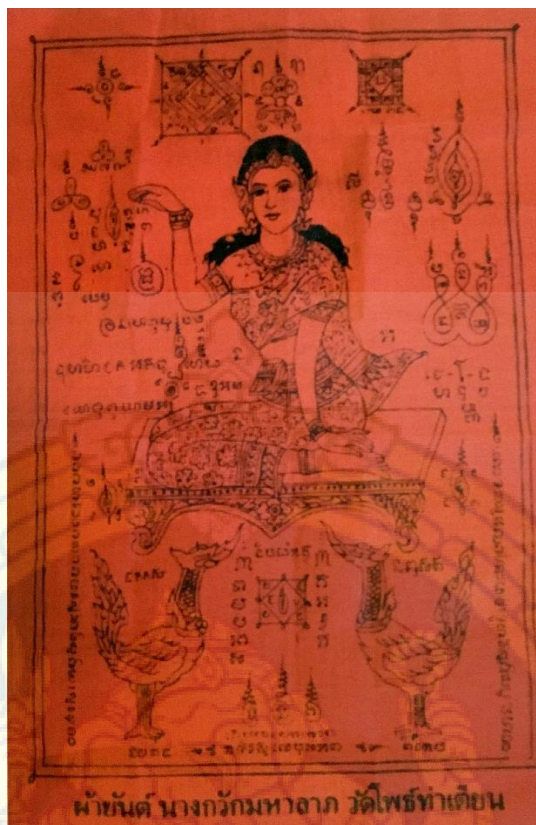
เพราะได้พบหลักฐานรูปนางกวก และตำราว่าด้วยการสร้างรูปนางกวกในเอกสารโบราณ อายุไม่ต่ำกว่า 100 ปี มาแล้ว(อ้างอิง)

เชื่อกันว่าการสร้างรูปนางกวก ต้องมีกรรมวิธีการสร้าง การลงคาถาและเสกเป่าด้วยอาคมตามอุพเทห์ อันเป็นพิเศษสำหรับการทำเครื่องรางชนิดนี้ เพื่อให้เกิดความขลังในทางเมตตามหานิยม อาจบันดาลหรือเกื้อหนุนแก่ผู้เป็นเจ้าของถือครองนางกวกนั้นให้ทำมาค้าขึ้น อำนาจโชคลาภปรารถนาทุกประการ

อุพเทห์ในการสร้างและคาถาเสกเป่าบูชารูปนางกวก ผิดแผกแตกต่างกันไปตามวิธีของเกจิอาจารย์แต่ละท่าน โดยมากมักสัมพันธ์กับพระคาถาที่มีมาในพระบาลีบางครั้งเป็นหัวใจพระคาถาซึ่งเชื่อกันว่าเป็นมนต์ศักดิ์สิทธิ์ สืบมาแต่โบราณการเสาะหารูปนางกวกเพื่อการบูชา ขึ้นกับความนิยมยกย่องว่าอาจารย์ท่านใดมีความเชี่ยวชาญ แคล่วคล่องในพุทธาคมอาจสร้างเครื่องรางอำนาจโชคลาภเข้มขลังสัมฤทธิ์ผล

รูปนางกวกตามตำราโบราณแต่นิยมสลักจากไม้ หรือเขียนลงยันต์บนผ้า ภายหลังมาสร้างด้วยวัสดุต่าง ๆ หลายอย่าง บ้างทำด้วยดิน โลหะหล่อ แกะด้วยเขา หรืองา ทำจากผงเกสรว่าน วัตถุธาตุมงคลหลายชนิด ขนาดของรูปนางกวกมีทั้งขนาดใหญ่สูงประมาณ 1 ศอก ขนาดย่อม สูงประมาณ 3 นิ้ว ถึง 1 คืบ ก็มี สำหรับตั้งบูชาบนหิ้ง หรือตั้งประจำสถานประกอบการ ที่เป็นขนาดเล็กลงมา นิยมเลี่ยมแขวนกับสร้อยคอ หรือใส่ไว้ในถุงเงิน เพื่อให้เงินไหลมาเทมา นางกวกขนาดเล็กยังนิยมใส่ไว้ในตัวตลับของสิ้ผึ้ง พร้อมด้วย วัตถุมงคลค้าขายขนาดเล็กอื่น ๆ เช่น ตะกรุดทองเงิน นาก สาลิกาลิ้นทอง ปลาตะเพียนทอง ตะเพียนเงิน

การสร้างนางกวกเพื่อเป็นเครื่องรางวัตถุมงคล มีการใช้วัสดุที่หลากหลาย ได้แก่ ไม้ นำมาแกะสลัก ผ้าที่นำมาวาดภาพและลงยันต์ โลหะที่หลอมขึ้นรูปตามรูปทรงต่าง ๆ รวมถึงในปัจจุบันมีผู้สร้างสรรค์การสร้างนางกวกออกเป็นรูปแบบต่าง ๆ ให้ทันยุคทันสมัย ต้องตาต้องใจแก่ผู้ที่ได้พบเห็น รวมถึงการสร้างสรรค์นางกวกในรูปแบบที่ต่างไปจากเดิมนั้น มีเรื่องความเชื่อเป็นหลักในการสร้าง เช่น นางกวกดุษฎีนิยมหาลาภ ซึ่งมีที่มาคือ นางกวกที่มีความสมบูรณ์ จึงเกิดเป็นหญิงที่มีรูปร่างอ้วนท้วมสมบูรณ์ สะท้อนว่าหากใครบูชาจะมีกินมีใช้สมบูรณ์พร้อมพรั่งไปด้วยเงินทอง เป็นต้น รูปแบบนางกวกที่ปรากฏในปัจจุบันมีหลากหลาย ทั้งในรูปแบบวัตถุมงคล และงานศิลปะที่ถูกรังสรรค์ขึ้นโดยศิลปินนักออกแบบ ดังนี้

ภาพที่ 1 พ้ายันต์นางกัณท์มหาธาตุ เชื่อว่าอำนาจโชคลาภ ทำมาค้าขายดี
ที่มา: กรมศิลปากร (2558, น. 103)

ภาพที่ 2 ลายเส้นสำหรับลงยันต์นางกัณท์ ภาพจากตำราพรหมชาติฉบับมาตรฐาน
ที่มา: กรมศิลปากร (2558, น. 103)

ภาพที่ 3 นางกวัก ศิลปะรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 25 โลหะผสมหล่อทาสี ลงรักปิดทองทาสี
ที่มา: กรมศิลปากร (2558, น. 105)

ภาพที่ 4 นางกวัก ศิลปะรัตนโกสินทร์ พุทธศตวรรษที่ 26
ที่มา: กรมศิลปากร (2558, น. 205)

ภาพที่ 5 นางกวักต๋อยน้อย วัดแสงแก้วโพธิญาณ
ที่มา: พัทธ์ศ เทพวงศ์ (ออนไลน์, สืบค้น 20 มีนาคม 2564)

ภาพที่ 6 กวักคู่มหาลาภ
ที่มา: ร้านนิพนธ์ (ออนไลน์, สืบค้น 20 มีนาคม 2564)

ภาพที่ 7 นางกวัก กวักทรัพย์ 5 มือ
ที่มา: ร้านพุทธปฏิมาพระเครื่อง (ออนไลน์, สืบค้น 20 มีนาคม 2564)

ภาพที่ 8 นางกวัก กวัก 2 มือ

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 9 แม่เมณีของธนาคารเอสซีบี
ที่มา: ปิยพร อรุณเกรียงไกร. (2562)

ภาพที่ 10 มิสเวลคัม

ที่มา: ลิขสิทธิ์ของ This.means.That. (ออนไลน์, สืบค้น 9 กุมภาพันธ์ 2564)

ภาพที่ 11 นางกวักวัดธรรมบันดาล
ที่มา: สำรวม ทับจันทร์. (ม.ป.ป. น. 112)

ภาพที่ 12 นางกวัก 5 มือ หาบกระบุงเงิน กระบุงทอง
ที่มา: สำรวม ทับจันทร์. (ม.ป.ป. น. 54)

แม้รูปลักษณ์ของนางกั๊กจะมีรูปร่าง หน้าตา การแต่งกาย ที่มีความหลากหลายแตกต่างกัน ออกไปตามสำนัก หรือโรงหล่อที่สร้างขึ้น แต่ยังคงอิริยาบถของการกั๊กมือขึ้นข้างใดข้างหนึ่ง เพิ่มเติม มือที่กั๊กเป็นสองข้าง หรือเพิ่มมือให้มีมากเพื่อแฝงนัยยะในการกั๊กเรียกทรัพย์สินเงินทอง คนรักคน เมตตา

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ หมายถึง การประดิษฐ์ท่ารำ หรือการออกแบบท่ารำอาจจะเป็นการรำ เดี่ยว หรือระบำหมู่ หรือจะเป็นการรำรำของตัวละครที่เกิดจากการคิดประดิษฐ์หรือออกแบบท่ารำ การประพันธ์เพลง การแต่งกายขึ้นมาใหม่ โดยอาจจะยังคงโครงสร้างแบบแผนเดิม (ฉันทนา เอี่ยมสกุล, 2553, น.38)

1) แนวคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์

แนวคิดในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ มีผู้เชี่ยวชาญ บรมครูด้านนาฏศิลป์ไทย ตลอดจน ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้แนวคิดอย่างหลากหลาย ดังนี้

1) แนวคิดการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของครูเฉลย ศุขะวณิช

ครูเฉลย ศุขะวณิช ศิลปินแห่งชาติสาขาศิลปะการแสดงและผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย ได้กล่าวถึงการคิดสร้างสรรค์ท่ารำทางนาฏศิลป์ไทย ว่า เป็นลักษณะของการตีบทหรือใช้ภาษานาฏศิลป์ ในท่ารำของไทยที่เป็นแบบแผนมาตั้งแต่เดิม คือ กลอนตำรารำ และบทรำเพลง เพลงเร็ว โดยใช้กลวิธี ที่จะสร้างสรรค์ให้ได้ท่ารำที่เหมาะสมสวยงาม ผู้สร้างสรรค์ท่ารำต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

(1) จังหวะและทำนองเพลง เชื่องช้า หรือรวดเร็ว มีลักษณะอ่อนหวาน หรือคึกคัก สนุกสนาน

(2) จังหวะและทำนองเพลงที่มีสำเนียงต่างชาติ ก็ต้องเอาลีลาท่ารำของชาตินั้น ๆ มาประดิษฐ์ให้กลมกลืนกันเป็นลีลาของนาฏศิลป์ไทย

(3) เมื่อรู้จักทำนองและจังหวะของเพลงจึงกำหนดท่ารำให้เข้ากับลีลาของเพลงโดย ยึดหลักความสำคัญของเพลงกับท่า ความสัมพันธ์ระหว่างความหมายของบทร้องกับท่ารำ

(4) ลักษณะเพศชาย (ตัวพระ) เพศหญิง (ตัวนาง) เช่น ตัวพระในพม่ารำขวาน ลีลาท่ารำจะต้องมีลักษณะกระฉับกระเฉงเข้มแข็งตามท่วงทำนองของนักรบ ส่วนตัวนาง ได้แก่ ฟ้อนม่านมงคล ลีลาท่ารำจะต้องมีลักษณะอ่อนโยน นุ่มนวล เป็นต้น

(5) การสร้างสรรค์ระบำพื้นเมือง ต้องศึกษาท่ารำที่เป็นแม่ท่าหลักของท้องถิ่น แล้วนำมาสร้างสรรค์ลีลาเชื่อมท่ารำ ให้ครอบคลุมความหมายของเนื้อหาในระบำชุดนั้น ๆ โดยคัดเลือกแม่ท่าหลักมาใช้ ไม่ควรไปลอกเลียนแบบลีลาท่ารำของภาคอื่น ๆ มาปะปนในผลงานการสร้างสรรค์ท่ารำ เช่น ไปนำเอาลีลาท่ารำของภาคใต้มาบรรจุในภาคเหนือ หรือนำลีลาท่ารำของภาคเหนือมาบรรจุในเชิงต่าง ๆ ของภาคอีสาน

(6) การสร้างสรรค์ท่ารำให้คำนึงถึง จุดมุ่งหมายของระบำ รำ ฟ้อน ในชุดนั้นด้วย เช่น ระบำชุดนี้มีจุดมุ่งหมายให้เป็นผู้หญิงล้วน (ตัวนาง) ก็ต้องหลีกเลี่ยงท่ารำที่มีการยกเท้าแบะเหลี่ยม กันเข่า ซึ่งเป็นลีลาท่าทางของตัวพระโดยสิ้นเชิง

(7) การเชื่อมท่ารำ สามารถทำได้หลายวิธี คือ การเล่นเท้าในขณะที่มีบทเอื้อนทำนองยาว ๆ การวิ่งแปรแถว ตั้งซุ้ม ยืนพักทำนอง ใส่ลีลาเชื่อมท่าและยืนตั้งม่ายึดยุบตามจังหวะอยู่กับที่ (พจน์มัลย์ สมรรถบุตร. 2538)

2) แนวคิดการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ของครูจําเรียง พุทธประดับ

หลักเกณฑ์และกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ไทยของครูจําเรียง พุทธประดับ

(1) มีการกำหนดความคิด มีการกำหนดชัดเจนว่านาฏศิลป์ชุดนี้คิดค้นเพื่ออะไรและเพื่อใคร เช่น งานเกี่ยวกับพระราชพิธีและรัฐพิธี การสร้างสรรค์ชุดระบำแทรกในการแสดงเพื่อเพิ่มสีสันให้กับการแสดงละคร การสร้างสรรค์ชุดการแสดงที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ของชาวเหนือ ชาวใต้ ชาวอีสาน เป็นต้น หรือเป็นการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ชุดใหม่ ๆ ขึ้นเพื่อความก้าวหน้าของวงการนาฏศิลป์โดยตรง

(2) ข้อมูลที่ใช้ในการสร้างสรรคงาน คือ ความรู้ต่าง ๆ ที่สืบค้นได้และนำมาพิจารณาเพื่อใช้ประกอบความคิดให้เป็นรูปเป็นร่าง และข้อมูลที่เป็นตัวกระตุ้นหรือเสริมให้ผู้สร้างสรรค์เกิดจินตนาการ และเกิดแรงบันดาลใจสามารถคิดสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์ได้

(3) มีการกำหนดขอบเขต เป็นการกำหนดให้การแสดงครอบคลุมเนื้อหาสาระ และควรคำนึงถึง รูปแบบของการแสดง จำนวนผู้แสดง เวลาที่ใช้ในการแสดง ขนาดของพื้นที่การแสดง งบประมาณในการจัดการแสดง

(4) มีการกำหนดให้อยู่ในรูปแบบจารีตประเพณี และเป็นการผสมระหว่างจารีตประเพณีกับการแสดงร่วมสมัย

(5) มีการกำหนดผู้แสดง เครื่องแต่งกาย ฉาก เพลง แสง เสียง

(6) การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทย

1. ทำรำ ได้แก่ (1) ทำระบำเป็นท่าที่มีความหมายกว้าง แสดงเป็นหมู่พร้อมกันหลายคน เพื่อเกิดความพร้อมเพรียง (2) ทำละคร เป็นท่าแสดงอารมณ์ เช่น โกรธ เศร้า รัก เป็นต้น ทำแสดงกิริยา เช่น เดิน ยืน นั่ง นอน และท่าที่แสดงปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น ท่าฝนตก ทำน้ำไหล และ (3) ท่าเต้นเพื่อเคลื่อนไหวเท้า เป็นต้น

2. การแปรแถว เช่น แถวปากพญิง แถวเฉียง แถวหน้ากระดาน แถวตอนเดียว แถวคู่ เป็นต้น

3. การตั้งซุ้ม ในระหว่างการแสดงและตอนจบการแสดง เช่น ทรงสามเหลี่ยม หรือ ครึ่งวงกลม เป็นต้น (ไพโรจน์ ทองคำสุก, 2547, น. 223-230)

3) แนวคิดการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของ *คุณครูสถาพร สนทอง*

ครูสถาพร สนทอง ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ กล่าวว่า การที่เป็นนักสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ที่ดีควรจะต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) เป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชานาฏศิลป์อย่างลึกซึ้ง

(2) เป็นผู้ที่มีนิสัยเป็นนักคิดสร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา

(3) เป็นผู้คิดค้นและพัฒนาในด้านการแสดงให้มีสิ่งแปลก ๆ ใหม่อยู่เสมอ

(4) ต้องมีความรู้เกี่ยวกับดนตรีและทำนองเพลงต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี

(5) มีความรู้ ความคิด ความสามารถในการออกแบบเครื่องแต่งกาย

(6) เป็นผู้มีความรู้เรื่องอารมณ์ต่าง ๆ ของการแสดง

(7) ต้องศึกษาพัฒนาความรู้ให้กว้างขวางทั้งในด้านวรรณคดี ด้านภูมิศาสตร์และด้านประวัติศาสตร์ด้วย

(8) ต้องเป็นผู้มีสุนทรีย์ะ รู้จักเลือกใช้แม่ท่าร่าที่สวยงามไปใช้ในการสร้างสรรค์ทำรำ โดยหลีกเลี่ยง ทำรำที่ซ้ำ ๆ

(9) ในการสร้างสรรค์ทำรำ การเชื่อมท่าเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะส่งผลให้ผู้คิดสร้างสรรค์ทำรำนำประสบการณ์ที่ได้ฝึกปฏิบัติมาใช้ในการสร้างผลงานที่แปลกใหม่ให้มีคุณภาพที่

ถูกต้องได้โดยอัตโนมัติ นอกจากนี้แล้วการเชื่อมท่ารำสามารถใช้กับการแสดงทั้งที่เป็นการรำเดี่ยว และการแสดงที่มีลักษณะเป็นหมู่คณะด้วย

(10) การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ สามารถปรับปรุง แก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ไม่ยึดถือเป็นแบบตายตัว งานศิลปะจึงพัฒนาได้ (สถาพร สนทอง. 2558, 12 มกราคม, สัมภาษณ์ อ่างถึงใน จินตนา สายทองคำ 2558, น. 13)

4) แนวคิดการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ของสุรพล วิรุฬห์รักษ์

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. สุรพล วิรุฬห์รักษ์ ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ไว้ว่า “นาฏยประดิษฐ์ หมายถึง การคิด การออกแบบ และการสร้างสรรค์ แนวคิด รูปแบบ กลวิธีของนาฏศิลป์ชุดหนึ่ง ที่แสดงโดยผู้แสดงคนเดียวหรือหลายคน ทั้งนี้รวมถึง การปรับปรุงผลงานในอดีต นาฏยประดิษฐ์จึงเป็นการทำงานที่ครอบคลุม ปรัชญา เนื้อหา ความหมาย ท่ารำ ท่าเต้น การแปรแถว การตั้งซุ่ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดดนตรี เพลง เครื่องแต่งกาย ฉาก และส่วนประกอบ อื่น ๆ ที่สำคัญในการแสดงทำให้นาฏศิลป์ชุดหนึ่ง ๆ สมบูรณ์ตามที่ตั้งใจไว้ผู้ออกแบบนาฏศิลป์ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Choreographer” (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2549, น. 225) โดยได้กำหนดขั้นตอนการทำงานของนาฏยประดิษฐ์ ไว้ ดังนี้

1) การคิดให้นาฏศิลป์ คือเหตุผลที่เกิดการสร้างนาฏศิลป์ในโอกาสต่าง ๆ ได้แก่

- (1.1) พิธีกรรมและพิธีการ
- (1.2) ส่งเสริมกิจกรรม
- (1.3) เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม
- (1.4) ความคิดสร้างสรรค์ทางศิลป์
- (1.5) พัฒนาอาชีพ

2) การกำหนดความคิดหลัก เพื่อให้ผลงานเป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้สร้างสรรค์ มี

2 ระดับ คือ

(2.1) ระดับเป้าหมาย หมายถึง การกำหนดให้ชัดเจนว่านาฏศิลป์ชุดที่เกิดขึ้นนี้เพื่ออะไร และเพื่อใคร

(2.2) ระดับวัตถุประสงค์ การนำเป้าหมายมากำหนดเป็นสิ่งที่ประสงค์จะให้เกิดในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

3) การประมวลข้อมูล คือ การรวบรวมข้อมูลมาเป็นปัจจัยในการสร้างสรรค์ข้อมูล มี 2 ลักษณะ คือ

(3.1) ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง คือ ความรู้ต่าง ๆ ที่สืบค้นได้ และนำมาพิจารณาเพื่อใช้ประกอบความคิดให้เป็นรูปเป็นร่าง

(3.2) ข้อมูลที่เป็นแรงบันดาลใจ คือ ข้อมูลที่กระตุ้นหรือเสริมให้ผู้สร้างสรรค์คตินาฏศิลป์ชุดนั้นไปในแนวใดแนวหนึ่ง ข้อมูลนี้มักเป็นงานศิลปะสาขาต่าง ๆ ทั้งนาฏศิลป์ ทัศนศิลป์ ดุริยศิลป์ และวรรณศิลป์

4) การกำหนดขอบเขต หมายถึง การกำหนดให้การแสดงครอบคลุมเนื้อหาสาระอะไรบ้าง อย่างไรบ้าง เช่น รูปแบบของการแสดง จำนวนผู้แสดง เวลาที่ใช้ในการแสดง ขนาดของพื้นที่การแสดง งบประมาณในการจัดการแสดง การกำหนดขอบเขตของการสร้างสรรค์ จะช่วยให้ นักนาฏยประดิษฐ์ มีคิดอะไรเกินกว่าที่จะทำได้จริง

5) การกำหนดรูปแบบ มีวิธีกำหนดได้หลายแนวทาง ได้แก่

(5.1) กำหนดให้อยู่ในหนึ่งนาฏยจารีต การคิดสร้างสรรค์โดยนำแบบแผนนาฏยศิลป์ที่มีโครงสร้างเดิมมาเป็นหลักในการสร้างสรรค์

(5.2) กำหนดให้เป็นการผสมผสานหลายนาฏยจารีต เช่น ระหว่างจารีตประเพณีกับการแสดงร่วมสมัย การแสดงนาฏศิลป์ไทยกับบัลเลต์ เป็นต้น

(5.3) กำหนดให้ประยุกต์จากนาฏยจารีตเดิม โดยนำลักษณะเด่น โครงสร้างท่าทางหรือเทคนิคบางอย่าง มาเป็นหลัก แล้วผู้สร้างสรรค์พยายามบุกเบิกแสวงหาท่าทางใหม่ ๆ มาใช้ในการออกแบบ

(5.4) กำหนดให้อยู่นอกนาฏยจารีตเดิม

6) การกำหนดองค์ประกอบอื่น ๆ ได้แก่ ผู้แสดง รูปแบบเครื่องแต่งกาย รูปแบบฉาก รูปแบบเพลง รูปแบบแสง รูปแบบเสียง เป็นต้น

7) การออกแบบนาฏศิลป์ มีลักษณะคล้ายกับการออกแบบทัศนศิลป์ ซึ่งสามารถนำทฤษฎีทางทัศนศิลป์ และทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหวมาใช้ ดังนี้

(7.1) ทฤษฎีทัศนศิลป์ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

(7.1.1) องค์ประกอบทัศนศิลป์ ได้แก่ จุด เส้น รูปทรง สี พื้นผิว

(7.1.2) การจัดองค์ประกอบทัศนศิลป์ ได้แก่

ก. ความมีเอกภาพ คือการจัดองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความคล้ายคลึงเป็นปริมาณมากพอ ให้มีความเชื่อมโยงกัน เพื่อสร้างพลังของความกลมกลืน

ข. ความสมดุล มี 2 ชนิด คือ

(1) ชนิดสองข้างเหมือนกัน คือ การจัดองค์ประกอบทั้ง 2 ข้างของแกนให้เหมือนกันทุกประการแบบเดียวกับร่างกายของมนุษย์

(2) ชนิดสองข้างไม่เหมือนกัน คือ การจัดองค์ประกอบ 2 ข้างของแกนที่แตกต่างกัน แต่เมื่อดูแล้วมีแรงดึงดูดความสนใจของผู้ดู เท่ากันทั้ง 2 ด้าน

ค. ความกลมกลืน เช่น การใช้สีกลุ่มเดียวกัน ใช้รูปทรงคล้ายกัน หรือการใช้เส้นโค้งเป็นหลัก เป็นการช่วยสร้างความน่าสนใจ ให้เกิดเอกภาพ แต่หากใช้มากเกินไป จะทำให้ขาดจุดเด่น

ง. ความแตกต่าง การสร้างความแตกต่างมาประมวลเข้าในงาน ให้เกิดเป็นหนึ่งเดียว เพื่อให้เกิดความหลากหลาย อันเป็นมูลเหตุแห่งความตื่นเต้น เร้าใจ ชวนติดตาม

(7.2) ทฤษฎีแห่งการเคลื่อนไหว (Kenetology) คือ หลักการที่มนุษย์ใช้ร่างกายเคลื่อนไหวให้เกิดอิริยาบถต่าง ๆ และขณะที่เกิดการเคลื่อนไหวนั้นมียิ่งองค์ประกอบที่สำคัญในนาฏยประดิษฐ์ คือ

(7.2.1) การใช้พลังงาน (Energy) ในการแสดงนาฏศิลป์มีการใช้พลัง 3 ประเภท คือ

ก. ความแรงของพลัง การฟ้อนรำด้วยพลังแรงมาก ๆ ทำให้เห็นความกระปรี้กระเปร่า แข็งแรง รุกรน ตรงกันข้ามการเคลื่อนไหวด้วยพลังน้อย ทำให้มีความหมายมากขึ้น ชัดเจนขึ้น ให้ความรู้สึกนุ่มนวล อ่อนโยน เชื่องช้า หนักแน่น เป็นความรู้สึกลึก ๆ ที่แฝงเร้นอยู่ภายในเป็นต้น

ข. การเน้นพลัง หมายถึง การเร่งหรือลดความแรงของการใช้พลังเพื่อการเคลื่อนไหวในขณะใดขณะหนึ่ง อย่างกะทันหันเป็นศิลปะในการเรียกร้องความสนใจจากคนดู

ค. ลักษณะของการใช้พลังแบ่งเป็น 5 ประเภท คือ

(1) การแกว่งไกว

(2) การระเบิด

(3) การสืบเนื่อง

(4) การสั่นพลั่วและ

(5) การลอยตัว

(7.2.2) การใช้ที่ว่าง (Space) คือ การใช้พื้นที่ ที่มีทั้งความกว้าง ความยาว และความสูง ซึ่งมีความสำคัญในการกำหนด

ก. ตำแหน่ง คือ การจัดให้ผู้แสดงหยุดอยู่บนเวทีในขณะใดขณะหนึ่ง ก่อนที่จะเคลื่อนที่ไป ณ จุดนั้น ๆ ผู้แสดงอาจทำท่าหนึ่ง หรือเคลื่อนไหวท่าทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ก็ได้

ข. ขนาด หมายถึง การที่ผู้แสดงสามารถเคลื่อนไหวร่างกายโดยออก ท่าทางให้กว้างหรือแคบ และเคลื่อนที่ได้ใกล้ หรือไกลเพียงใด ขึ้นอยู่กับพื้นที่

ค. ทิศทาง หมายถึง แนวที่ผู้แสดงเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง เช่น การแปรแถว สามารถเคลื่อนที่ได้ใน 8 ทิศ ซึ่งสัมพันธ์กับตำแหน่งของคนดู คือ

(1) การเข้าหาคนดูเป็นการเรียกร้องความสนใจ น่าเกรงขาม แสดง ความยิ่งใหญ่

(2) การถอยออกจากคนดู แสดงความอ้างว้าง สูญเสีย หวาดกลัว ลังเล

(3) การขนานกับคนดู เน้นให้คนดูในจุดต่าง ๆ มองเห็นผู้แสดงได้ เท่า ๆ กัน เป็นการนำสายตาคนดูไปสู่อีกจุดหนึ่ง

(4) การทแยงมุมกับคนดู แสดงให้เป็นความลึกของการเรียงแถว เห็นผู้แสดง 3 มิติ ให้ความรู้สึกแรงน้อยกว่าการเดินเข้าหาตรง ๆ แบบตั้งฉาก

(5) การวนเป็นวงหน้าคนดู แสดงความผูกพัน ความอ่อนโยน ความสามัคคี

(6) การฉวัดเฉวียน หรือ เลี้ยวไปมา แบบฟันปลา แสดงความ ปราดเปรียวหากเคลื่อนที่เร็วมากในทิศทางที่ต่างกัน แสดงความสับสนวุ่นวาย

(7) การยกสูง แสดงความเบา ความสง่างาม ความยิ่งใหญ่

(8) การกดต่ำ แสดงความหวาดกลัว ความอ่อนน้อม ความด้อยค่า

เป็นต้น

(7.3) ขั้นตอนในการออกแบบนาฏศิลป์ การออกแบบทางนาฏศิลป์มีวิธี คือ 1. กำหนดโครงร่าง 2. การแบ่งช่วงอารมณ์ 3. ท่าทางและทิศทาง และ 4. การลงรายละเอียดประกอบด้วย

(7.3.1) การกำหนดโครงร่าง คือ การร่างภาพให้เห็นองค์ประกอบต่าง ๆ ของภาพตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์โดยรวม

(7.3.2) การแบ่งช่วง การแสดงด้านอารมณ์ กระบวนท่าทางที่แสดง จะเป็นช่วง ๆ สั้นบ้างยาวบ้าง แต่ละช่วงมีอารมณ์ต่างกัน เพื่อสะท้อนอารมณ์ที่ต้องการในช่วงนั้น ๆ

(7.3.3) ท่าทางและทิศทางการเคลื่อนที่ของผู้แสดงบนเวที การแสดงชุดหนึ่ง ๆ มีการเคลื่อนไหวอยู่เป็นระยะตลอดการแสดงเพื่อเชื่อมหรือแสดงความเป็นเอกภาพของการแสดง ส่วนการนำทิศทางทั้ง 8 ทิศข้างต้น มากำหนดการเข้า การออก และการเคลื่อนที่ของผู้แสดงในแต่ละช่วงบนเวทีเพื่อให้ได้ความหมายตามต้องการ

(7.3.4) การลงรายละเอียด ของขั้นตอนต่าง ๆ เช่น เมื่อผ่านกระบวนกรฝึกซ้อมในกระบวนท่ารำ ผู้สร้างสรรค์เริ่มเก็บรายละเอียด เช่น การปรับระดับของอวัยวะต่าง ๆ ของผู้แสดงให้เท่ากัน ปรับทิศทางของใบหน้า การแสดงสีหน้า และการแสดงออกทางสายตาที่ต้องสัมพันธ์กันกับองค์ประกอบต่าง ๆ (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2547, น. 225-251)

2) ขั้นตอนในการออกแบบงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์

การออกแบบงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ สามารถดำเนินการได้หลากหลาย ตามแต่ประสบการณ์การของนักนาฏยประดิษฐ์ จากการสัมภาษณ์ วีระพงษ์ ตรีละคร(สัมภาษณ์. 26 มกราคม 2564) อาจารย์พิเศษ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ ในการออกแบบงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์จากประสบการณ์ กล่าวว่า “ขั้นตอนการสร้างงาน อาจมีลำดับขั้นตอนที่ไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับวิสัยคิดและประสบการณ์ของผู้ออกแบบ” โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ คือ

1. การสร้างแรงบันดาลใจ จากเรื่องราวที่เป็นแหล่งกำเนิดแรงบันดาลใจ ศึกษาข้อมูลเพื่อนำสู่การกำหนดขอบเขต และรูปแบบ

2. กำหนดรูปแบบและขอบเขตในการสร้างสรรค์การแสดง

3. ออกแบบการแสดง จากการเกิดจินตภาพการแสดง นำสู่การคัดเลือกนักแสดง การออกแบบท่วงท่า การสร้างสรรค์ทำนองเพลง

สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547, น. 252) กล่าวถึงขั้นตอนในการออกแบบงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ว่ามีวิธีและขั้นตอนคล้ายคลึงกับศิลปะสาขาอื่น ๆ คือ

1) การกำหนดโครงร่าง คือ การร่างภาพให้เห็นองค์ประกอบต่าง ๆ ของภาพตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์โดยรวม

2) การแบ่งช่วง การแสดงด้านอารมณ์ กระบวนท่าทางที่แสดง จะเป็นช่วง ๆ สั้นบ้างยาวบ้าง แต่ละช่วงมีอารมณ์ต่างกัน เพื่อสะท้อนอารมณ์ที่ต้องการในช่วงนั้น ๆ

3) ท่าทางและทิศทางการเคลื่อนที่ของผู้แสดงบนเวที การแสดงชุดหนึ่ง ๆ มีการเคลื่อนไหวอยู่เป็นระยะตลอดการแสดงเพื่อเชื่อมหรือแสดงความเป็นเอกภาพของการแสดง ส่วนการนำทิศทางทั้ง 8 ทิศข้างต้น มากำหนดการเข้า การออก และการเคลื่อนที่ของผู้แสดงในแต่ละช่วงบนเวทีเพื่อให้ได้ความหมายตามต้องการ

4) การลงรายละเอียด ของขั้นตอนต่าง ๆ เช่น เมื่อผ่านกระบวนการฝึกซ้อมในกระบวนท่ารำ ผู้สร้างสรรค์เริ่มเก็บรายละเอียด เช่น การปรับระดับของอวัยวะต่าง ๆ ของผู้แสดงให้เท่ากัน ปรับทิศทางของใบหน้า การแสดงสีหน้า และการแสดงออกทางสายตาที่ต้องสัมพันธ์กันกับองค์ประกอบต่าง ๆ

ทั้งนี้ในการออกแบบงานแม้จะดำเนินตามขั้นตอนดังกล่าวแต่บางครั้งความคิดของผู้สร้างงานไม่แจ่มใสไม่โลดแล่นก็ไม่สามารถเรียบเรียงงานออกมาได้อาจต้องใช้วิธีลองปฏิบัติแสดงท่าทางให้เกิดความแปลกใหม่

นอกจากนี้กล่าวได้ว่าการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์มีลักษณะสำคัญ 3 ประการคือ

1) ท่ารำ ท่ารำของไทยแบ่งออกได้เป็น 3 แบบคือ ท่าระบำ ท่าละคร และท่าเต้น

1.1 ท่าระบำเป็นการรำทำท่างาม ๆ ให้คนดูพอเป็นเค้าของความหมายตามคำร้อง ตัวอย่างนาฏยประดิษฐ์ในลักษณะของท่าระบำที่โดดเด่นที่สุดชุดหนึ่ง คือระบำดาวดึงส์ในละครดึกดำบรรพ์เรื่องสังข์ทองตอนตีกลิ้งกนาฏยประดิษฐ์ คือ หม่อมเข้ม กุญชร หม่อมในเจ้าพระยาเทเวศร์วงศ์วิวัฒน์

1.2 ท่าละครเป็นท่ารำที่กำหนด ไว้ให้แต่ละท่ามีความหมายเฉพาะแบ่งได้เป็นสามประเภท คือ ท่าแสดงอารมณ์ เช่น รัก โกรธ เศร้า ท่าแสดงกิริยา เช่น ท่ายิงธนู ท่าเคียดคู่ ท่าช่วยเหลือและท่าแสดงปรากฏการณ์ธรรมชาติเช่นลมพัดดอกไม้บาน ท่าละครหรือท่ารำดิบนั้นมีคุณลักษณะเป็นท่าเลียนแบบธรรมชาติ คือ ท่าทำปกติของมนุษย์ให้มีท่าที่มากขึ้นเช่นท่ารักก็เอามือ

ทั้งสองไขว้กันแนบอกรายมือให้เป็นการพ่อนรำ เป็นต้น ดังนั้นการตีบทของนาฏยศิลป์ไทยจึงเข้าใจได้ง่าย

1.3 ท่าเต้นนาฏยศิลป์ไทย อาจดูเด่นในการใช้มือรำท่าต่าง ๆ แต่ในความเป็นจริงนาฏยศิลป์ไทยมีท่าเต้นเป็นจำนวนไม่น้อย และมีวิธีการเคลื่อนไหวของขาและเท้าทั้งชนิดที่ใช้ได้โดยทั่วไปหรือกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ เช่น ท่าเต้นของยักษ์หรือลิงท่าเต้นเหล่านี้ก็เช่นเดียวกันกับท่ารำ คือ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในนาฏยประดิษฐ์ของไทยสมัยใหม่ได้ในวงกว้าง

2) การแปรแถว

การแปรแถวในนาฏยประดิษฐ์ของไทยค่อนข้างจำกัดเป็นการแปรแถวที่ไม่สลับซับซ้อนมากนักอาจเป็นไปได้ว่านักนาฏยประดิษฐ์ไทยเน้นการประดิษฐ์ท่ารำเดี่ยวมากกว่าการแปรแถว การแปรแถวแบบหลัก ๆ ในนาฏยประดิษฐ์ของไทย ได้แก่ แถวหน้ากระดาน ขนานแถว หน้ากระดาน ทแยงมุม แถวตอนเดียวแถวตอนคู่ แถวยืนปากผาย หรือปากพญางวงกลมชั้นเดียว วงกลมซ้อน

สำหรับการแปรขบวนในแถวนั้นได้แก่การเดินหน้าถอยหลัง การเดินตามกัน เดินสวนกัน การเดินสลับกันและการเดินเข้าออกศูนย์กลาง

3) การตั้งขั้ว

การตั้งขั้วของนาฏยประดิษฐ์ของไทยนิยมจัดให้ผู้แสดงจับกลุ่มเป็นขั้วรูปสามเหลี่ยมโดยทำให้สองข้างของแกนกลางเหมือนกันทั้งซ้ายขวาหากมีหลายกลุ่มก็จะจัดกลุ่มกลางให้ใหญ่เป็นกลุ่มหลักและกลุ่มย่อยสองข้างมีจำนวนเท่ากันและท่าท่าเหมือนกัน

การสร้างสรรค่านาฏศิลป์จะพบว่า มีท่ารำไทยที่หลากหลายที่บรมครูรังสรรค์ไว้ตลอดจนการกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์การใช้ท่ารำ การสื่อความหมายทำให้ผู้สร้างงานสามารถนำไปใช้ในการออกแบบประยุกต์ใช้ให้มีความเหมาะสมสวยงามตามจารีตได้อย่างไม่มีข้อจำกัดนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด เทพีโศกทรัพย์ ได้นำกระบวนท่ารำจากเพลงฝักหัดพื้นฐาน และท่ารำที่ออกแบบขึ้นใหม่จากท่ารำพื้นฐาน ผสมผสานการแปรแถวและแนวคิดการใช้พื้นที่บนเวทีให้มีความเหมาะสม ตลอดจนการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนางกวักเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างองค์ประกอบการแสดงให้มีความสมบูรณ์เป็นรูปแบบการสร้างงานนาฏศิลป์ที่งดงาม

3) ระบุว่าผู้ใช้หญิงแสดงล้วนในการแสดงนาฏศิลป์ไทย

ระบำ คือ ศิลปะของการรำที่แสดงพร้อมกันเป็นหมู่ เริ่มตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ไม่จำเป็นต้องดำเนินเรื่องราว การแสดงระบำจะเน้นที่ความสวยงามของท่ารำ การแปรแถว เครื่องแต่งกาย ความเหมาะสมและความพร้อมเพรียงของผู้แสดง เพลงร้อง และทำนองดนตรี การแสดงระบำที่ทำท่ารำโดยไม่ต้องคำนึงบทร้อง แต่อาศัยการประดิษฐ์ท่ารำให้มีความสวยงาม (กรมศิลปากร. 2549, น.40)

ระบำ เป็นการแสดงตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป เพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง มีการดำเนินกระบวนพ็อนรำ การแปรแถว ประกอบเพลง อาจมีบทร้อง จบลงด้วยเวลาอันสั้น อาจมีเรื่องแฝง อาจมีตัวเอก อาจมีความเชื่อ อาจมีอุปกรณ์ประกอบการแสดง เครื่องแต่งกายอาจเหมือนกัน โดยรวมถึงการแสดงที่มีชื่อเรียกเฉพาะที่มีอยู่เดิม คือ เบิกโรง และการละเล่นของหลวง (ภริตา เรื่อง จิรายศ, 2551, น.270)

ภริตา กล่าวว่า องค์ความรู้ทางด้านระบำ สามารถแยกได้ดังนี้

1. ระบำที่มีตัวเอก ได้แก่ ระบำในโซนละคร เช่น ระบำที่มีตัวพระยากับบริวารชมศาล เบิกโรง เช่น ระบำที่มีตัวละครกับตัวระบำ อาทิ ระบำเมขลาเปิดวิมาน ระบำไก่อ และระบำโบราณคดี เช่น ระบำลพบุรี ระบำสุโขทัย เป็นต้น
2. ระบำที่มีความเชื่อ ได้แก่ ระบำในละคร เช่น ชมศาล(ละครดึกดำบรรพ์) ระบำบูชาเทพสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ระบำยอพระเกียรติของพระมหากษัตริย์ ระบำโบราณคดี เช่น ระบำลพบุรี ระบำศรีขยสิงห์ ระบำศรีวิเรนทร์ เป็นต้น ระบำเทวดา – นางฟ้า เช่น ระบำสืบท ระบำดาวดึงส์
3. ระบำที่มีเรื่องแฝง หรือระบำเรื่อง เป็นระบำที่ขยายเรื่องราวภูมิหลังของตัวละครสถานที่ โดยใช้ตัวระบำสื่อความหมาย โดยไม่มีภูมิหลังของตัวละคร เช่น เมขลาเปิดวิมาน เป็นการจับระบำของนางเมขลากับเหล่านางฟ้าด้วยกัน ระบำในละคร เช่น ระบำพระกาฬ ระบำไก่อ ระบำนกยูง
4. ระบำที่ไม่มีบทร้อง เช่น ระบำสามัคคีเสวก ระบำนกยูง ระบำม้า ระบำโบราณคดี
5. ระบำที่มีบทร้อง เช่น ระบำเบ็ดเตล็ด ระบำในโซนละคร ระบำตลก
6. ระบำที่มีอุปกรณ์ ได้แก่ ระบำเฉพาะกิจ ระบำเครื่องดนตรี เช่น ระบำกรับ ระบำฉิ่ง
7. ระบำที่แต่งกายยืนเครื่อง ได้แก่ ระบำในโซนละคร ระบำสืบท ระบำเบ็ดเตล็ด ระบำกิ่งไม้เงินทอง เป็นต้น
8. ระบำที่ไม่แต่งกายยืนเครื่อง ได้แก่ ระบำนางกอย ระบำโบราณคดี

ระบำเหล่านี้มีโครงสร้างแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนนำ ส่วนเนื้อร้อง (เนื้อหาระบำ) และ ส่วนท้ายหรือท่อนจบ ตามโครงสร้างของเพลงระบำ (ภริตา เรื่องจิรยศ, 2551, น.270)

ระบำที่ปรากฏการแสดงของกรมศิลปากร และวิทยาลัยนาฏศิลป์ มีมากมายหลากหลายการแสดง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารูปแบบของระบำที่ใช้ผู้แสดงเป็นผู้หญิงล้วน ได้แก่ ระบำนพรัตน์ ระบำเทพอัปสร ระบำสรวาร ระบำเบิกโรงเรื่องนางสงกรานต์ ระบำอโยธยา ระบำดอกบัวไทย ระบำแม่ซื้อ และระบำแม่โพสพ เป็นต้น การแสดงที่กล่าวมานั้นมีรูปแบบรายละเอียด ดังนี้

ระบำนพรัตน์ เป็นระบำที่มีเนื้อร้อง จัดให้เป็นระบำที่อยู่ในการแสดงละคร โดยมีแนวคิดมาจากอัญมณีมงคล ใช้ผู้แสดงหญิงล้วน ผู้แสดงแต่งกายเหมือนกันแตกต่างกันที่สีของเครื่องแต่งกายให้เป็นไปตามสีอัญมณีต่าง ๆ ตามแนวคิด เพลงและดนตรีที่ใช้เริ่มด้วยเพลงที่มีอัตราจังหวะ 2 ชั้น แล้วเปลี่ยนเป็นชั้นเดียว รูปแบบการแสดงแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ผู้แสดงออกมาพร้อมกันแล้วปฏิบัติทำนอง ช่วงที่ 2 อัญมณีแต่ละชนิดออกมารำตีบทร้องตามความหมายจนครบ 9 เม็ด ช่วงที่ 3 รำพร้อมกันตามทำนองกระทั่งจบกระบวนท่าแล้วเข้าพร้อมกัน

ระบำเทพอัปสร เป็นระบำที่มีเนื้อร้อง มีจุดมุ่งหมายในการประดิษฐ์ระบำเทพอัปสร โดยอัญเชิญบทพระราชนิพนธ์จากละครพูดเรื่องมัทนะพาธา ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว การแสดงนี้ใช้เพลงนางนาคที่เป็นเพลงนิยมร้องในงานมงคล มีท่วงทำนองไพเราะอ่อนหวาน และจบด้วยเพลงเร็วลา รูปแบบการแสดงของผู้แสดงรำพร้อมเพรียงกันตามบทร้อง และเพลงเร็วจนจบกระบวนท่าแล้วเข้าโรงพร้อมกัน

ระบำสรวาร เป็นระบำที่มีเนื้อร้อง สื่อถึงความหมายการแต่งกายของสตรีไทยโบราณ ซึ่งจะเลือกสีของเครื่องนุ่งห่มให้เข้ากับวันต่าง ๆ เพื่อความเป็นสิริมงคล โดยมีอาจารย์ปรางค์ สำนาวงศ์ เป็นผู้ประพันธ์บทร้อง คุณครูเฉลย ศุขะวนิช เป็นผู้ประดิษฐ์ทำรำ(ไฟโรจน์ ทองคำสุข, 2545, น. 102) รูปแบบการแสดงช่วงที่ 1 ผู้แสดงรำออกมาทีละคู่ในทำนองเพลง ช่วงที่ 2 ผู้แสดงจะออกมารำทีละคนตามเนื้อร้องตามวันต่าง ๆ โดยจะเปลี่ยนทำนองเพลงไปตามคำกลอนทุก ๆ 1 บท ช่วงที่ 3 ผู้แสดงรำพร้อมกันในเพลงเร็วแล้วรำเข้าจนจบเพลง

ระบำเบิกโรงเรื่องนางสงกรานต์ เป็นระบำที่มีเนื้อร้อง มีแนวคิดและวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบถึงตำนานวันสงกรานต์โดยมีครูมนตรี ตราโมท เป็นผู้บรรจเพลง มีคุณครูลมูล ยมะคุปต์ และคุณครูเฉลย ศุขะวนิช เป็นผู้ประดิษฐ์กระบวนท่ารำ โดยมีรูปแบบการแสดงแบ่งเป็น 3 ช่วง คือช่วงที่ 1 เป็นการรำรำในช่วงทำนองและบทร้องแรก ผู้แสดงทั้ง 7 จะออกมาพร้อมกันแล้วตั้งซุ้ม ช่วงที่ 2

ผู้แสดงแต่ละคนออกมารำรำตามบทร้องทีละตน พร้อมกับสัตว์ที่เป็นพาหนะ ซึ่งเพลงในช่วงนี้จะเปลี่ยนไปตามผู้แสดงแต่ละคน ช่วงที่ 3 เป็นการรำรำของผู้แสดงทั้งหมดรำรำพร้อมกันในเพลงหน้าพาทย์ระบองกัน จนจบกระบวนท่ารำ

ระบำอยุธยา เป็นระบำที่ไม่มีบทร้อง จากแนวความคิดของครูเสรี หวังในธรรม มีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างระบำโบราณคดีขึ้นอีกชุดหนึ่ง โดยใช้ผู้แสดงหญิงล้วนแต่งกายแบบนางในราชสำนักสมัยอยุธยา เพลงประกอบการแสดงประพันธ์ขึ้นใหม่โดยผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย มีอัตราจังหวะ 2 ชั้นแล้วด้วยอัตราจังหวะ 1 ชั้น รูปแบบการแสดง ผู้แสดงรำพร้อมเพรียงกันด้วยท่าทางนาฏศิลป์ไทย ไม่มีการตีบทตามความหมาย ท่ารำแสดงถึงความสวยงามอ่อนช้อย และพร้อมเพรียงกัน ตั้งแต่ต้นจนจบ

ระบำแม่ชื้อ เป็นระบำที่เนื้อร้อง ประดิษฐ์ขึ้นโดยคณาจารย์วิทยาลัยนาฏศิลป์ เนื่องในงานสมโภชพระอาราม 230 ปี วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร พุทธศักราช 2561 มีแนวคิดมาจากจารึกวัดโพธิ์ที่ปรากฏภาพแม่ชื้อประจำวัน ซึ่งเป็นความเชื่อที่ผูกพันมากับสังคมไทย มาช้านาน การแสดงใช้ผู้หญิงแสดงล้วน แต่งกายสวมเสื้อแขนกระบอก นุ่งผ้ายก ห่มสไบกรอง ศีรษะสวมหัวสัตว์ตามภาพจารึก รูปแบบการแสดงปฏิบัติท่ารำตามแบบนาฏศิลป์ไทย โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง ช่วงที่ 1 ผู้แสดงรำออกมาพร้อมกัน ปฏิบัติท่ารำตีบทตามคำร้องในเพลงซึ่งประพันธ์ขึ้นใหม่ มีอัตราจังหวะ 3 ชั้น ช่วงที่ 2 ผู้แสดงออกมารำทีละคนตามบทร้อง ในเพลงต้นวรเชษฐ์ 2 ชั้น และเพลงแขกบรเทศน์ 2 ชั้น ช่วงที่ 3 ผู้แสดงรำพร้อมกันด้วยกระบวนท่าเพลงเร็วที่เรียงร้อยขึ้นใหม่ด้วยลีลาที่อ่อนช้อยงดงามรวมถึงการแปรแถวที่สวยงาม ในเพลงเร็วแม่หม้ายคร่ำครวญแล้วรำเพลงลาตามด้วยเพลงเร็วผู้แสดงวิ่งเข้าเวทีด้วยท่าทางสัตว์ต่าง ๆ ที่ตนสวมใส่ศีรษะนั้น ๆ

ระบำดอกบัวไทย เป็นระบำที่มีเนื้อร้อง โดยมีแนวคิดที่มุ่งให้เห็นถึงความงดงามของบัว 8 ชนิด แบ่งช่วงแสดงออกเป็น 3 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 รำออกมาพร้อมกันตามทำนองเพลง แล้วตั้งซุ่มเป็นทำนอง ช่วงที่ 2 ดอกบัวแต่ละดอกออกมารำตีบทตามความหมายจนครบ 8 ชนิด ช่วงที่ 3 รำพร้อมกันตามทำนองเพลงจนจบกระบวนท่าแล้วรำเข้าพร้อมกัน ปฏิบัติท่ารำตามแบบนาฏศิลป์ไทย ทำท่าตีบทตามเนื้อร้อง

ระบำแม่โพสพ เป็นระบำที่มีเนื้อร้อง โดยมีแนวคิดมาจากความอุดมสมบูรณ์ของประเทศ ไทย จนได้รับชื่อว่าดินแดนอู่ข้าวอู่น้ำแห่งหนึ่งของโลก อีกทั้งคนไทยมีอุปนิสัยรักคุณและกตัญญูเคารพต่อสิทธิ์ต่าง ๆ ว่าเป็นผู้บันดาลความสำเร็จ แม่โพสพ ถือเป็นเทพธิดาที่เชื่อว่าเป็นผู้ลดบันดาลให้ชาว

ในนาเจริญงอกงาม คุณครูเสรี หวังในธรรม จึงหยิบยกความสำคัญนี้ขึ้นมาประพันธ์ทำนอง โดยมี คุณครูลมูล ยมะคุปต์ และคุณครูเฉลย ศุขะวนิช เป็นผู้ประพันธ์ทำนอง เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงคือ เพลงมอญแปลง และเพลงเชิดจีน รูปแบบการแสดง ผู้แสดงมีตัวเอก และตัวรอง พร้อมกัน

จากการศึกษาการแสดงระบำต่าง ๆ ที่ปรากฏในการแสดงของกรมศิลปากร วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่ใช้ผู้แสดงหญิงล้วน พบว่า ระบำมีทั้งแบบที่มีเนื้อร้อง และไม่มีเนื้อร้อง โดยมีแนวคิดแตกต่างกันออกไป ได้แก่ แนวคิดจากความเชื่อ แนวคิดจากประวัติศาสตร์ แนวคิดจากหลักฐานทางโบราณสถานโบราณวัตถุ แนวคิดจากเรื่องราวในละคร และแนวคิดจากโอกาสที่แสดงต่าง ๆ ทั้งนี้ใช้ลักษณะทำนองทางด้านนาฏศิลป์ไทยในการแสดง มีทั้งการปฏิบัติทำทางตีบตามคำร้อง ตีบตามความหมาย และรำโดยไม่ตีบท ไม่มี ความหมายสื่อวาร มีเพียงความงดงามอ่อนช้อยของการแสดง เพลงที่ใช้มีทั้งเพลงที่มีอยู่เดิมแล้ว และเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ ส่วนการแต่งกายจะแต่งตามแนวคิดของการแสดง รูปแบบของระบำส่วนใหญ่สามารถแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ 1) ช่วงเปิดตัวผู้แสดง ซึ่งมีด้วยการหลายลักษณะ ได้แก่ ผู้แสดงรำออกมาพร้อมกัน ผู้แสดงตั้งซุ่มอยู่กับที่แล้วเริ่มรำพร้อมกัน ผู้แสดงรำออกมาทีละคน หรือทีละคู่ตามท่วงทำนองเพลงที่รำออกมา เป็นต้น ซึ่งในช่วงนี้มักนิยมใช้เพลงที่มีอัตราจังหวะ 1 หรือ 2 ชั้น แต่การแสดงบางชุดจะใช้ประเภทเพลงหน้าพาทย์ตลอดการแสดง 2) ช่วงกลาง คือการรำรำที่แสดงออกถึงลักษณะเด่นของผู้แสดงทีละคนตามเนื้อร้อง ตามท่วงทำนอง หรืออาจจะเป็นการรำพร้อมเพรียงกันเพื่อให้เกิดความสวยงามเน้นกระบวนการรำและแปรแถว ในช่วงกลาง นี้จะใช้เพลงอัตราจังหวะ 2 ชั้น หากเป็นการแสดงที่กล่าวถึงเทพต่าง ๆ นิยมใช้เพลงหน้าพาทย์บรรจุเป็นเพลงร้องสำหรับการแสดงนั้น ๆ 3) ช่วงสุดท้าย โดยมากนิยมจบด้วยการรำที่มีกระบวนการทำอย่างเพลงเร็ว นำมาร้อยเรียงทำและออกแบบใหม่เพื่อให้เกิดความแปลกตางดงาม เพลงที่ใช้ก็มักจะเป็นเพลงเร็วต่าง ๆ แล้วแต่จะเลือกสรรมาใช้ หรืออาจจะเป็นเพลงที่มีอัตราจังหวะชั้นเดียวก็ได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษากระบวนการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุดเทพีโศกทรัพย์ จากการสืบค้นข้อมูลและการศึกษาเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า มีงานวิจัยงานสร้างสรรค์ ตลอดจน การจัดการความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ที่สำคัญ ดังนี้

ธรรมรัตน์ โถวสกุล (2543) ศึกษาวิธีการและรูปแบบการสร้างสรรค์ผลงานของนักนาฏย-ประดิษฐ์ที่ได้รับการยอมรับแล้ว มีการศึกษาถึงรูปแบบและกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานของนิสิตที่ศึกษาในภาควิชานาฏยศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระหว่าง พ.ศ. 2534 - 2541 จากการศึกษาพบว่ารูปแบบงานสร้างสรรค์ทั้งหมดเป็นลักษณะนาฏศิลป์ไทยประยุกต์คือ มีลักษณะของการนำท่ารำของนาฏศิลป์ไทย มาเป็นหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน ทั้งลักษณะท่ารำของการรำแม่บทหรือการนำมาจากนาฏศิลป์ตะวันตกผสมผสานกับท่ารำไทย ทั้งลักษณะการเต้นแบบ Modern Dance หรือ Contemperrary เมื่อสร้างสรรค์แล้วจะเกิดเป็นท่ารำที่ไม่จำกัดรูปร่างและเกิดเป็นนาฏศิลป์รูปแบบต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับสัดส่วนของท่ารำและท่าเต้น ลักษณะของการจัดแถว การแปรแถวและการตั้งซุ่มในรูปเรขาคณิตและรูปร่างของเส้นต่าง ๆ ที่นำมาเป็นรูปแบบการจัดแถว ทั้งรูปทรงพื้นฐาน อาทิ วงกลม สี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม เส้นตรง แนวตั้งและแนวนอน เส้นเฉียง เส้นโค้ง ทั้งนี้การจัดแถวและการแปรแถวใช้เพื่อสื่อความหมายเชิงปรัชญา มีขั้นตอนการสร้างสรรค์ผลงาน 9 ขั้นตอน คือ

1. การคิดหัวข้อที่จะสร้างสรรค์ผลงาน
2. การหาข้อมูลการค้นคว้าเพื่อประโยชน์ในการสร้างผลงานการหาข้อเท็จจริงมาเป็นข้อมูลอ้างอิงด้วยการศึกษาเอกสารการสัมภาษณ์การสังเกตเป็นต้น
3. การกำหนดเนื้อหาและรูปแบบการแสดงเพื่อกำหนดรูปแบบงานที่ชัดเจนว่าต้องการสร้างงานออกมาในรูปแบบไหน
4. การหาเพลงและดนตรีประกอบเพลงเป็นสิ่งกำหนดท่ารำการแปรแถวการสื่ออารมณ์ของผลงานดังนั้นการเลือกเพลงจึงต้องสอดคล้องกับแนวคิดและรูปแบบของผลงานส่วนใหญ่เป็นลักษณะการนำเพลงที่มีอยู่แล้วมาตัดต่อใหม่โดยหาเพลงที่มีความใกล้เคียงกับแนวคิดและรูปแบบการสร้างสรรค์แต่ก็มีบางส่วนที่แต่งเพลงขึ้นใหม่
5. การคัดเลือกนักแสดงต้องคัดเลือกจากคุณสมบัติพื้นฐานที่สอดคล้องกับแนวคิดและรูปแบบในการสร้างสรรค์ผลงาน
6. การประดิษฐ์ท่ารำ
7. การออกแบบเครื่องแต่งกายต้องคำนึงถึงท่าทางในการแสดงออกเป็นหลักเพื่อไม่ให้เครื่องแต่งกายกลายเป็นอุปสรรคในการแสดงบนเวทีจากนั้นเป็นประเด็นเกี่ยวกับสีสันและความ

สวยงามทั้งนี้งบประมาณมีผลต่อการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายด้วยซึ่งพบว่า มีการสร้างสรรค์จากวัสดุที่มีราคาไม่สูงมากนัก

8. การออกแบบฉากและแสงซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยการแสดงบนเวทีที่น่าสนใจทั้งช่วยเสริมให้เครื่องแต่งกายงดงามขึ้นส่วนใหญ่ไม่นิยมสร้างฉากแต่ใช้มานบนเวทีและการออกแบบแสงเข้าช่วยให้งานน่าสนใจแทน

9. การซ้อมการแสดงและนำเสนอผลงานต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อรับคำแนะนำเพิ่มเติมหรือทราบข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการแสดง

ณัฐนันท์ จันนิวงค์ (2557) ศึกษาเรื่อง เรื่องแนวคิดการออกแบบลีลานาฏศิลป์ไทยของอาจารย์สุวรรณี ชลานุเคราะห์ ศิลปินแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2533 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดกลวิธีในการออกแบบลีลานาฏศิลป์ไทยของอาจารย์สุวรรณี ชลานุเคราะห์ (ศิลปินแห่งชาติ) ดำเนินการวิจัยโดยค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ และการสังเกตการแสดงนาฏยประดิษฐ์ชุดสร้างสรรค์ใหม่ของอาจารย์สุวรรณี ชลานุเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่าอาจารย์สุวรรณี ชลานุเคราะห์ มีแนวคิดในการออกแบบนาฏยศิลป์จากประสบการณ์การแสดงประกอบกับแรงบันดาลใจของท่าน นำมาออกแบบโดยใช้หลักการออกแบบลีลาท่ารำ 4 ประการ ได้แก่ (1) ใช้หลักการจินตนาการ (2) ใช้หลักการตีบทผสมผสานท่าทางตามธรรมชาติ (3) ใช้หลักการนำท่ารำเก่ามาพัฒนาใหม่ (4) ใช้หลักการสร้างสรรค์กระบวนท่ารำใหม่ในรูปแบบการรำตีบทตามคำร้องและทำนองเพลง กระบวนลีลาท่ารำแบบมาตรฐานมีการนำแม่ทำนานาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์ต่างชาติดมาร์ร้อยเรียงกระบวนลีลาท่ารำใหม่อย่างมีเอกลักษณ์ การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาแนวคิดการออกแบบนาฏยประดิษฐ์ที่มีลักษณะและรูปแบบการแสดงที่แตกต่างกันจำนวน 3 ชุด

การแสดงประเพณีพระบำชุตระบำรัตนโกสินทร์เป็นการแสดงที่มีรูปแบบการรำตีบทตามคำร้องและทำนองเพลง เป็นท่ารำแบบมาตรฐานที่มีความนุ่มนวลอ่อนช้อยงดงามตามแบบนาฏศิลป์ไทย การแสดงประเพณีรำเดี่ยวชุดปิ่นหยัแต่งตัวแบบชาว เป็นการแสดงที่มีรูปแบบการรำผสมผสานระหว่าง 2 วัฒนธรรม คือ นาฏศิลป์ไทยและนาฏศิลป์อินโดนีเซีย ซึ่งมีท่ารำสื่อถึงลักษณะการแต่งกายของตัวละครการแสดงประเพณีชุดเป็นตอน ชุดพลายงตรวพผล เป็นการแสดงแบบละครพันทางที่มีรูปแบบการรำในลักษณะการรำตีท่าเข้ากับทำนองเพลงที่มีสำเนียงลาว มีการผสมผสานลีลาท่ารำที่ใช้อาวุธประกอบการแสดง

ณัฐพัฒน์ ผลพิกุล (2563, น. 85-94) สร้างสรรค์การออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์จากเครื่องแต่งกายของผู้หญิงชาวไทคำตี้ โดยมีแนวคิดหลักการสร้างสรรครูปแบบตามองค์ประกอบนาฏศิลป์ทั้ง 8 องค์ประกอบ คือ 1)การออกแบบ บทการแสดง 2) การคัดเลือกนักแสดง 3) การออกแบบลีลา 4) การออกแบบเครื่องแต่งกาย 5) การออกแบบเสียง และดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง 6) การออกแบบพื้นที่การแสดง 7)การออกแบบแสง และ 8) การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดง นำมาสร้างสรรค์เป็นการแสดงที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมของผู้หญิงชาวไทคำตี้ผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นรูปแบบตามลำดับขั้นตอน เพื่อให้เกิดการแสดงที่สมบูรณ์

จินตนา สายทองคำ (2558, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องกระบวนการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด สักการะเทวราช กล่าวว่าการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ประกอบด้วยขั้นตอน 7 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างแนวคิดของการแสดง 2) สร้างสรรคทำนองเพลง ดนตรีประกอบการแสดง 3) ออกแบบกระบวนการท่ารำ 4) การคัดเลือกนักแสดง 5) ออกแบบประดิษฐ์เครื่องแต่งกาย 6) นำเสนองานสร้างสรรค์ต่อผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้ทรงคุณวุฒิ / คณาจารย์ และ 7) เผยแพร่การแสดงสู่สาธารณชนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการสร้างสรรค์งานและองค์ประกอบการแสดง

วิธีดำเนินการสร้างสรรค์งาน

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด เทพีโศกทรัพย์ ได้นำแนวความคิดมาจากความเชื่อในเครื่องรางวัตถุมงคลที่เรียกว่า นางกวัก ที่เชื่อกันว่าหากใครที่บูชานางกวักจะทำการค้าขายร่ำรวย ใครเห็นใครรัก มีเมตตามหานิยม ไม่มีว่าผู้มีกิจการน้อยใหญ่ก็จะมีนางกวักบูชาเป็นสิ่งศักดิ์เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจในการทำมาหากิน ด้วยเหตุจึงนำไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานโดยศึกษาค้นคว้าข้อมูลและแนวทางขั้นตอนในการสร้างสรรค์งาน ดังนี้

แนวคิดและแรงบันดาลใจ

การศึกษาค้นคว้าข้อมูล

การกำหนดรูปแบบการแสดง

การสร้างสรรค์องค์ประกอบการแสดง

- 1) การสร้างสรรค์ทำนองเพลง ดนตรีประกอบการแสดง
- 2) การคัดเลือกผู้แสดง
- 3) การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบการแสดง
- 4) กำหนดกรอบแนวคิดและการสร้างสรรค์ออกแบบท่ารำ

การนำเสนอผลงานต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิรูปแบบการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

สรุปผลการสนทนากลุ่มย่อย ((Focus Group) นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์
เผยแพร่การแสดงสู่สาธารณชน

แนวคิดและแรงบันดาลใจ

บทบาทนาฏศิลป์ไทยในบริบทของหน่วยงานราชการ ซึ่งในปัจจุบันมีหน้าที่บริการสังคมและชุมชน สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์เป็นหน่วยงานราชการที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงในการนำศาสตร์และศิลป์บริการหน่วยงานราชการ และหน่วยงานเอกชนภายนอก โดยการแสดงในแต่ละรูปแบบที่นำมาใช้

จะต้องสอดคล้องกับโอกาสและเป็นไปตามความต้องการของหน่วยงานที่จัดหา ผู้สร้างสรรค์มีมุมมองที่ว่า หากนาฏศิลป์ไทยก้าวเข้าสู่บทบาทนาฏยพานิชจะเป็นการผลักดันงานนาฏศิลป์สู่สายตาสาธารณชน และยังประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ รวมทั้งเป็นประโยชน์ของสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ผู้สร้างสรรค์ ได้หยิบยกเรื่องราวความเชื่อ นำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์งาน โดยนำความเชื่อเรื่องเครื่องราง ของขลัง ที่คนรู้จักกันในนาม “นางกวัก” หรือ “แม่นางกวัก” หากสังเกตในชีวิตประจำวันไม่ว่าเราจะไปที่ไหนก็จะพบเจอเครื่องรางนี้อยู่ทั่วไปตามบ้านเรือน ร้านค้า ซึ่งเป็นที่ผู้คนนิยมบูชา ด้วยรูปลักษณ์ และสรรพคุณของนางนั้น มีความมงคล ทุกคนรักเมตตา ใครเห็นใครรักใคร่ที่เด่นชัด คือ เรื่องการประกอบกิจการ กวักเงินกวักทอง กวักลูกค้า มีโชคมีลาภ นำพาความสุข ซึ่งงานทางด้านนาฏศิลป์ไทยมีการสร้างสรรค์ระบำที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผู้หญิงที่ผู้คนนับถือ ที่อยู่เหนือธรรมชาติ หรือจากตำนานเล่าขาน ได้แก่ ระบำแม่โพสพ ระบำแม่ซื้อ ระบำนางสงกรานต์ ทั้งนี้ยังมีระบำอีกหลายชุดที่มีลักษณะคล้ายกับระบำที่ได้กล่าวมาเพียงต่างกันออกไปด้วยแนวคิด เช่น ระบำสตวาร ระบำดอกบัวไทย ระบำนพรัตน์ ระบำเทพีคู่หีบ เป็นต้น

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้สร้างสรรค์จึงคิดที่จะสร้างสรรค์งานในรูปแบบของ “ระบำผู้หญิง” โดยนำความหมายของการบูชานางกวัก มาสร้างสรรค์การแสดง เพื่อให้ได้การแสดงสร้างสรรค์ที่มีนัยยะที่เกี่ยวข้องเชิงพานิชโดยใช้รูปสัญลักษณ์ของนางกวักเป็นท่าหลักของการแสดง ดึงดูดความสนใจด้วยความหมายและอัตลักษณ์ของนางกวัก

การศึกษาค้นคว้าข้อมูล

การศึกษากระบวนการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ ชุด เทพโศกทรัพย์ ผู้สร้างสรรค์ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในการสร้างสรรค์งาน โดยนำข้อมูลที่ได้มารวบรวมและวิเคราะห์สู่การสร้างสรรค์การแสดงใช้โดยมีการศึกษาข้อมูล ดังนี้

1. หนังสือ ตำรา เอกสารทางวิชาการ
2. งานวิจัย วิทยานิพนธ์
3. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านนาฏดุริยางคศิลป์ ผู้มีประสบการณ์การสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 10 ปี ประกอบด้วย
  - 1) รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ์ ศิลปินแห่งชาติ
  - 2) รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ

3) ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิติยา รุ่งสมัย อาจารย์ประจำภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

4) นายวีระพงษ์ ตรีละคร อาจารย์พิเศษและศิลปินอิสระ ผู้มีประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์

4. การสังเกตการณ์ ผู้สร้างสรรค์ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการศึกษาค้นคว้าชมการแสดงนาฏศิลป์ที่เคยมีปรากฏการแสดงในรูปแบบของระบำต่าง ๆ และการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์จากสื่อออนไลน์ต่าง ๆ

5. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) แบบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นแบบแสดงความคิดเห็นแบบปลายเปิด สามารถแนะนำได้อย่างไม่จำกัดความคิดเห็น

6. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของนางกวัก เพื่อสร้างสรรค์เป็นการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์ ออกแบบตามหลักการสร้างสรรค์นาฏยประดิษฐ์ โดยนำมาจากเค้าโครงที่มาของนางกวัก ประวัติความเป็นมา ความเชื่อ และรูปปั้นสัญลักษณ์

การกำหนดรูปแบบการแสดง

การสร้างสรรค์การแสดง ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการแสดงให้เป็นรูปแบบของ “ระบำ” ที่มีผู้แสดงไม่ต่ำกว่า 2 คน สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2544, น. 278) ได้กล่าวถึงโครงสร้างการแสดงของระบำซึ่งมีขั้นตอน คือ 1) รำออกจากเวทีด้วยเพลงที่ 1 2) รำเพลงสองชั้น ซึ่งอาจเป็นเพลงเดี่ยว หรือหลายเพลงต่อกัน โดยบรรจุเพลงให้เหมาะกับบทร้อง 3) รำเพลงชั้นเดียว 4) รำลาเข้าโรง ซึ่งนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์ เป็นการแสดงรูปแบบระบำแบบไม่มีเนื้อร้อง เปิดการแสดงด้วยภาพนิ่งด้วยทำนองเพลงช่วงที่ 1 และเปลี่ยนทำนองเพลงในอัตราจังหวะเพลง 2 ชั้นในช่วงการแสดงที่ 1 และเมื่อเปลี่ยนทำนองเพลงอีกครั้งจะคล้ายคลึงการรำเพลงเร็ว ซึ่งคล้ายคลึงกับระบำทั่วไป และจบการแสดงด้วยภาพนิ่ง โดยแบ่งการแสดงออกเป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 รูปเคารพ แสดงถึง อิทธิพลความเชื่อรูปเคารพนางกวัก

การแสดงในช่วงที่ 1 นี้ ผู้แสดงจะถ่ายทอดท่าทางการเคลื่อนไหวที่สื่อถึงรูปลักษณ์ความสง่างามของรูปเคารพนางกวักที่เป็นอิทธิพลความเชื่อ โดยแสดงอารมณ์เคร่งครึม สุขุม สวยสง่า

สมเป็นรูปปั้นที่คนเคารพบูชา การแสดงเปิดด้วยผู้แสดงนั่งอยู่ในฉาก แล้วเริ่มปฏิบัติท่าหนึ่งคนตามด้วยผู้แสดงที่เหลือ ในช่วงเพลงแรก

ช่วงที่ 2 นบศรัทธาพาทรัพย์ทวี แสดงถึง ความโดดเด่นของบุคลิคนางกวักอริยาบถต่าง ๆ ที่ทำให้แรงศรัทธา นำพาโชคลาภ ทรัพย์สินเงินทอง คนรัก เมตตาและเกิดความสุขสมบูรณ์พูลสุขแก่ผู้บูชา

การแสดงในช่วงที่ 2 สื่อถึงรูปลักษณะของนางกวัก ที่มีอริยาบถการกวักในรูปแบบต่าง ๆ ตามความเชื่อของผู้บูชา เพิ่มความศักดิ์สิทธิ์และความนิยมแก่ผู้บูชา ด้วยอริยาบถที่หลากหลายในการกวักเรียก โดยผู้แสดงแต่ละคนจะสวมบทบาทเอกลักษณ์ของนางกวักแต่ละอริยาบถที่ต่างกันออกไป บันดาลผลให้ได้รับความรักความเมตตา โชคลาภ ความสุข ทรัพย์สินเงินทองแก่ผู้บูชา ในส่วนสุดท้าย ผู้สร้างสรรค์ออกแบบการแสดงให้มีลักษณะเหมือนการรำเพลงเร็วในระบำต่าง ๆ ตามอัตราจังหวะของเพลง เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความบังเกิดความสุขและจบด้วยภาพของเทพีโภคทรัพย์

การสร้างสรรค์องค์ประกอบการแสดง

1) การสร้างสรรค์ทำนองเพลง ดนตรีประกอบการแสดง

การประพันธ์เพลงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโภคทรัพย์ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดจากตำนานนางกวักในเรื่องเล่าสมัยพุทธกาลที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดีย ในภายหลังความเชื่อเรื่องนางกวักได้เผยแพร่ไปตามสถานที่ต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทย ปัจจุบันการบูชานางกวักมีปรากฏอยู่ทั่วไปในสังคมไทยโดยเฉพาะผู้ที่ทำการค้าขาย ทั้งธุรกิจเล็กใหญ่ ผู้วิจัยจึงสร้างสรรค์ให้มีเสียงดนตรีของอินเดีย มาผสมกับดนตรีไทย เพื่อสื่อถึงการเดินทางของจุดกำเนิดของนางกวักในอดีตสู่การบูชานางกวักที่พบเห็นทั่วไปในประเทศไทยปัจจุบัน โดยมีดนตรีสากลเป็นดนตรีภูมิหลังเพื่อสร้างอารมณ์ให้เพลงในแต่ละช่วงการแสดง ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งการแสดงเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 รูปเคารพ แสดงถึง อิทธิพลความเชื่อรูปเคารพนางกวัก

ช่วงที่ 2 นบศรัทธาพาทรัพย์ทวี แสดงถึง ความโดดเด่นของบุคลิคนางกวักอริยาบถต่าง ๆ ที่ทำให้แรงศรัทธา นำพาโชคลาภ ทรัพย์สินเงินทอง คนรัก เมตตาและเกิดความสุขสมบูรณ์พูลสุขแก่ผู้บูชา

บทร้อง อยู่ในช่วงที่ 1 ของการแสดง ตอนเปิดใช้บทสวดบูชานางกวัก ตัดตอนมาเฉพาะช่วง คำบาลี เนื้อว่า “เอหิมามะมะ อาคัจฉะยะ อาคัจฉาหิ เอหิมามะมะ” โดยให้เสียงประหนึ่งเสียงคน สวดบูชาด้วยความเข้มข้มและความศรัทธาที่มีต่อนางกวัก เป็นการเปิดตัวผู้แสดงหลังจากมีคนสวด บูชา ไม่ถึงกับเป็นการร้องตามทำนองดนตรี

องค์ประกอบด้านดนตรี

องค์ประกอบในการสร้างสรรค์เพลง เทพโศกทรัพย์ แบ่งองค์ประกอบเป็น 2 ส่วน คือ เครื่องดนตรี และทำนองเพลง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เครื่องดนตรี ประกอบด้วย เครื่องดนตรี 3 ประเภท คือ เครื่องดนตรีอินเดีย เครื่องดนตรีไทย และเครื่องดนตรีสากล

1) เครื่องดนตรีอินเดีย

ซิทาร์ (SITAR)

2) เครื่องดนตรีไทย

ขลุ่ย

ตะโพน

ระนาดเอก

กลองแขก

ระนาดทุ้ม

ฆ้องหุ่ย

ฆ้องวงใหญ่

โกร่ง

ฆ้องวงเล็ก

ฉิ่ง

3) เครื่องดนตรีสากล

วงออร์เคสตรา (ORCHESTRA)

ไซโลโฟน (XYLOPHONE)

2. ทำนองเพลง เพลงเทพโศกทรัพย์ แม้ว่าการแสดงจะประกอบด้วย 2 ช่วงการแสดง แต่ทำนองเพลงนั้นผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ตามท่วงทำนองและจังหวะที่เปลี่ยนไป โดยสื่อถึง อารมณ์ ลีลา จังหวะ การเคลื่อนไหว ที่ให้ความรู้สึกแตกต่างกันไป ดังนี้

ช่วงที่ 1 ดนตรีในช่วงที่ 1 แบ่งเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1.1 เป็นการบรรเลง ซิทาร์ (SITAR) ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีอินเดียที่มี จังหวะแว่ว ๆ รวมทั้งฆ้องวงใหญ่บรรเลงทำนอง ฉิ่งควบคุมจังหวะ กลองแขก และฆ้องหุ่ยกำกับ

จังหวะ และการสวดคาถานางกวักในทำนองที่เชื่อมซ้ำเพื่อสื่อถึงการเดินทางของตำนานนางกวักสู่ประเทศไทย

ช่วงที่ 1.2 เป็นการบรรเลงโดยใช้วงดนตรีไทยผสมกับวงวงออร์เคสตรา (ORCHESTRA) จะหวะการบรรเลงกระชับขึ้น ระยะเวลาบรรเลงยืนทำนองเพื่อเชื่อม เริ่มจังหวะใหม่ด้วยการบรรเลงรวมวงดนตรีไทย และวงออร์เคสตรา (ORCHESTRA) โดยวงออร์เคสตรา (ORCHESTRA) จะบรรเลงแทรกในจังหวะตกของทุกห้องเพลง สื่อถึงการบูชา และการเคารพนางกวักในรูปแบบต่าง ๆ ที่พบเห็นในประเทศไทยปัจจุบัน

ช่วงที่ 2 การบรรเลงในช่วงที่ 2 เชื่อมทำนองโดยใช้ไซโลโฟน (XYLOPHONE) เป็นตัวเชื่อมทำนอง บรรเลงดนตรีไทยสลับเครื่องดนตรี ผลัดกันเดียว โดยมีกลองแขก และฆ้องหุ่ยกำกับจังหวะ สื่อถึงการกวักโชค กวักลาภ ความอุดมสมบูรณ์ ของนางกวักแต่ละอริยาบท

ช่วงที่ 3 ดนตรีในช่วงที่ 3 แบ่งเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 3.1 การบรรเลงในช่วงที่ 3.1 เปลี่ยนจังหวะกระชับขึ้น วงดนตรีวงไทยบรรเลงจังหวะขึ้นเดียว ฆ้องหุ่ยบรรเลงช่วงลูกตกห้องที่ 8 ของทำนอง เพื่อสื่อถึงผลสำเร็จที่บังเกิดจากการบูชานางกวัก ให้เกิดความมงคล ร่ำรวยโชคลาภ สมบูรณ์พูนสุข

ช่วงที่ 3.2 การบรรเลงในช่วงที่ 3.2 บรรเลงโดยฆ้องวงใหญ่และฆ้องหุ่ยเป็นทำนองที่มีจังหวะช้าและห่าง จากเสียงสูงลงมาสู่เสียงต่ำ เพื่อการจบการแสดงด้วยภาพนิ่งนางกวักในอริยาบทต่าง ๆ แล้วทอดเพลงช่วงท้ายสำหรับผู้แสดงเดินกลับมาตั้งขุมจบอีกครั้ง

ทำนองเพลงเทพีโคกทรัพย์

วรวรรณ วรฉัตร ผู้ประพันธ์
ศุภชัย เชื้อนแก้ว ผู้บันทึกโน้ต

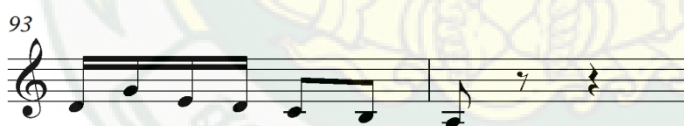
ช่วงที่ 1.1

ช่วงที่ 1.2

ช่วงที่ 2

108

112

116

120

124

128

132

136

140

144

148

152

ช่วงที่ 3.1

ช่วงที่ 3.2

2) การคัดเลือกผู้แสดง

การคัดเลือกผู้แสดง การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพโศกทรัพย์ มีผู้แสดงหญิงจำนวน 8 คน โดยพิจารณาคัดเลือกจาก

- 1) คุณสมบัติ เป็นผู้ผ่านการฝึกฝนพื้นฐานการเรียนนาฏศิลป์ไทย ในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- 2) ลักษณะรูปร่าง ในผู้แสดงทั้ง 8 คน มีผู้แสดง 1 คน ที่มีรูปร่างแตกต่างไปจากคนอื่น ๆ คือ มีรูปร่างทรวดทรงที่อวบอ้อม เพื่อเพิ่มคุณสมบัติเน้นย้ำลักษณะความเป็นเทพแห่งโชคลาภ ส่วนคนอื่นนั้นจะต้องมีรูปร่างสมส่วน ใบหน้ารูปไข่ ผิวพรรณผุดผ่อง ระดับความสูงไล่เลี่ยกัน โดยเมื่อมองภาพรวมแล้วจะต้องใกล้เคียงกันเพื่อให้เกิดความงดงาม

3) ความสามารถในการปฏิบัติทำรำ คือ ต้องสามารถปฏิบัติทำรำพื้นฐานได้งดงามและถูกต้อง มีปฏิภาณไหวพริบ มีทักษะในการฟังเพลง รวมถึงมีขยัน อดทน และความสามัคคีในการฝึกซ้อม เนื่องจากการแสดงเป็นรูปแบบของระบำ จึงต้องหมั่นฝึกฝนให้เกิดความพร้อมเพรียงซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการแสดงระบำ

3) การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบการแสดง

องค์ประกอบที่สำคัญอีกประการที่จะทำให้การแสดงสร้างสรรค์ชุด “เทพีโศกทรัพย์” มีความสมบูรณ์ คือ เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์การแสดง ซึ่งผู้สร้างสรรค์สามารถอธิบายได้ดังนี้

เครื่องแต่งกายชุด “เทพีโศกทรัพย์” ได้แนวคิดและแรงบันดาลใจ รวมถึงต้นแบบมาจากการแต่งกายของรูปปั้นนางกวัทหลากหลายแบบ โดยข้อสันนิษฐานที่ชุดพบรูปปั้นนางกวัทในสมัยรัชกาลที่ 4 นั้น ได้คาดว่ารูปปั้นที่พบน่าจะถูกสร้างขึ้นในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ การออกแบบเครื่องแต่งกายจึงเลียนแบบการแต่งกายสตรีในต้นรัตนโกสินทร์ คือ นุ่งผ้าจีบ ห่มสไบ สวมกระบังหน้า ปลอยผมยาว ส่วนเครื่องประดับจะสวมใส่ตามแบบรูปปั้นที่เห็นทั่วไป ซึ่งการแสดงชุดเทพีโศกทรัพย์ ได้สร้างสรรค์และกำหนดให้ผู้แสดงทำทรงผมด้านหน้าเปิดหน้าเสยไปด้านหลังโดยยกทรงขึ้นเล็กน้อย แล้วปลอยผมสยายลงไปด้านหลัง ห่มสไบเฉียง และสไบกรอง นุ่งผ้าจีบซีกซ้ายพก และสวมเครื่องประดับทองคำอันประกอบด้วย ต่างหู สร้อยตัว ต้นแขน กำไลข้อมือ และเข็มขัด ภาพดังนี้

1. ผ้าสไบจีบ ทำด้วยผ้าไหมชาติน ความยาว 2.70 เมตร กว้าง 20 นิ้ว อัดกลีบขนาด 1 นิ้ว ตามแนวกว้างตลอดทั้งผืนผ้า มี 4 สี คือ สีส้ม สีม่วง สีฟ้า และสีชมพู ซึ่งการใช้สีสไบจีบนี้ เลือกจากความหมายของสีต่อความรู้สึกในการออกแบบ ดังนี้

ภาพที่ 13 ผ้าสไบจีบ

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 14 ผ้าสไบจีบสีส้ม

ที่มา: ผู้วิจัย

ผ้าสไบจีบสีส้ม ความหมายของสีส้ม สื่อถึงจิตวิญญาณและความรู้ ความรอบรู้ ความมีเสน่ห์ มีความคิดสร้างสรรค์ อำนาจของสีส้มช่วยเพิ่มปริมาณออกซิเจนในสมองเพิ่มความชุ่มชื้น กระตุ้นกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ สีส้มจึงสื่อไปถึงการมองโลกในแง่ดี สุขภาพดี ความบริสุทธิ์ ด้วยความหมายของสีส้มที่ได้กล่าวมาจึงเป็นสีหนึ่งที่เหมาะสมกับการเป็นตัวแทนของความบริสุทธิ์

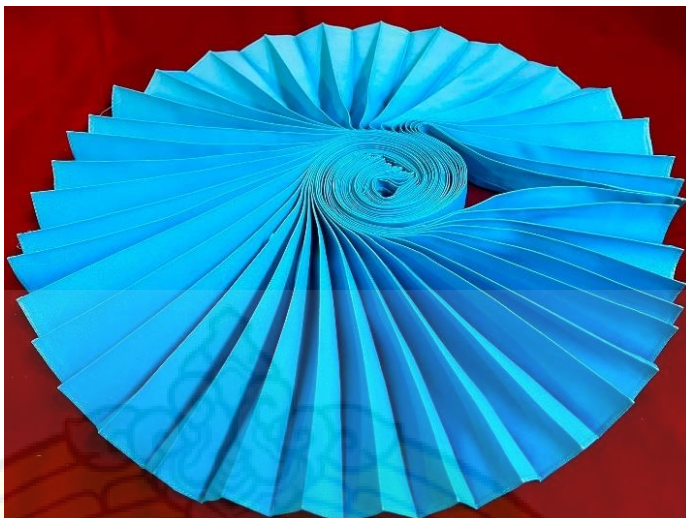

ภาพที่ 15 ผ้าสไบจีบสีม่วง

ที่มา: ผู้วิจัย

ผ้าสไบจีบสีม่วง เป็นสีแห่งสัญลักษณ์ความรุ่งเรืองโรจน์ ความลึกกลับ เวทมนตร์คาถา สติปัญญา เป็นสีที่ช่วยในการทำสมาธิ กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์ที่ลึกกลับ มหัศจรรย์ ซึ่งสอดคล้องกับตัวตนและเรื่องราวของนางกวัค ที่เป็นเรื่องราวความลึกกลับ ความเชื่อ และบันดาล ความร่ำรวย

ภาพที่ 16 ผ้าสไบจิบสีฟ้า

ที่มา: ผู้วิจัย

ผ้าสไบจิบสีฟ้า เป็นสีแห่งความชาญฉลาด ความศรัทธา รวมถึงสติปัญญา มีประโยชน์ต่อจิตใจ ร่างกายให้ความสดชื่น และช่วยกระตุ้นปฏิกิริยาเคมีทางร่างกาย สีที่สื่อถึงความสงบ สดชื่น กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และความเป็นอิสระ จึงเป็นสีที่เหมาะสมในการแต่งกายเพื่อให้เกิดความสวยงามสดชื่น และกระตุ้นความมีอิสระทางความคิดของผู้ชมอีกทั้งยังมีความถึงถึงถึงศรัทธาอีกด้วย

ภาพที่ 17 ผ้าสไบจิบสีชมพู

ที่มา: ผู้วิจัย

ผ้าสไบจิบสีชมพู สีที่มีพลังของความปรารถนา ความรัก ความอ่อนโยน ความน่าทะนุถนอม มีผลต่อความรู้สึกที่อ่อนหวาน ความสวยงาม การมีสุขภาพที่ดี ช่วยกระตุ้นให้รู้สึกถึงความรัก ความ

เสน่ห์ที่อ่อนโยน ความสนุกสนาน และความสวยงาม สีนี้อาจเป็นสีหนึ่งที่เหมาะสมกับการเป็นสีเครื่องแต่งกายของเทพีโพศทรัพย์ในแง่ของการห่มสไบสีนี้จะมีผู้คนรักใคร่เมตตา และมีความสวยงามอ่อนหวานด้วยสีฟ้าสไบ

2. สะพัก ใช้สะพักสีทองไม่ปักลาย ทำจากผ้าอัตลัด ซึ่งเป็นผ้าไหมที่ทอให้เห็นลวดลายน้อยเห็นพื้นผ้ามากกว่า นิยมทอควบกับเงินแล่งหรือทองแล่ง ยกดอกเป็นลายห่าง ๆ เป็นช่วง ๆ ไปตลอดทั้งผืน มักทำเป็นลายพุกกษา

ภาพที่ 18 สะพักสีทอง

ที่มา: ผู้วิจัย

3. ผ้านุ่ง ทำด้วยผ้าพิมพ์ลายอย่างเทศ จับจีบหน้านาง ชักชายพกด้านขวา ผู้สร้างสรรค์เลือกสีให้ตัดกับสีสไบจีบ คือ พื้นสีอิฐขลิบลีสม่วง พื้นสีเหลืองขลิบลีสีส้ม พื้นสีชมพูขลิบลีฟ้า และพื้นสีเขียวตองขลิบลีเขียว ผ้านุ่งอย่างเทศเป็นผ้าที่ปรากฏในในสมัยรัตนโกสินทร์ด้วย ซึ่งในสมัยนั้นผ้าเป็นเครื่องนุ่งห่มที่มีค่ามีราคาและสวมใส่เพื่อแสดงฐานะทางสังคม

ภาพที่ 19 ผ้านุ่งลายอย่างเทศ

ที่มา: ผู้วิจัย

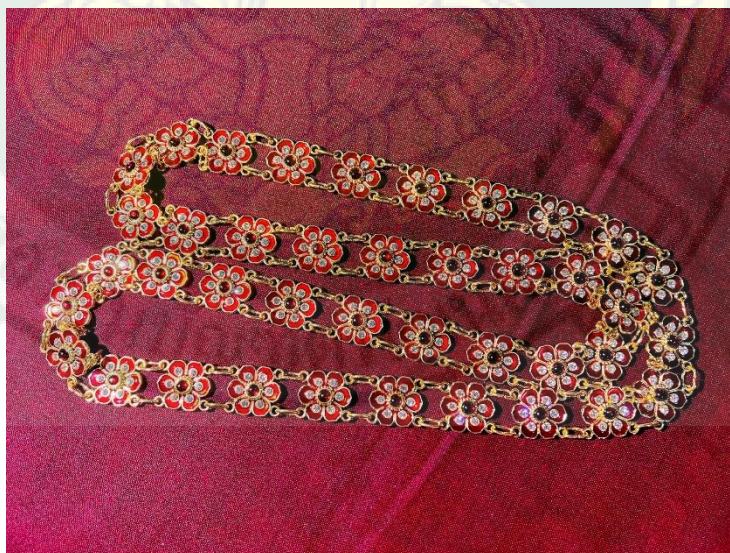
3. ต่างหู ทำด้วยโลหะชุบทอง มีระย้าห้อย

ภาพที่ 20 ต่างหูทองคำ

ที่มา: ผู้วิจัย

4. สร้อยตัว ทำด้วยโลหะชุบทองลงยา ติดเพชร โดยมีความยาวโดยรอบประมาณ 1.30 เมตร จำนวน 1 เส้น

ภาพที่ 21 สร้อยตัว

ที่มา: ผู้วิจัย

5. กำไลข้อมือ มี 2 ประเภท ทำด้วยโลหะชุบทองแบบหนา 1 นิ้ว สวมใส่ข้างละ 1 ชิ้น และกำไลทองหัตถกลม สวมใส่ข้อมือข้างละ 3 ชิ้น การสวมใส่กำไลนอกจากสวมใส่เพื่อให้เกิดความสวยงามแล้วยังพ้องกับคำว่า “กำไร” ที่เป็นจุดมุ่งหมายของผู้บุชานางกวัก ให้การค้าขายมีกำไร

ภาพที่ 22 กำไลข้อมือ

ที่มา: ผู้วิจัย

6. เข็มขัด ตัวสายทำด้วยโลหะสลักลวดลายดอกไม้ ชุบทองทั้งเส้น ส่วนหัวเข็มขัด ทำด้วยโลหะตีดุนลายอย่างโบราณ ชุบทองลงยา ประดับพลอย

ภาพที่ 23 เข็มขัดและหัวเข็มขัด

ที่มา: ผู้วิจัย

7. **กระบังหน้า** เป็นศิราภรณ์ที่พบเห็นนางกวักสวมใส่ จากรูปปั้น ผ้ายันต์ หรือในวัดถุมงคล ชนิดต่าง ๆ ผู้วิจัยเลือกกระบังหน้าที่มีขนาดเล็กเข้ากับใบหน้า ทำด้วยกระดาษปะเก้นลงสีทอง มีแกนตรงกลางไว้สำหรับสอดเข้าไปในผม

ภาพที่ 24 กระบังหน้า

ที่มา: ผู้วิจัย

8. **ดอกไม้ประดับผม** ผู้วิจัยเลือก “ดอกพุท” จากความหมายอันมงคล คำว่า “พุท” หมายถึง ความสมบูรณ์แข็งแรง เสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ นัยยะความเชื่อดันพุท ดอกพุทจะช่วยเสริมความเจริญรุ่งเรือง มั่นคง ถือเป็นไม้มงคล โดยใช้ดอกพุทซ้อนทำจากดินปั้น ประดับผมด้านซ้ายข้างกรอบกระบังหน้า

ภาพที่ 25 ดอกพุทประดับผม

ที่มา: ผู้วิจัย

9. อุปกรณ์ประกอบการแสดง

เทพีโคกทรัพย์ มีถุงทองประจำตัว ซึ่งเป็นถุงเงินที่มีการจารคาถาหัวใจพระสิวลี (นะชาลีติ) ซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่เป็นเลิศในทางมีโชคลาภ ใช้เป็นอุปกรณ์ประกอบการแสดง

ภาพที่ 26 ถุงทองลงคาถาหัวใจพระสิวลี
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 27 เครื่องแต่งกายเทพีโคกทรัพย์หน้า - หลัง
ที่มา: ผู้วิจัย

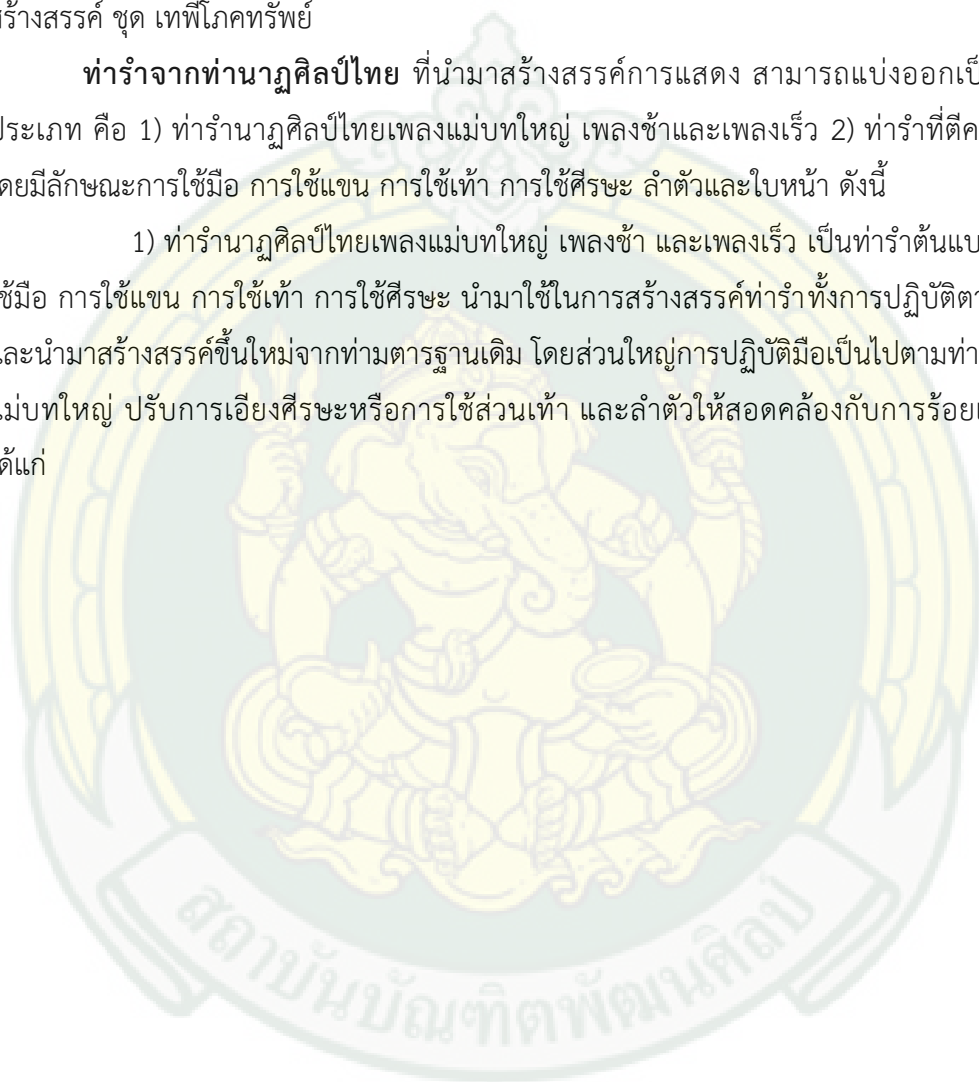

4) กำหนดกรอบแนวคิดและสร้างสรรค์ออกแบบท่ารำ

จากการศึกษาการแสดงระบำที่ใช้ผู้หญิงแสดงล้วนที่ปรากฏการแสดงของกรมศิลปากร วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ทำให้ผู้วิจัยมีแนวคิดโดยกำหนดรูปแบบการแสดงเป็น ระบำแบ่งเป็น 2 ช่วงการแสดง โดยการสร้างสรรค์ท่ารำจะใช้การปฏิบัติท่ารำนาฏศิลป์เป็นหลัก และ ท่ารำที่สร้างสรรค์จากท่าทางรูปสัญลักษณ์ต่าง ๆ ของนางกวัก มาผสมผสานเป็นกระบวนการท่ารำนาฏศิลป์ สร้างสรรค์ ชุด เทพโศกทรัพย์

ท่ารำจากท่ารำนาฏศิลป์ไทย ที่นำมาสร้างสรรค์การแสดง สามารถแบ่งออกเป็นท่ารำ 2 ประเภท คือ 1) ท่ารำนาฏศิลป์ไทยเพลงแม่บทใหญ่ เพลงช้าและเพลงเร็ว 2) ท่ารำที่ดีความหมาย โดยมีลักษณะการใช้มือ การใช้แขน การใช้เท้า การใช้ศีรษะ ลำตัวและใบหน้า ดังนี้

1) ท่ารำนาฏศิลป์ไทยเพลงแม่บทใหญ่ เพลงช้า และเพลงเร็ว เป็นท่ารำต้นแบบที่นำการใช้มือ การใช้แขน การใช้เท้า การใช้ศีรษะ นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ท่ารำทั้งการปฏิบัติตามต้นแบบ และนำมาสร้างสรรค์ขึ้นใหม่จากท่ามาตรฐานเดิม โดยส่วนใหญ่การปฏิบัติมีเป็นไปตามท่ารำต้นแบบ แม่บทใหญ่ ปรับการเอียงศีรษะหรือการใช้ส่วนเท้า และลำตัวให้สอดคล้องกับการร้อยเรียงท่ารำ ได้แก่

กิตติธรรมา
ภาพที่ 28 ท่ากัณนรรา

ที่มา: สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ (2546, น. 122)

ภาพที่ 29 ท่ากัณนรราในนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพโศกทรัพย์
ที่มา: ผู้วิจัย

ประโลยวาท

ภาพที่ 30 ท่าประโลยวาท

ที่มา: สมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2546, น. 120)

ภาพที่ 31 ท่าประโลยวาทในนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุต เทพีโศกทรัพย์

ที่มา: ผู้วิจัย

ศาลาเชิงโหล่

ภาพที่ 32 ท่าฉลาเพียงโหล่

ที่มา: สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2546, น. 67)

ภาพที่ 33 ท่าฉลาเพียงโหล่ในนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพียุคทรัพย์

ที่มา: ผู้วิจัย

ทำนกยุงฟ้อนหาง (มยุเรศฟ้อนหาง)

ภาพที่ 34 ทำนกยุงฟ้อนหาง (มยุเรศฟ้อนหาง)
ที่มา: สมเด็จพระเจ้า กรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2546, น. 113)

ภาพที่ 35 ทำนกยุงฟ้อนหางในนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์
ที่มา: ผู้วิจัย

ทำนาคาม้วนหาง

ภาพที่ 36 ทำนาคาม้วนหาง

ที่มา: สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ราชานุภาพ (2546, น. 84)

ภาพที่ 37 ทำนาคาม้วนหางในนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์

ที่มา: ผู้วิจัย

ท่ารำที่ได้จากท่ารำต้นแบบเพลงแม่บทใหญ่ เพลงช้า และเพลงเร็ว สามารถแบ่งลักษณะการใช้มือได้ออกเป็น มือจีบหงาย มือจีบปรก มือจีบส่งหลัง มือตั้งวงบน มือตั้งวงกลาง มือตั้งวงล่าง การแบมือหงายระดับแง่ศีรษะ การแบมือหงายระดับไหล่ การแบมือหงายข้างลำตัว ลักษณะการใช้แขน ได้แก่ การเหยียดแขนตั้งยกขึ้นเหนือไหล่ การเหยียดแขนตั้งกดลงต่ำ ส่วนลักษณะการใช้เท้า ได้แก่ ยกเท้า ประเท้า ก้าวเท้า กระดกเท้า ก้าวข้าง ย่ำเท้า ถัดเท้า การใช้ศีรษะ ลำตัวและใบหน้า ได้แก่ การเอียง การกดลำตัว จากท่ารำต้นแบบเมื่อนำสู่กระบวนการสร้างสรรค์อาจมีตำแหน่งที่ปรับเปลี่ยนไปบ้าง ตามลักษณะของลายเส้นจากเดิมเป็นเส้นเหลี่ยม ปัจจุบันนาฏศิลป์ไทยมีลายเส้นของลีลาท่ารำเป็นลักษณะเส้นโค้งไม่หักเป็นเหลี่ยม ลักษณะที่เด่นคือ การปรับเหลี่ยมแขน และเหลี่ยมขา ให้มีความโค้งละมุนเกิดความสวยงามมากขึ้น

2) ท่ารำที่ดีความหมาย แม้ว่าการแสดงจะไม่มีคำร้องให้ตีท่ารำตามคำร้อง แต่ในการตีท่าตามความหมายของการแสดงนี้ จะใช้ท่ารำที่ให้ความหมายสื่อถึง การเดิน การเรียกเงินทอง การเก็บเงินเก็บทอง เก็บทรัพย์สิน การกินหรือการมีกินมีใช้ ท่าที่สื่อถึงความเจริญรุ่งเรือง โดยมีลักษณะท่ารำ ดังนี้

2.1) ท่าเดิน ใช้ท่าทางการเดินแบบตัวนาง การเดินมือเดียว และเดินสองมือ

ภาพที่ 38 ท่าเดิน

ที่มา: ผู้วิจัย

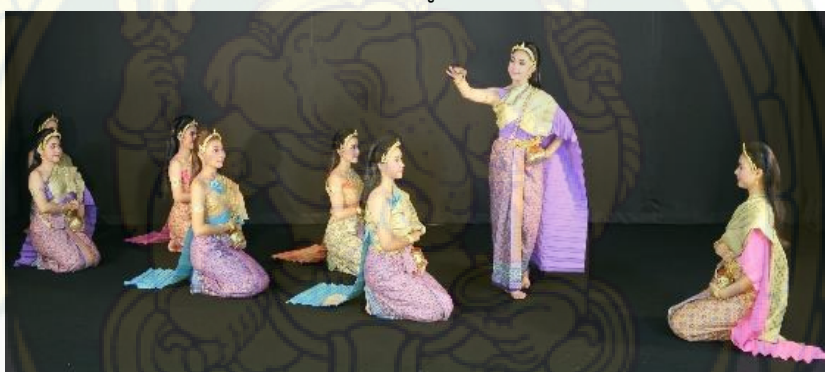
2.2) การเรียก มีหลากหลายลักษณะของการปฏิบัติ ใช้มือใดมือหนึ่งกดฝ่ามือลงแล้ว ตบข้อมือขึ้นลงเล็กน้อย หรือปฏิบัติโดยกดฝ่ามือลงแล้วเคลื่อนที่เข้าหาลำตัว(กวดข้อมือ) ลักษณะเหมือนท่าเรียก

ภาพที่ 39 ท่าเรียก 1

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 40 ท่าเรียก 2

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 41 ท่าเรียก 3

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 42 ท่าเรียก 4

ที่มา: ผู้วิจัย

2.3) การเก็บ เป็นท่าที่ต้องการสื่อถึงการเก็บเงิน เก็บของ เก็บเกี่ยวสินทรัพย์ สิ่งดีสิ่งมงคล โดยการปฏิบัติท่าทางในส่วนมือให้มีลักษณะซ้อนเงิน ซ้อนทองโดยการใช้ข้อมือซ้อนจับขึ้น และเก็บเงินเก็บทองด้วยการหยิบจับมือหงายเป็นท่าต่อเนื่องจากการเรียก หรือปฏิบัติมือในลักษณะหยิบแล้วนำมาเก็บเข้าในถุงทอง

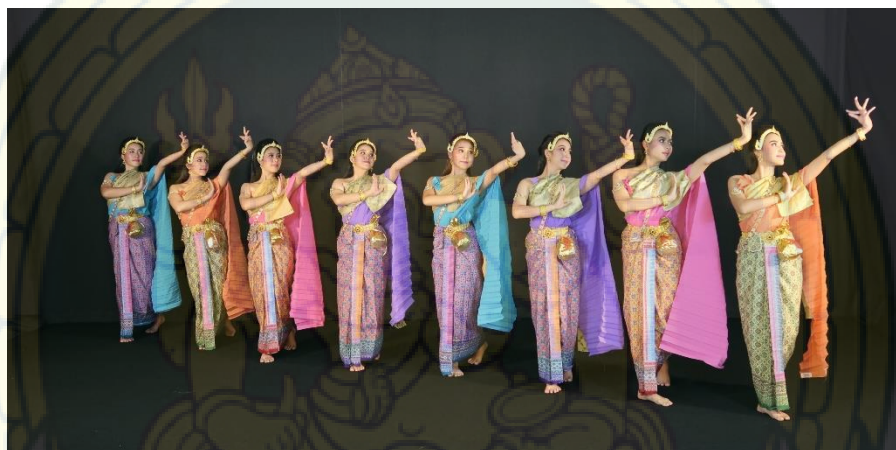
ภาพที่ 43 ท่าซ้อนข้อมือ ซ้อนเงินทอง

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 44 ท่าหยิบจับเก็บเงินเก็บทอง

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 45 ท่าเก็บด้วยการดิ่งจับ

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 46 ท่าเก็บเข้าถุงเงิน

ที่มา: ผู้วิจัย

2.4) การกิน หรือการมีกินมีใช้ในความหมายของการแสดง ปฏิบัติโดยใช้มือจิบเข้าปาก การใช้มือซ้อนซ้อนมือแต่ละบริเวณคางเป็นแสดงความหมายถึงการกินอิม

ภาพที่ 47 ท่าที่สื่อถึงการมีกิน
ที่มา: ผู้วิจัย

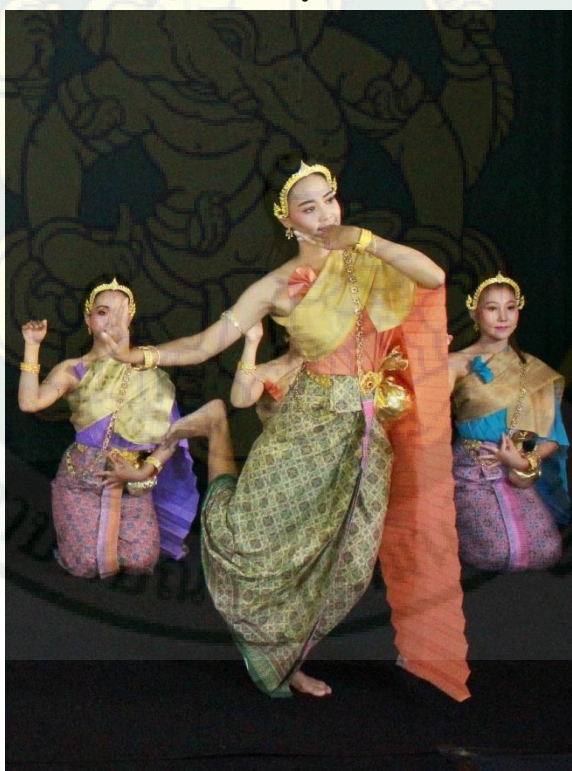
ภาพที่ 48 ท่ากิน
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 49 ท่ากอบมือเข้าปาก

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 50 ท่ากิน 2

ที่มา: ผู้วิจัย

2.5) ท่าที่สื่อถึงความเจริญรุ่งเรือง เป็นท่าทางที่สร้างขึ้นจากท่าทางนาฏศิลป์ไทย โดย
ปรับระดับของมือและแขน เช่น ท่าพรหมสีหน้า ท่าบัวชูฝัก ท่าโกยมือจีบ เป็นต้น

ภาพที่ 51 ท่าบัวชูฝักปรับตำแหน่งมือ

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 52 ท่าพรหมสีหน้าปรับระดับมือ

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 53 ท่าโกยมือจีบ

ที่มา: ผู้วิจัย

ท่ารำที่สร้างสรรค์จากท่าทางรูปสัญลักษณ์ นางกวัก เป็นวัตถุมงคลที่มีหลากหลายประเภท ซึ่งแต่ละประเภทยังมีอิริยาบถที่แตกต่างกัน ยึดไว้เพียงการยกมือขึ้นกวักซึ่งไม่มีกำหนดไว้ว่า จะกวักมือข้างใด เมื่อได้ศึกษาแล้วจึงพบว่า นอกเหนือจากการยกมือใดมือหนึ่งขึ้นมากวักแล้ว ปัจจุบันนางกวักที่มีอิริยาบถที่แตกต่างไปจากเดิมตามความนิยมของผู้บริโภค และการสร้างขึ้นเพื่อให้เกิดความมหามงคล ทวีลาภยศ จึงเกิดเป็นนางกวักแบบต่าง ๆ ดังนี้

ภาพที่ 54 อิริยาบถนางกวักแบบผ้ายันต์

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 55 นางกวักฝาแฝด
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 56 นางกวักกวักมือคู่
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 57 นางกวักด้วนุ้ย

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 58 นางกวักหลากหลายอิริยาบถ

ที่มา: ผู้วิจัย

นอกจากท่ารำที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีการปฏิบัติท่ารำที่สร้างสรรค์ขึ้นใหม่จากท่าทางนาฏศิลป์ และร้อยเรียงท่าจากเพลงช้าเพลงเร็ว เป็นกระบวนการท่ารำการแสดงใหม่ โดยกล่าวสรุปได้ว่าท่ารำที่นำมาใช้เป็นหลักในการสร้างสรรค์ท่ารำเป็นแบบแผนดั้งเดิมจากท่ารำเพลงช้า เพลงเร็ว เพลงแม่บทใหญ่ ซึ่งนำมาผสมผสานกับการออกแบบท่าทางจากสัญญาณของนางกวักที่มีลักษณะอิริยาบถต่าง ๆ โดยนำมาร้อยเรียงท่าทางให้เกิดความสวยงามและเหมาะสม สอดคล้องกับความหมายที่ต้องการสื่อสารออกไปในรูปแบบของการแสดง

การนำเสนอผลงานต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิรูปแบบการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

กระบวนการสร้างสรรค์รูปแบบการแสดงดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงดำเนินการสู่ขั้นตอนการนำเสนอผลงานต่อผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้งภายในและภายนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ เพื่อยืนยันข้อมูล และข้อเสนอแนะในการสร้างสรรค์เพื่อนำไปปรับปรุงเพื่อให้ผลงานเกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยกำหนดคุณสมบัติผู้ทรงคุณวุฒิ คือ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางด้านนาฏดุริยางคศิลป์ ไม่น้อยกว่า 20 ปี มีทั้งผู้ทรงคุณวุฒิภายในและภายนอกสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จำนวน 7 คน รายนาม ดังนี้

- 1) นางรัตติยะ วิกสิตพงศ์ ศิลปินแห่งชาติ พุทธศักราช 2560
- 2) รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภชัย จันทร์สุวรรณ ศิลปินแห่งชาติ พุทธศักราช 2548
- 3) รองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ คณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- 4) ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุก (ราชบัณฑิต) นักวิชาการละครและดนตรีชำนาญการ สำนักงานการสังคีต กรมศิลปากร
- 5) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ขวัญใจ คงถาวร รองคณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- 6) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นพคุณ สุดประเสริฐ รองคณบดีคณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
- 7) ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิยน์พร ชูติภาดา อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชานาฏศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุต เทพีโศกทรัพย์ ได้ดำเนินการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ในวันที่ 2 ธันวาคม 2564 ในรูปแบบการประชุมออนไลน์โดยใช้โปรแกรมซูม โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.จินตนา สายทองคำ เป็นประธานในการดำเนินการ

- 1) หัวข้อประเด็นการประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ ชุต เทพีโศกทรัพย์ แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

- 1.1) ประเมินด้านรูปแบบการแสดง ประกอบด้วย 3 ข้อ ดังนี้

1. ช่วงที่ 1 เคารพรูป แสดงถึง อิทธิพลความเชื่อรูปเคารพนางกวั๊ก มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับการแสดง

2. ช่วงที่ 2 แรงศรัทธา แสดงถึง ความโดดเด่นนางกวั๊กอิริยาบถรูปแบบต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดแรงศรัทธา มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับการแสดง

3. ช่วงที่ 3 ทวีโกศทรัพย์ แสดงถึง บังเกิดผลการบูชานำพาโชคลาภ ทรัพย์สินเงินทอง คนรัก เมตตาและเกิดความสุขสมบูรณ์แก่ผู้บูชา มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับการแสดง

1.2) ประเมินด้านกระบวนการทำรำ ประกอบด้วย 5 ข้อ ดังนี้

1. การเปิดตัวผู้แสดงมีความเหมาะสม
2. ทำการรำตีบทตาม มีความชัดเจน ถูกต้องและสวยงาม
3. ทำรำ จากแม่ท่าในนาฏยศัพท์นำมาใช้อย่างเหมาะสมและสวยงาม
4. ทำรำทั้ง 3 ช่วง มีความสอดคล้องและร้อยเรียงที่กลมกลืนเป็นเอกภาพ
5. ทำรำสอดคล้องกับการสร้างสรรค์ตามแนวคิด

1.3) ประเมินด้านบทร้องและดนตรีประกอบการแสดง ประกอบด้วย 4 ข้อ ดังนี้

1. บทร้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง
2. การประพันธ์เพลงมีความเหมาะสมกับอารมณ์และความหมายของการแสดง
3. โครงสร้างทำนองเพลง มีความเหมาะสมกับรูปแบบของการแสดง
4. อัตรจังหวะของดนตรี มีความเหมาะสม

1.4) ประเมินด้านเครื่องแต่งกาย ประกอบด้วย 4 ข้อ ดังนี้

1. การแต่งกายและเครื่องประดับ มีความสวยงามเหมาะสม
2. เครื่องแต่งกายมีความเหมาะสมกับการเคลื่อนไหวของท่ารำ
3. สีของเครื่องแต่งกายสอดคล้องกลมกลืนกับแนวคิด
4. ทรงผม สวยงามเหมาะสม

1.5) ประเมินองค์รวมของผลงาน ประกอบด้วย 5 ข้อ ดังนี้

1. แนวความคิดในการสร้างสรรค์งานถ่ายทอดสู่การแสดงได้อย่างสมบูรณ์
2. ระยะเวลาที่ใช้แสดงมีความเหมาะสม (ประมาณ 7 นาที)
3. องค์ประกอบทุกด้านดูโดยรวมแล้วมีความเป็นเอกภาพ

4. การใช้พื้นที่ในการแสดงมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับท่ารำ เพลงขับร้อง ท่วงทำนอง จังหวะ เพลงและเครื่องแต่งกาย

5. การแสดงสร้างสรรค์ชุด “เทพีโศกทรัพย์” มีคุณค่าต่อการนำไปแสดงเผยแพร่สู่สาธารณชนเพื่อการเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ไทย

2. แบบประเมินคุณภาพ ของผลงานสร้างสรรค์ นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์ ใช้แบบแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นการแสดงความคิดเห็นแบบปลายเปิด เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำได้อย่างไม่มีข้อจำกัด

สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์

จากแบบประเมินแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน สามารถสรุปผลจากการประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ได้ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลจากแบบประเมินแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

หัวข้อ ประเมิน	ข้อความถาม	ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ
1.รูปแบบ การแสดง	ช่วงที่ 1 เคารพรูป แสดงถึง อิทธิพล ความเชื่อรูปเคารพนางกวั๊ก	เหมาะสม แต่เห็นควรปรับชื่อช่วง การแสดง ให้สอดคล้องกับ ความหมายของคำ
	ช่วงที่ 2 แรงศรัทธา แสดงถึง ความโดดเด่นนางกวั๊กอิริยาบถรูปแบบต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดแรงศรัทธา	เห็นควรปรับช่วงการแสดง ให้มี 2 ช่วง โดยรวม ช่วงที่ 2 และ ช่วงที่ 3 เข้าด้วยกัน
	ช่วงที่ 3 เทวีโศกทรัพย์ แสดงถึง บังเกิด ผลการบูชานำพาโชคลาภ ทรัพย์สินเงิน ทอง คนรัก เมตตาและเกิดความสมบูรณ์ พูลสุขแก่ผู้บูชา	เห็นควรปรับช่วงการแสดง ให้มี 2 ช่วง โดยรวม ช่วงที่ 2 และ ช่วงที่ 3 เข้าด้วยกัน
2.กระบวน ท่ารำ	1. การเปิดตัวผู้แสดงมีความเหมาะสม	เหมาะสม
	2. ท่าการรำตีบทตาม มีความชัดเจน ถูกต้องและสวยงาม	เหมาะสม เพิ่มเติมระดับมือที่กวั๊ก ให้มีระดับที่เท่ากัน

ที่มา: ผู้วิจัย

ตารางที่ 1 ผลจากแบบประเมินแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

หัวข้อ ประเมิน	ข้อคำถาม	ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ
	3. ทำรำ จากแม่ท่าในนาฏยศัพท์นำมาใช้ อย่างเหมาะสมและสวยงาม	ควรลดระดับแขนให้อยู่ในลักษณะ ตั้งวงอย่างนาฏศิลป์ไทย
	4. ทำรำทั้ง 3 ช่วง มีความสอดคล้องและ ร้อยเรียงที่กลมกลืนเป็นเอกภาพ	เหมาะสม
	5. ทำรำสอดคล้องกับการสร้างสรรค์ตาม แนวคิด	เหมาะสม
3.บทร้องและ ดนตรี ประกอบ การแสดง	1. บทร้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบ การแสดง	เหมาะสม แต่ถ้าหากเปลี่ยน เสียงร้องเป็นการร้องดำเนินทำนอง
	2. การประพันธ์เพลงมีความเหมาะสมกับ อารมณ์และความหมายของการแสดง	เหมาะสม
	3. โครงสร้างทำนองเพลง มีความ เหมาะสมกับรูปแบบของการแสดง	เหมาะสม
	4.อัตราจังหวะของดนตรี มีความ เหมาะสม	เหมาะสม
4. เครื่องแต่ง กาย	1.การแต่งกายและเครื่องประดับ มีความ สวยงามเหมาะสม	เหมาะสม
	2. เครื่องแต่งกายมีความเหมาะสมกับ การเคลื่อนไหวของท่ารำ	เหมาะสม
	3. สีของเครื่องแต่งกายสอดคล้อง กลมกลืนกับแนวคิด	เหมาะสม
	4. ทรงผม สวยงามเหมาะสม	เหมาะสม เพิ่มดอกไม้ประดับศีรษะ ให้เกิดความงดงามยิ่งขึ้น
5. องค์รวม ของผลงาน	1. แนวความคิดในการสร้างสรรค์งาน ถ่ายทอดสู่การแสดงได้อย่างสมบูรณ์	เหมาะสม
	2. ระยะเวลาที่ใช้แสดงมีความเหมาะสม (ประมาณ 7 นาที)	เหมาะสม

ที่มา: ผู้วิจัย

ตารางที่ 1 ผลจากแบบประเมินแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

หัวข้อ ประเมิน	ข้อคำถาม	ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ
5. องค์รวม ของผลงาน	1. แนวความคิดในการสร้างสรรค์งาน ถ่ายทอดสู่การแสดงได้อย่างสมบูรณ์	เหมาะสม
	2. ระยะเวลาที่ใช้แสดงมีความเหมาะสม (ประมาณ 7 นาที)	เหมาะสม
	3. องค์ประกอบทุกด้านดูโดยรวมแล้วมี ความเป็นเอกภาพ	เหมาะสม
	4. การใช้พื้นที่ในการแสดงมีความสัมพันธ์ สอดคล้องกับท่ารำ เพลงขับร้อง	เหมาะสม
	5. การแสดงสร้างสรรค์ชุด “เทพีโคก ทรัพย์” มีคุณค่าต่อการนำไปแสดง	เหมาะสม

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางแสดงผลจากแบบประเมินแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
ผู้สร้างสรรค์ได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นประเด็น ดังนี้

ตารางที่ 2 การแก้ไขและปรับปรุงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด เทพีโคกทรัพย์ตามข้อเสนอแนะ
ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ

หัวข้อประเมิน	ข้อคำถาม	ข้อเสนอแนะ	สิ่งที่ปรับปรุง
1.รูปแบบ การแสดง	ช่วงที่ 1 เคารพรูป แสดงถึง อิทธิพลความเชื่อรูปเคารพ นางกวัก	เหมาะสม แต่เห็นควร ปรับชื่อช่วงการแสดง เป็น “รูปเคารพ”	ปรับชื่อช่วงการแสดง เป็น “รูปเคารพ”
	ช่วงที่ 2 แรงศรัทธา แสดงถึง ความโดดเด่นนางกวักอิริยาบถ รูปแบบต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดแรง ศรัทธา	เห็นควรปรับช่วงการ แสดงให้มี 2 ช่วง โดยรวม ช่วงที่ 2 และ ช่วงที่ 3 เข้าด้วยกัน	ปรับชื่อช่วงการแสดงที่ ผนวกรวมกัน โดยให้ ชื่อช่วง “นบศรัทธา นำพาทรัพย์ทวี” เพื่อให้ครอบคลุมภาพ การแสดง

ที่มา: ผู้วิจัย

ตารางที่ 2 การแก้ไขและปรับปรุงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด เทพีโศกทรัพย์ตามข้อเสนอแนะ
ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

หัวข้อประเมิน	ข้อคำถาม	ข้อเสนอแนะ	สิ่งที่ปรับปรุง
	ช่วงที่ 3 เทวีโศกทรัพย์ แสดงถึง บังเกิดผลการบูชา นำพา โชคลาภ ทรัพย์สินเงินทอง คนรัก เมตตาและเกิดความสุขสมบูรณ์พูลสุขแก่ผู้บูชา	เห็นควรปรับช่วงการแสดงให้มี 2 ช่วง โดยรวม ช่วงที่ 2 และ ช่วงที่ 3 เข้าด้วยกัน	
2.กระบวนท่ารำ	2.ท่าการรำตีบทตาม มีความชัดเจน ถูกต้องและสวยงาม	เพิ่มเติมระดับมือที่กวัก ให้มีระดับที่เท่ากัน	ฝึกซ้อมผู้แสดง เก็บรายละเอียดตามสรีระของผู้แสดง เพื่อให้เกิดความสมดุล และความพร้อมเพรียง
	3. ท่ารำ จากแม่ท่าในนาฏยศัพท์นำมาใช้อย่างเหมาะสมและสวยงาม	ควรลดระดับแขนให้อยู่ในลักษณะตั้งวงอย่างนาฏศิลป์ไทย	ปรับระดับแขนที่สูงเกินไปให้เข้ากรอบท่าทางนาฏศิลป์ไทย
3.บทร้องและดนตรีประกอบการแสดง	1. บทร้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบการแสดง	เหมาะสม แต่ถ้าหากเปลี่ยนเสียงร้องเป็นการร้องดำเนินทำนอง จะเกิดความไพเราะมากขึ้น	ไม่มีการปรับปรุง เนื่องจากต้องการสื่อถึงเสียงของคนสวดบทบูชาอย่างเคร่งขรึมด้วยความศรัทธา
4. เครื่องแต่งกาย	4. ทรงผม สวยงามเหมาะสม	เหมาะสม เพิ่มดอกไม้ประดับศีรษะให้เกิดความงดงามยิ่งขึ้น	เพิ่มดอกพุทธรูปประดับศีรษะทัดหูด้านซ้าย

ที่มา: ผู้วิจัย

เผยแพร่การแสดงผลสู่สาธารณชน

การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุต เทพีโศกทรัพย์ ได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยแล้วนั้น ผ่านการตรวจสอบและประเมินคุณภาพในการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) จากผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว จึงได้เผยแพร่สู่สาธารณชนในรูปแบบการแสดงในงานประชุมวิชาการนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 5 วันที่ 18 ธันวาคม 2564 ณ โรงละครวังหน้า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

สรุป

สรุปวิธีดำเนินการสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุต เทพีโศกทรัพย์ ผู้วิจัยได้รับแรงบันดาลใจความต้องการผลักดันให้นาฏศิลป์ไทยเข้าสู่บทบาทของนาฏยพานิช แพร่หลายในวงวิชาการและการประกอบธุรกิจพาณิชย์ค้าขาย ในรูปแบบของระบำที่สามารถนำมาใช้แสดงในงานมงคล เปิดกิจการ ห้างร้าน หรืออำนวยการอวยพรมงคลให้แก่ผู้บูชาและพบเห็น โดยมีวิธีดำเนินการสร้างสรรค์งานชุต เทพีโศกทรัพย์ ศึกษาขั้นตอนการสร้างสรรค์งาน ประกอบด้วยลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แนวคิดและแรงบันดาลใจ กำหนดความคิดจากความเป็นมา ความเชื่อเรื่องนางกวั๊ก เพื่อแสดงถึงความศรัทธาในนางกวั๊กสะท้อนภาพเป็นการแสดง

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาค้นคว้าข้อมูล จากเอกสารตำรา ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสังเกตจากสื่อวีดิทัศน์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์สร้างสรรค์การแสดง

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดรูปแบบการแสดง ให้เป็นรูปแบบการแสดงนาฏศิลป์แบบสร้างสรรค์ ในรูปแบบของระบำ ที่ใช้ผู้แสดงหญิงล้วน

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างสรรค์องค์ประกอบการแสดง

องค์ประกอบการแสดง ประกอบด้วย

1. ผู้แสดง

ใช้ผู้แสดงที่มีทักษะนาฏศิลป์ไทย เคยมีประสบการณ์ในเรียน การแสดงนาฏศิลป์ไทย คัดเลือกจากบุคคลที่เหมาะสมกับบทบาทนางกวั๊ก ผู้แสดงจำนวน 8 คน

2. เครื่องแต่งกายและศิราภรณ์

ได้แนวคิดและแรงบันดาลใจ รวมถึงต้นแบบมาจากการแต่งกายของรูปปั้นนางกวั๊ก ซึ่งแต่งกายอย่างสตรีไทย ตามหลักฐานที่สันนิษฐานว่ารูปปั้นนางกวั๊กเกิดขึ้นในต้นรัตนโกสินทร์ จึงแต่งกายนุ่งผ้าจีบ ห่มสไบและสะพัก พร้อมทั้งเครื่องประดับทอง สวมกระบังหน้า

3. การแต่งหน้าและทำผม

การแต่งหน้าแบบธรรมชาติ โทนสีธรรมชาติแบบคลีนบีวตี้ ผู้แสดงทำผมโดยด้านหน้าเปิดขึ้นยกสูงชันเล็กน้อย ปล่อยผมสยายลงไปตามหลัง

4. อุปกรณ์การแสดง

ถุงทองนางกวั๊ก ใช้ผ้าสีทอง และจารอักขระหัวใจพระสวลีด้วยหมึกสีแดง

5. เพลงประกอบการแสดง

การสร้างสรรค์เพลงแบ่งเป็น 3 ช่วง เพื่อสื่ออารมณ์ผู้ชมให้เกิดความคล้อยตามอารมณ์ในการชมการแสดง ใช้เครื่องดนตรี 3 ประเภท คือ เครื่องดนตรีอินเดีย เครื่องดนตรีไทย และเครื่องดนตรีสากล ซึ่งทั้งหมดมีเครื่องดำเนินทำนอง เครื่องกำกับจังหวะ มีเสียงท่วงบทสวดตามทำนองเพลง ทำนองเพลงมี 3 ช่วงหลัก ดังนี้

ช่วงที่ 1 ดนตรีที่มีกลิ่นอายอินเดียและการสวดคาถาบูชานางกวั๊กในทำนองที่เชื่องช้าเพื่อสื่อถึงการเดินทางของตำนานนางกวั๊กสู่แผ่นดินสุวรรณภูมิ สื่อถึงการบูชารูปปั้นนางกวั๊ก

ช่วงที่ 2 บรรเลงดนตรีไทยสลับผลัดกันเดียว โดยมีกลองแขก และฆ้องหุ่ยกำกับจังหวะ สื่อถึงการกวั๊กโชค กวั๊กลาภ ความอุดมสมบูรณ์ ของนางกวั๊กแต่ละอริยาบถ

ช่วงที่ 3 เปลี่ยนจังหวะให้มีความกระชับขึ้น โดยใช้วงดนตรีวงไทยบรรเลงในอัตราจังหวะชั้นเดียว เพื่อสื่อถึงผลสำเร็จที่บังเกิดจากการบูชานางกวั๊ก ให้เกิดความมงคล ร่ำรวย โชคลาภ สมบูรณ์พูนสุข แล้วค่อยปรับทำนองจังหวะช้าและห่าง จากเสียงสูงลงมาสู่เสียงต่ำ เพื่อการจบการแสดงด้วยภาพนิ่งนางกวั๊กในอริยาบถต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 5 นำเสนองานสร้างสรรค์ต่อผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 6 สรุปผลการสนทนากลุ่มย่อย

ขั้นตอนที่ 7 เผยแพร่การแสดงสู่สาธารณชน

บทที่ 4

การสร้างสรรค์กระบวนการทำรำ

กระบวนการสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด เทพโศกทรัพย์ ได้นำท่าทางจากท่ารำนับแบบนาฏศิลป์ไทยเพลงช้า เพลงเร็ว แม่บทใหญ่ ผสมผสานการสร้างท่าทางที่สื่อถึงการเก็บทรัพย์สินเงินทอง การมีลักษณะพิเศษ และรูปสัณฐานของนางกวัคในอิริยาบถต่าง ๆ ที่พบเห็นในรูปแบบวัตถุมงคล สื่อให้เห็นถึงความเชื่อ ความงดงาม ความศรัทธาในนางกวัค โดยย้อมีกระบวนการแปรแถวและการใช้พื้นที่บนเวที โดยใช้หลักทฤษฎีการสร้างงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อให้การแสดงมีรูปแบบที่น่าสนใจ ทั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

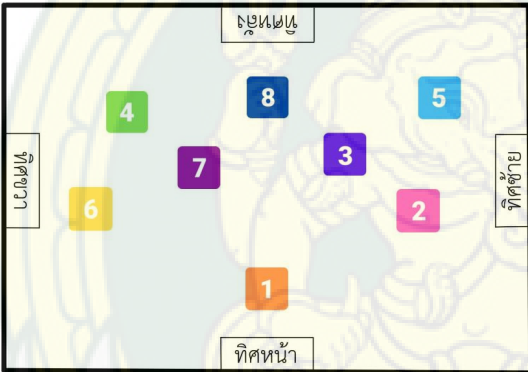
1. กระบวนทำรำนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพโศกทรัพย์
2. การวิเคราะห์องค์ความรู้จากนาฏศิลป์สร้างสรรค์ชุด เทพโศกทรัพย์

สัญลักษณ์แทนตำแหน่งผู้แสดง

1	ผู้แสดง 1
2	ผู้แสดง 2
3	ผู้แสดง 3
4	ผู้แสดง 4
5	ผู้แสดง 5
6	ผู้แสดง 6
7	ผู้แสดง 7
8	ผู้แสดง 8

กระบวนท่ารำนานาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์

ตารางที่ 3 กระบวนท่ารำช่วงที่ 1 รูปเคารพ

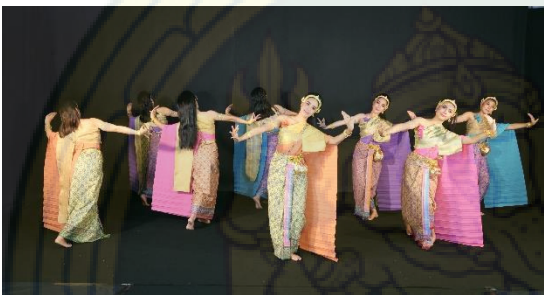
ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 59 ท่าที่ 1 ภาพที่ 60 แผนผังที่ 1	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาตั้งวงล่าง มือซ้ายตั้งมือแขนตั้งทอดแขนลงข้างลำตัว (ปฏิบัติทำเดิน) ศิริษะเอียงขวาแล้วปฏิบัติสลับข้างกัน ทิศทาง : ทิศหลัง ผู้แสดง 2 – 8 หันทิศหลังยืนทิ้งมืออิสระ
ภาพที่ 61 ท่าที่ 2	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 เท้าซ้ายก้าวข้าง มือขวาจีบหงายหลังใบหู (คล้ายท่าตัดดอกไม้) มือซ้ายตั้งวงล่าง ศิริษะเอียงขวา ทิศทาง : ทิศหลัง ผู้แสดง 2 – 8 หันทิศหลังยืนทิ้งมืออิสระ

ตารางที่ 3 กระบวนท่ารำช่วงที่ 1 รูปเคารพ (ต่อ)

ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 62 ท่าที่ 3	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาตั้งมือตั้งแขน ข้างลำตัว มือซ้ายจับหางยระดับชายพก ศีรษะตรง ทิศทาง : ทิศหลังและเฉียงออก ผู้แสดง 2 – 8 ยืนหันหลังทิ้งมืออิสระ
ภาพที่ 63 ท่าที่ 4	ทิศทาง : ทิศหลัง ผู้แสดง 1 เท้าขวาก้าวหน้า มือซ้ายตั้งมือระดับอกด้านขวา มือขวาจับหางย ด้านซ้ายระดับชายพก ศีรษะเอียงซ้าย ผู้แสดง 3,6,7 นั่งตั้งเข่าซ้าย มือขวาตั้งมือระดับอกด้านขวา มือซ้ายจับหางยด้านขวาระดับชายพก ศีรษะเอียงขวา ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 2,4,5 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาตั้งมือระดับอกด้านขวา มือซ้ายจับหางยด้านขวาระดับชายพก ศีรษะเอียงขวา ผู้แสดง 8 นั่งตั้งเข่าซ้าย มือขวาตั้งมือระดับอกด้านซ้าย มือซ้ายจับหางยด้านขวาระดับชายพก ศีรษะเอียงขวา

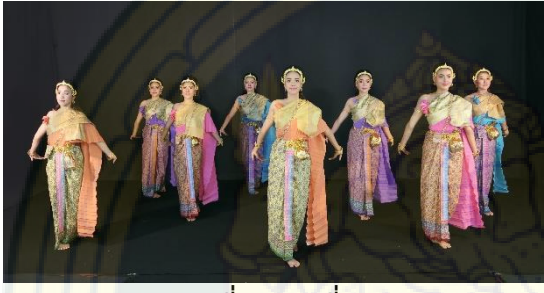
ตารางที่ 3 กระบวนท่ารำช่วงที่ 1 รูปเคารพ (ต่อ)

ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 64 ท่าที่ 5	ทิศทาง : ทิศหลัง ผู้แสดง 1, 2, 3, 5 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือซ้ายแบมือหงายตกปลายมือลงอแขน มือขวาตั้งวงบน ศีรษะเอียงขวา ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 4, 6, 7, 8 ปฏิบัติท่าเหมือนกัน
ภาพที่ 65 ท่าที่ 6	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1, 2, 3, 5 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือซ้ายตั้งวงบน มือขวาจีบหงายแขนตั้ง ศีรษะเอียงซ้าย ทิศทาง : ทิศหลัง ผู้แสดง 4, 6, 7, 8 ปฏิบัติท่าเหมือนกัน
ภาพที่ 66 ท่าที่ 7	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1, 2, 3, 5 เท้าขวาก้าวหน้า ทำท่าภมรเกล้าข้างขวา ศีรษะเอียงขวา แล้วเคลื่อนมือปฏิบัติท่าภมรเกล้าข้างซ้าย ทิศทาง : ทิศหลัง ผู้แสดง 4, 6, 7, 8 เท้าขวาก้าวหน้า ทำท่าภมรเกล้าข้างขวา ศีรษะเอียงขวา แล้วหมุนตัวพร้อมเคลื่อนมือปฏิบัติท่าภมรเกล้าข้างซ้าย แล้วหันหน้า

ตารางที่ 3 กระบวนท่ารำช่วงที่ 1 รูปเคารพ (ต่อ)

ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 67 ท่าที่ 8	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 - 8 เท้าขวาแตะเท้าด้านหน้า มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายแตะที่หัวไหล่ขวา เหลียวหน้าไปทางขวาเล็กน้อยมองมือตั้งวง
ภาพที่ 68 ท่าที่ 9 ภาพที่ 69 ท่าที่ 10	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 - 8 เท้าขวาก้าวข้าง มือขวาจับปรกข้าง มือซ้ายตั้งมือตรงไหล่ด้านขวา ศีรษะเอียงซ้าย แล้วพลิกเท้าซ้ายก้าวเท้า มือทั้งสองข้างปฏิบัติเช่นเดิม เปลี่ยนเอียงศีรษะขวา มองมือจับ
ภาพที่ 70 ท่าที่ 11	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 - 8 เท้าขวาก้าวหน้า มือขวาแบ่มือ หายตกลายมือลงอแน มือซ้ายตั้งมือตรงข้างอกด้านขวา ศีรษะเอียงขวา

ตารางที่ 3 กระบวนท่ารำช่วงที่ 1 รูปเคารพ (ต่อ)

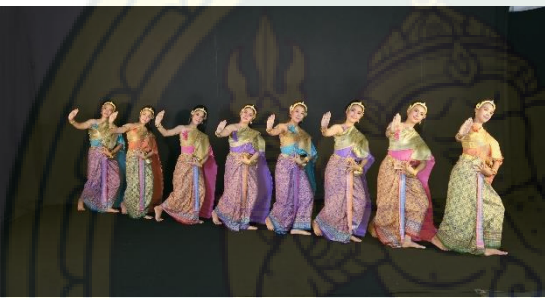
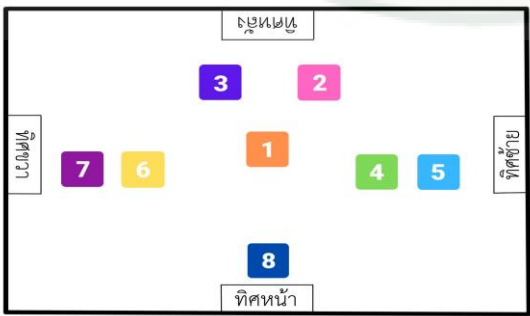
ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 71 ท่าที่ 12	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 – 8 เท้าซ้ายแตะเท้าด้านหน้า มือทั้งสองข้างจีบหงายไขว้กันแตะตึ่งหูแทนการใส่ต่างหู ศีรษะตรง แล้วเดินมือออกทั้งสองข้างเป็นวงกลาง พร้อมหมุนตัว
ภาพที่ 72 ท่าที่ 13	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 - 8 เท้าซ้ายก้าวหน้า ทำท่ายุ่งพ้องหาง ศีรษะตรง แผ่นตัวขึ้นเล็กน้อย
ภาพที่ 73 ท่าที่ 14	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 - 8 เท้าขวาก้าวหน้า มือขวาตั้งมือตึ่ง แขนทอดแขนลงข้างลำตัว มือซ้ายแตะแขนขวา ศีรษะเอียงขวา
ภาพที่ 74 ท่าที่ 15	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 - 8 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาแบ่มือ หายระดับแ่งศีรษะ มือซ้ายแบ่มือหายตกปลาย มือลงอแขน ศีรษะเอียงซ้าย

ตารางที่ 3 กระบวนท่ารำช่วงที่ 1 รูปเคารพ (ต่อ)

ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 75 ท่าที่ 16 ภาพที่ 76 แผนผังที่ 2	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 – 8 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาจับหางยี่หว้าไหลด้านซ้าย มือซ้ายจับหางยี่หว้าที่เอวด้านขวา ศีรษะตรง
ภาพที่ 77 ท่าที่ 17	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 – 8 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาดึงมือข้างหน้าระดับอก มือซ้ายจับส่งหลัง (เดินไปด้านหน้า) ศีรษะตรง
ภาพที่ 78 ท่าที่ 18	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 – 8 เท้าซ้ายก้าวข้าง มือขวาจับหางยี่หว้าแขนข้างลำตัว มือซ้ายตั้งวงล่าง ศีรษะเอียงขวามองมือจับ

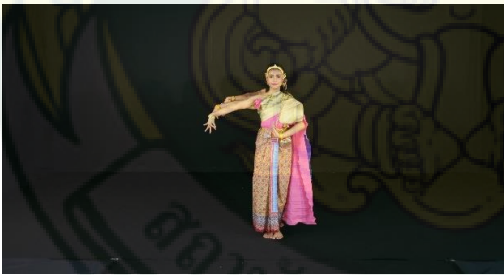
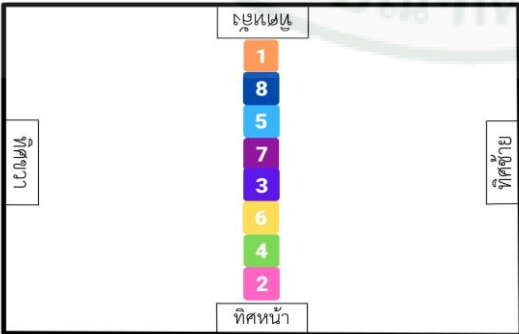

ตารางที่ 3 กระบวนท่ารำช่วงที่ 1 รูปเคารพ (ต่อ)

ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 79 ท่าที่ 19	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 – 8 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือซ้ายจับหางแขนตั้งเหนือศีรษะ มือขวาตั้งมือที่ไหล่ด้านซ้าย ศีรษะเอียงซ้ายมองมือที่จับ
ภาพที่ 80 ท่าที่ 20	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 – 8 เท้าซ้ายก้าวข้าง มือขวาตั้งงทำท่าสอดสร้อยมาลา ศีรษะเอียงซ้าย
ภาพที่ 81 ท่าที่ 21 ภาพที่ 82 แผนผังที่ 3	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 ยืนตรง มือขวาทำท่ากวั๊ก มือซ้ายจับหางชายพก ผู้แสดง 2 นั่งคุกเข่า มือขวาทำท่ากวั๊ก มือซ้ายรองถุงทอง ผู้แสดง 3 นั่งคุกเข่า ทำท่ากวั๊กทั้งสองมือ ผู้แสดง 4 นั่งทับส้น เข่าไม่ติดพื้น มือขวาทำท่ากวั๊ก มือซ้ายแตะเอวคู่ ผู้แสดง 5 ปฏิบัติเหมือนผู้แสดง 4 แต่สลับข้าง ผู้แสดง 6 – 7 ปฏิบัติเหมือนผู้แสดง 4 – 5 ผู้แสดง 8 นั่งชันเข่าขวา มือขวาทำท่ากวั๊ก มือซ้ายวางเท้าแขนกับพื้น

ตารางที่ 3 กระบวนท่ารำช่วงที่ 1 รูปเคารพ (ต่อ)

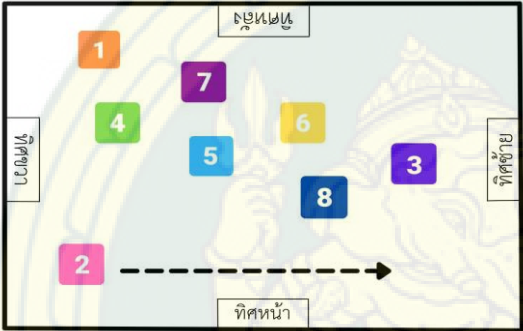
ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 83 ท่าที่ 22 ภาพที่ 84 แผนผังที่ 4	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 – 8 เท้าขวาก้าวหน้า มือซ้ายจับหงาย แขนตั้งข้างลำตัว มือขวาดึงมือแขนตั้งข้างลำตัว ศีรษะเอียงขวามองมือจับ
ภาพที่ 85 ท่าที่ 23 ภาพที่ 86 แผนผังที่ 5	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 – 8 มือขวาดึงจับคว่ำ แขนตั้งระดับไหล่ มือซ้ายตั้งวงล่าง ย่ำเท้าตามจังหวะ

ตารางที่ 3 กระบวนท่ารำช่วงที่ 1 รูปเคารพ (ต่อ)

ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 87 ท่าที่ 24	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 – 8 มือซ้ายตั้งวงล่าง มือขวาตั้งมือ แล้ววาดแขนขึ้นเป็นครึ่งวงกลม แล้วลดมือลง

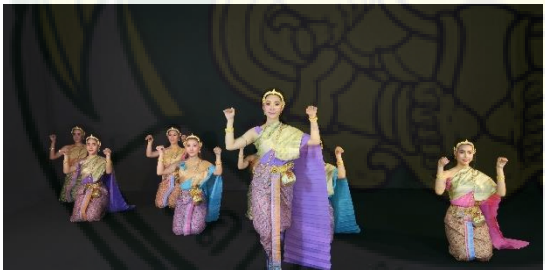
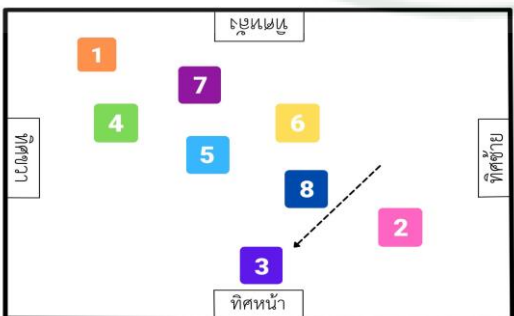
ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธาหน้าพาทย์ทวิ

ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 88 ท่าที่ 25 ภาพที่ 89 แผนผังที่ 6	ทิศทาง : ทิศขวาเฉียงหลัง ผู้แสดง 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8 นั่งคุกเข่า มือซ้ายรองอุ้งทอง มือขวาทำท่าทัก ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 2 เท้าซ้ายก้าวหน้า เท้าขวากระดกเท้า มือขวาทำท่าทัก มือซ้ายรองอุ้งทอง ศีรษะเอียงขวา
ภาพที่ 90 ท่าที่ 26	ทิศทาง : ทิศขวาเฉียงหลัง ผู้แสดง 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ปฏิบัติท่าซ้ำท่าที่ 25 ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 2 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาหยิบจับ ทำท่าหยิบเงินใส่อุ้งทอง มือซ้ายจับอุ้งทอง ศีรษะเอียงขวา
ภาพที่ 91 ท่าที่ 27	ทิศทาง : ทิศขวาเฉียงหลัง ผู้แสดง 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ปฏิบัติท่าซ้ำท่าที่ 25 ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 2 ทำท่าพนมมือ มือซ้ายถืออุ้งทอง

ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธานำพาทรัพย์ทวี (ต่อ)

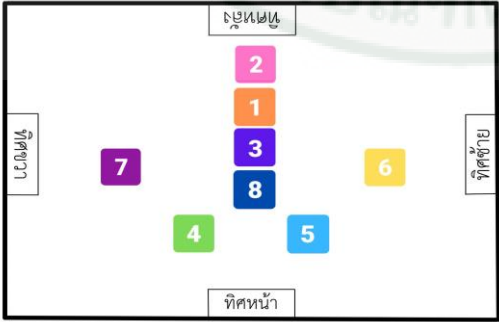
ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 92 ท่าที่ 28	ทิศทาง : ทิศขวาเฉียงหลัง ผู้แสดง 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ปฏิบัติท่าซ้ำท่าที่ 25 ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 2 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาทำท่าเรียก เดาะข้อมือ มือซ้ายจับถุงทอง ศีรษะเอียงขวา เดินไปทางซ้ายของเวที
ภาพที่ 93 ท่าที่ 29 ภาพที่ 94 แผนผังที่ 7	ทิศทาง : ทิศหลัง ผู้แสดง 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8 เท้าขวาก้าวหน้า เดิน เรียงเท้าไปทางซ้ายมือ มือซ้ายรองถุงทอง มือ ขวาทำท่าเรียก เหลียวหน้าทางขวา ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 2 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาทำท่าเรียก มือซ้ายจับถุงทอง ศีรษะเอียงขวา
ภาพที่ 95 ท่าที่ 30	ทิศทาง : ทิศหลัง ผู้แสดง 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ปฏิบัติท่าต่อเนื่องกับ ท่าที่ 29 พร้อมเคลื่อนที่ไปทางซ้ายมือ ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 2 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาสอดมือจีบขึ้น ด้านหน้าแล้วปล่อยออกแบมือ มือซ้ายจับถุงทอง

ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธานำพาทรัพย์ทวี (ต่อ)

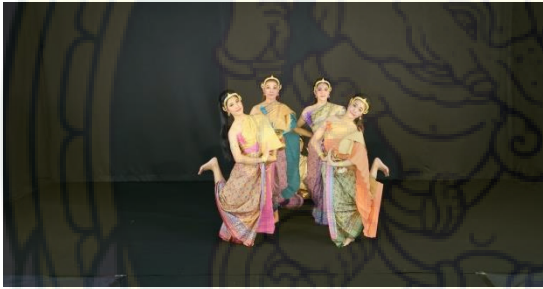
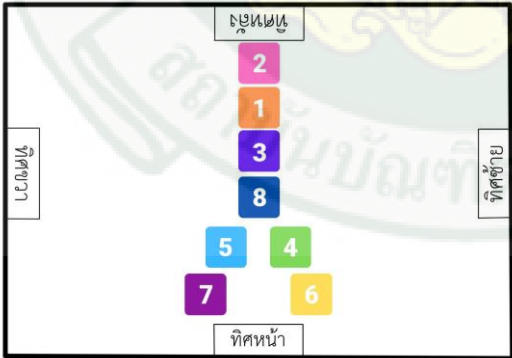
ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 96 ท่าที่ 31	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 – 8 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือซ้ายถือถุงทองไว้ข้างไหล่ซ้าย มือขวารองถุงทอง ศีรษะเอียงซ้าย แล้วนั่งลง
ภาพที่ 97 ท่าที่ 32	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 3 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือซ้ายเท้าเอว มือขวาทำท่าเรียก ศีรษะเอียงซ้าย ทิศทาง : ทิศซ้าย ผู้แสดง 1, 4, 5, 6, 7, 8 นั่งคุกเข่า มือขวาจับถุงทอง มือซ้ายรองถุงทอง ทิศทาง : ทิศขวา ผู้แสดง 2 ปฏิบัติเช่นเดียวกับผู้แสดง 1
ภาพที่ 98 ท่าที่ 33 ภาพที่ 99 แผนผังที่ 8	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 3 เท้าขวาก้าวหน้า เท้าซ้ายกระดกเท้า มือทั้งสองทำท่ากวัก ผู้แสดง 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8 นั่งคุกเข่า มือทั้งสองทำท่ากวัก ศีรษะตรง

ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธานำพาทรัพย์ทวี (ต่อ)

ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 100 ท่าที่ 34	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 3 เท้าขวาเตะเท้าด้านหน้า มือทั้งสองแบมือหักข้อมือขึ้นงอแขนข้างลำตัว ผู้แสดง 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8 ปฏิบัติท่าซ้ำกับท่าที่ 33
ภาพที่ 101 ท่าที่ 35	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 3 เท้าขวาก้าวหน้า มือทั้งสองจับหางงอแขนข้างลำตัว ผู้แสดง 1, 2, 4, 5, 6, 7, 8 ปฏิบัติท่าซ้ำกับท่าที่ 33
ภาพที่ 102 ท่าที่ 36 ภาพที่ 103 แผนผังที่ 9	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 4 เท้าขวาก้าวหน้า มือขวาทำท่าเรียก มือซ้ายจับส่งหลังคล้องจับกับคู่ เอียงขวา ผู้แสดง 5 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือซ้ายทำท่าเรียก มือขวาจับส่งหลังคล้องจับกับคู่ เอียงซ้าย ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 8, 3, 1, 2 ยืนตรง มือทั้งสองตั้งมือไขว่กันระดับอก ทิศทาง : ทิศหลัง ผู้แสดง 6, 7 ยืนตรง ตั้งมือไขว่กันระดับอก

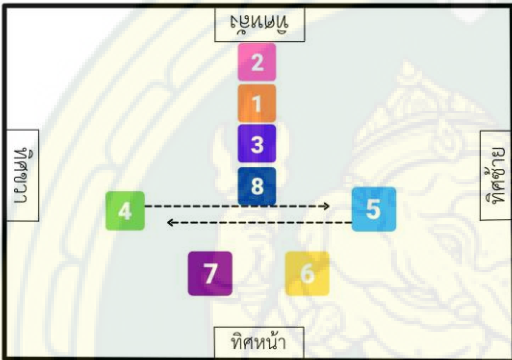
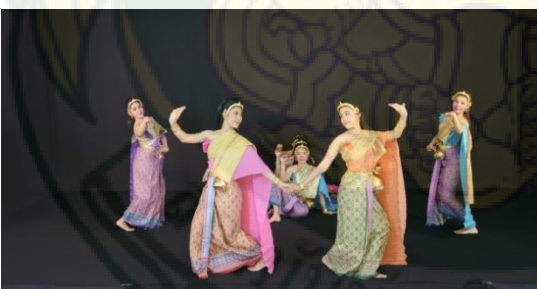
ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธานำพาทรัพย์ทวี (ต่อ)

ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 104 ท่าที่ 37	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 4, 5 เดินย่อเท้า ปฏิบัติท่าซ้ำกับท่าที่ 40 ผู้แสดง 8, 3, 1, 2 ตั้งมือไขว้กันระดับอก ผู้แสดง 6 เท้าขวาก้าวข้าง มือซ้ายทำท่าเรียก มือขวาจับหงายชายพก ศีรษะเอียงซ้าย แล้ววิ่ง เคลื่อนที่สลับกับผู้แสดง 7 ผู้แสดง 7 เท้าซ้ายก้าวข้าง มือขวาทำท่าเรียก มือซ้ายจับหงายชายพก ศีรษะเอียงขวา แล้ววิ่ง เคลื่อนที่สลับกับผู้แสดง 6
ภาพที่ 105 ท่าที่ 38 ภาพที่ 106 แผนผังที่ 10	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 6 ก้าวเท้าขวา เท้าซ้ายกระดกเท้า มือซ้ายกวดข้อมือแล้วตั้งวงล่าง (ปฏิบัติคล้ายท่า เรียก) มือขวาจับหงายชายพก ศีรษะเอียงซ้าย ผู้แสดง 7 ก้าวเท้าซ้าย เท้าขวากระดกเท้า มือขวากวดข้อมือแล้วตั้งวงล่าง (ปฏิบัติคล้ายท่า เรียก) มือขวาจับหงายชายพก ศีรษะเอียงขวา ผู้แสดง 4 เท้าซ้ายก้าวหน้า เท้าขวากระดกเท้า มือ ขวาแตะเอวคู่ มือซ้ายปล่อยมือจับแล้วตั้งวงล่าง ผู้แสดง 5 เท้าขวาก้าวหน้า เท้าซ้ายกระดกเท้า มือ ขวาแตะเอวคู่ มือซ้ายปล่อยมือจับแล้วตั้งวงล่าง ผู้แสดง 8, 3, 1, 2 นั่งชันเข่าตามลำดับ มือขวา ทำท่ากวัก มือซ้ายวางที่พื้นแขนตั้ง

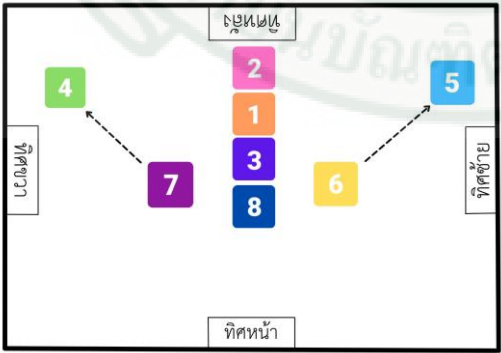
ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธานำพาทรัพย์ทวี (ต่อ)

ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 107 ท่าที่ 39	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 6 นั่งตั่งเข้าซ้าย มือขวาแบ่มือหงายระดับแ่ง ศีรษะ มือซ้ายตั่งมือ (ท่าเถิดฉิน) ศีรษะเอียงซ้าย ผู้แสดง 7 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาแบ่มือหงายระดับแ่ง ศีรษะ มือซ้ายตั่งมือ (ท่าเถิดฉิน) ศีรษะเอียงซ้าย ผู้แสดง 4, 5 ปฏิบัติท่าซ้ำกับท่าที่ 38 ผู้แสดง 8, 3, 1, 2 ปฏิบัติเช่นเดียวกับท่าที่ 38
ภาพที่ 108 ท่าที่ 40	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 6 เท้าขวาก้าวหน้า มือขวาจับหงายชายพก มือซ้ายแบ่มือเซยที่คาง ศีรษะเอียงขวา ผู้แสดง 7 นั่งตั่งเข้าขวา เท้าซ้ายกระดกเท้า มือขวา จับส่งหลัง มือซ้ายแบ่มือเซยที่คาง ศีรษะเอียงขวา ผู้แสดง 4, 5 ปฏิบัติท่าซ้ำกับท่าที่ 38 ผู้แสดง 8, 3, 1, 2 ปฏิบัติเช่นเดียวกับท่าที่ 38
ภาพที่ 109 ท่าที่ 41	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 6 เท้าขวาก้าวหน้า มือซ้ายจับเข้าปาก มือขวาจับมือกับคู่ ศีรษะเอียงขวา ผู้แสดง 7 นั่งตั่งเข้าขวา มือขวาแบ่มือหงายตก ปลายมือลงอแขน มือซ้ายจับมือกับคู่ ลักคองขวา ผู้แสดง 4 เท้าซ้ายก้าวข้าง มือซ้ายจับที่ปาก มือขวาจับส่งหลัง ศีรษะเอียงขวา ผู้แสดง 5 เท้าขวาก้าวข้าง มือขวาจับที่ปาก มือซ้ายจับส่งหลัง ศีรษะเอียงซ้าย ผู้แสดง 8, 3, 1, 2 ปฏิบัติเช่นเดียวกับท่าที่ 38

ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธานำพาทรัพย์ทวี (ต่อ)

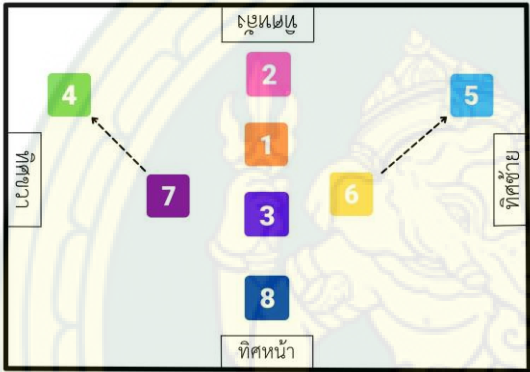
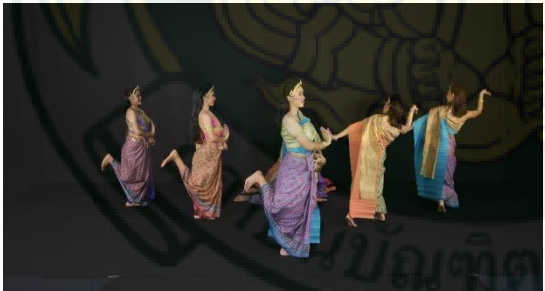
ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 110 ท่าที่ 42 ภาพที่ 111 แผนผังที่ 11	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 6 มือซ้ายโกยมือจีบขึ้นหักข้อมือเข้าหาตัวระดับหน้า มือขวาจับมือกับคู่ ผู้แสดง 7 มือขวาโกยมือจีบขึ้นหักข้อมือเข้าหาตัวระดับหน้า มือซ้ายจับมือกับคู่ ผู้แสดง 4 เท้าขวาก้าวข้าง มือขวาจีบที่ปาก มือซ้ายจีบส่งหลัง ศีรษะเอียงซ้าย ผู้แสดง 5 เท้าซ้ายก้าวข้าง มือซ้ายจีบที่ปาก มือขวาจีบส่งหลัง ศีรษะเอียงขวา ผู้แสดง 8, 3, 1, 2 ปฏิบัติเช่นเดียวกับท่าที่ 38
ภาพที่ 112 ท่าที่ 43	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 6 เท้าซ้ายก้าวข้าง มือซ้ายม้วนมือจีบออกเป็นตั้งวง มือขวาจับมือกับคู่ ศีรษะเอียงขวา เหลียวหน้ามองคู่ ผู้แสดง 7 เท้าขวาก้าวข้าง มือขวาม้วนมือจีบออกเป็นตั้งวง มือซ้ายจับมือกับคู่ ศีรษะเอียงซ้าย เหลียวหน้ามองคู่ ทิศทาง : ทิศซ้าย ผู้แสดง 4 เท้าซ้ายก้าวข้าง มือขวาทำท่าเรียก มือซ้ายจีบหงายชายพก ศีรษะเอียงขวา ผู้แสดง 5 เท้าขวาก้าวข้าง มือซ้ายทำท่าเรียก มือขวาจีบหงายชายพก ศีรษะเอียงซ้าย

ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธานำพาทรัพย์ทวี (ต่อ)

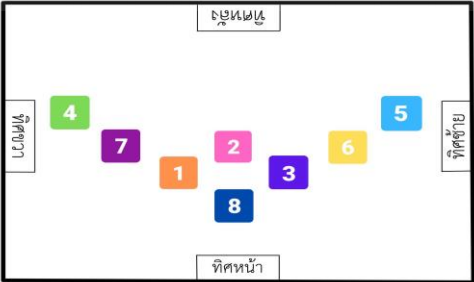
ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 113 ท่าที่ 44	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 6 เท้าซ้ายกระดก มือซ้ายแบมือหงายตก ปลายมือลงอแขน มือขวาแตะเอวคู่ ผู้แสดง 7 เท้าซ้ายกระดก มือขวาทำท่ากักมือ ซ้ายแตะเอวคู่ ศีรษะเอียงซ้าย ทิศทาง : ทิศเฉียงขวา ผู้แสดง 4 เท้าขวาก้าวข้าง มือทั้งสองทำท่าเรียก 2 มือ มือซ้ายสูง ศีรษะเอียงซ้าย ทิศทาง : ทิศเฉียงซ้าย ผู้แสดง 5 เท้าซ้ายก้าวข้าง มือทั้งสองทำท่าเรียก 2 มือ มือขวาสูง ศีรษะเอียงขวา
ภาพที่ 114 ท่าที่ 45 ภาพที่ 115 แผนผังที่ 12	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1, 2, 3, 8 นั่งชันเข่าขวา มือขวาทำท่า กักแบบไล่ระดับ มือซ้ายวางที่พื้น ทิศทาง : ทิศหลัง ผู้แสดง 5,6 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาแบมือหงาย ระดับแง่ศีรษะ มือซ้ายตั้งมือแขนตึงทอดแขนลง 45 องศา ศีรษะเอียงขวา ผู้แสดง 4,7 เท้าขวาก้าวหน้า มือซ้ายแบมือหงาย ระดับแง่ศีรษะ มือขวาดังมือแขนตึงทอดแขนลง 45 องศา

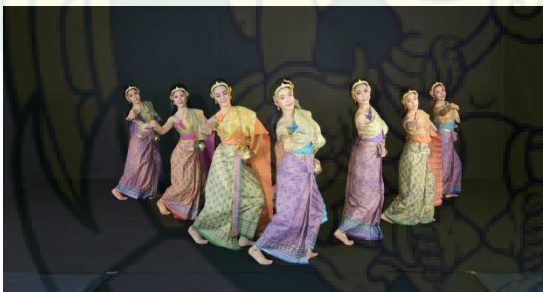
ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธานำพาทรัพย์ทวี (ต่อ)

ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 116 ท่าที่ 46 ภาพที่ 117 แผนผังที่ 13	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 8 มือทั้งสองจีบหักข้อมือที่อกแล้วเดินมือ ออกตั้งวงกลาง พร้อมกับวิ่งขึ้นไปด้านหน้า ผู้แสดง 3,1,2 นั่งพับเพียบมือทั้งสองวางที่พื้น ผู้แสดง 4, 5, 6, 7 ปฏิบัติท่าซ้ำกับท่าที่ 45
ภาพที่ 118 ท่าที่ 47	ทิศทาง : ทิศซ้าย ผู้แสดง 8, 7, 4 เท้าซ้ายก้าวข้าง เท้าขวากระดก เท้า มือขวากวาดข้อมือแล้วตั้งวงล่าง มือซ้ายจีบ หงายที่หัวเข่าชิด ทิศทาง : ทิศหลัง ผู้แสดง 5, 6 ปฏิบัติท่าซ้ำกับท่าที่ 45 ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 3,1,2 นั่งพับเพียบมือทั้งสองวางที่พื้น

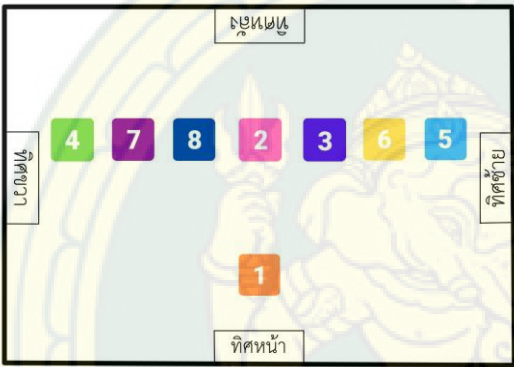
ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธานำพาทรัพย์ทวี (ต่อ)

ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 119 ท่าที่ 48	ทิศทาง : ทิศขวา ผู้แสดง 8, 6, 5 เท้าขวาก้าวข้าง เท้าซ้ายกระดก เท้า มือซ้ายกวดข้อมือแล้วตั้งวงล่าง มือขวาจับ หางยี่หิ้วเข็มขัด ทิศทาง : ทิศซ้าย ผู้แสดง 7, 4 ปฏิบัติท่าซ้ำกับท่าที่ 47 ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 3, 1, 2 นั่งพับเพียบมือทั้งสองจับเข้าอก
ภาพที่ 120 ท่าที่ 49	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 8 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือทั้งสองแบมือแล้ว ซ้อนฝ่ามือขึ้นเบา ๆ ตามจังหวะก้าวเท้า ศีรษะ เอียงซ้าย ผู้แสดง 3,1,2 ลูกขึ้นยืน มือทั้งสองตั้งวงกลาง ผู้แสดง 4, 5, 6, 7 ปฏิบัติท่าซ้ำกับท่าที่ 48
ภาพที่ 121 ท่าที่ 50 ภาพที่ 122 แผนผังที่ 14	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 – 8 ยืนตรง มือทั้งสองวางฝ่ามือที่ ระดับหน้าท้องแล้วตบลงเบา ๆ ที่ถุงเงิน

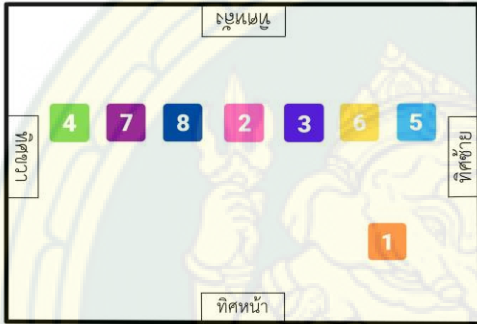
ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธาหน้าพาทย์ทวิ (ต่อ)

ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 123 ท่าที่ 51 ภาพที่ 124 ท่าที่ 52	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 – 8 เท้าขวาก้าวหน้า มือทั้งสองโกยมือเข้าที่ปาก แล้วคลายมือออกหงายมือทั้งสองข้าง
ภาพที่ 125 ท่าที่ 53	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดงทุกคน หันตัวไปทางซ้าย เปิดหน้าออกหาผู้ชม เท้าซ้ายก้าวข้าง มือขวากวดข้อมือทำท่าเรียกมือซ้ายเท้าเอว ศีรษะเอียงขวา

ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธานำพาทรัพย์ทวี (ต่อ)

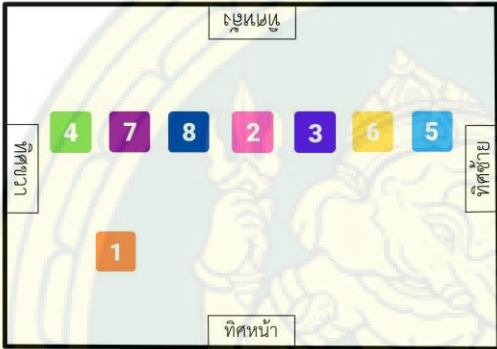
ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 126 ท่าที่ 54 ภาพที่ 127 แผนผังที่ 15	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 เท้าขวาก้าวหน้า มือขวาควดข้อมือ แล้วตั้งมือโดยให้ข้อมือขวาติดกับติดข้อมือซ้าย มือซ้ายแบมือหงายตกปลายมือลงงอแขนมา ด้านหน้า ศีรษะเอียงขวา ผู้แสดง 2 – 8 นั่งคุกเข่า มือขวาทำท่ากวัก มือซ้ายจับหงายระดับขยพก ศีรษะตรง
ภาพที่ 128 ท่าที่ 55	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 เท้าซ้ายก้าวข้าง เท้าขวากระดกเท้า มือซ้ายจับหงายระดับปาก มือขวาตั้งวงกลาง ศีรษะเอียงขวา ผู้แสดง 2 – 8 ปฏิบัติท่าซ้ำกับท่าที่ 54

ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธานำพาทรัพย์ทวี (ต่อ)

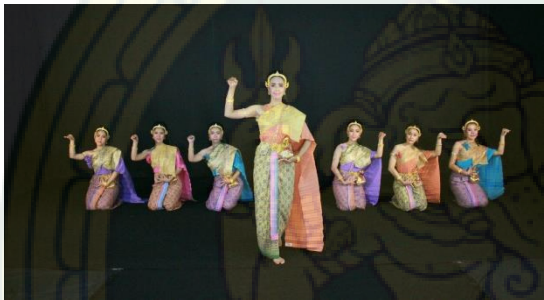
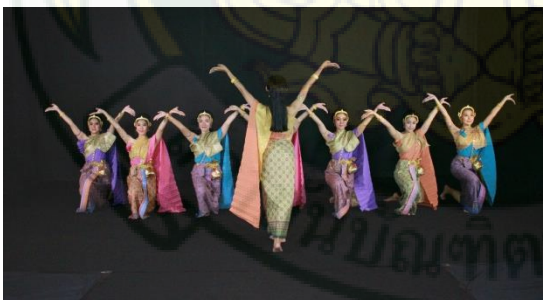
ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 129 ท่าที่ 56 ภาพที่ 130 แผนผังที่ 16	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือทั้งสองไขว้กัน ด้านหน้า มือขวาแบมือหงายตกปลายมือลง มือ ซ้ายจับคว่ำ ศีรษะเอียงซ้าย ผู้แสดง 2 – 8 ปฏิบัติท่าซ้ำกับท่าที่ 54
ภาพที่ 131 ท่าที่ 57	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 เท้าซ้ายยกเท้า มือขวาดั้งมือ มือซ้าย จับหงาย แขนทั้งสองตั้ง ผู้แสดง 2 – 8 ปฏิบัติท่าซ้ำกับท่าที่ 54
ภาพที่ 132 ท่าที่ 58	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 เท้าซ้ายก้าวข้าง มือทั้งสองโกยมือขึ้น ศีรษะเอียงขวา ผู้แสดง 2 – 8 ปฏิบัติท่าซ้ำกับท่าที่ 54

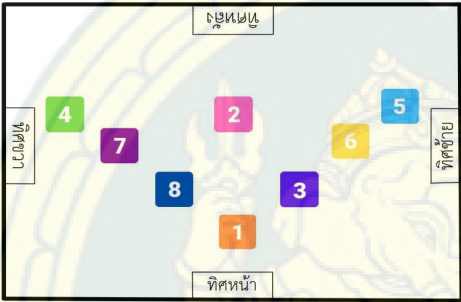
ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธานำพาทรัพย์ทวี (ต่อ)

ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 133 ท่าที่ 59 ภาพที่ 134 แผนผังที่ 17	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 เท้าซ้ายยกเท้า มือทั้งสองม้วนมือจีบ ออกมือขวาตั้งมือที่อกด้านซ้าย มือซ้ายตั้งมือ แขนตั้ง ศีรษะเอียงซ้าย ผู้แสดง 2 – 8 ปฏิบัติท่าซ้ำกับท่าที่ 54
ภาพที่ 135 ท่าที่ 60	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 ยืนตรง พนมมือ ผู้แสดง 2 – 8 ปฏิบัติท่าซ้ำกับท่าที่ 54

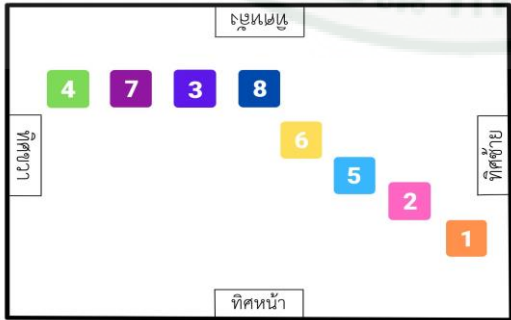
ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธาหน้าพาทย์ทวิ (ต่อ)

ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 136 ท่าที่ 61	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาทำท่ากวัก มือซ้ายปล่อยมือข้างลำตัว ผู้แสดง 4, 7, 8 นั่งคุกเข่าถ่ายน้ำหนักตัวไปทางขวา มือขวาทำท่ากวัก มือซ้ายจับหางระดับชายพก ผู้แสดง 3, 5, 6 ปฏิบัติท่าซ้ำกับท่าที่ 58
ภาพที่ 137 ท่าที่ 62	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาทำท่ากวัก มือซ้ายรองถุงทอง ผู้แสดง 4, 7, 8 ปฏิบัติท่าซ้ำกับท่าที่ 61 ผู้แสดง 3, 6, 5 นั่งคุกเข่าถ่ายน้ำหนักตัวไปทางซ้าย มือซ้ายทำท่ากวัก มือขวาจับหางระดับชายพก
ภาพที่ 138 ท่าที่ 63	ทิศทาง : ทิศหลัง ผู้แสดง 1 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือทั้งสองโกยมือขึ้น แล้วแบมือหงายแขนตั้งเหนือศีรษะ ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 2 – 8 ตั้งเข่าขวา มือทั้งสองโกยมือขึ้น แล้วแบมือหงายแขนตั้งเหนือศีรษะ

ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธาหน้าพาทย์ทวิ (ต่อ)

ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 139 ท่าที่ 64 ภาพที่ 140 แผนผังที่ 19	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 – 8 ยืนตรง มือทั้งสองข้างจีบเข้าอก แล้วเดินมือออกตั้งวงกลาง
ภาพที่ 141 ท่าที่ 65	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1, 2, 4, 5 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือซ้ายตั้งวงล่าง มือขวาแบมือหงายตกปลายมือลงทอดแขนตั้ง ศีรษะเอียงซ้าย ผู้แสดง 3, 6, 7, 8 นั่งตั่งเข่าซ้าย มือซ้ายตั้งวงล่าง มือขวาแบมือหงายตกปลายมือลงทอดแขนตั้ง ศีรษะเอียงซ้าย
ภาพที่ 142 ท่าที่ 66	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1,2,4,5 เท้าซ้ายวางหลัง มือซ้ายแบมือหงายตกปลายมือลงทอดแขน มือขวาดังวงล่าง ลักคอซ้าย ผู้แสดง 3,6,7,8 ปฏิบัติท่าซ้ำกับท่าที่ 65

ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธานำพาทรัพย์ทวี (ต่อ)

ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 143 ท่าที่ 67	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 – 8 ฉายเท้าขวาแล้ววางหลัง มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายแตะที่หัวไหล่ด้านขวา ศีรษะเอียงขวา
ภาพที่ 144 ท่าที่ 68	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 – 8 เท้าซ้ายก้าวข้าง ทำท่ายานาคาม้วนหาง ศีรษะเอียงขวา
ภาพที่ 145 ท่าที่ 69 ภาพที่ 146 แผนผังที่ 20	ทิศทาง : ทิศขวา ผู้แสดง 3, 4, 7, 8 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาแบมือหงายระดับแ่งศีรษะ มือซ้ายจับคว่าแขนตั้งระดับไหล่ ทิศทาง : ทิศเฉียงซ้าย ผู้แสดง 1, 2, 5, 6 เท้าขวาก้าวหน้า มือขวาแบมือหงายระดับแ่งศีรษะ มือซ้ายจับคว่าแขนตั้งระดับไหล่

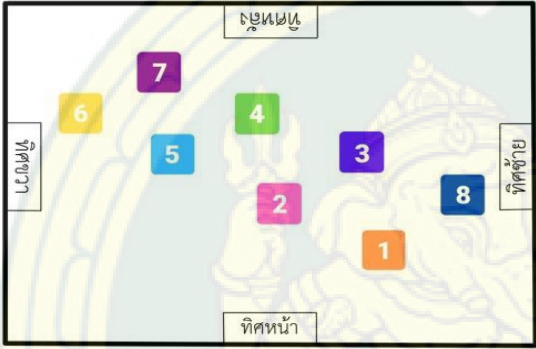

ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธาหน้าพาทย์ทวิ (ต่อ)

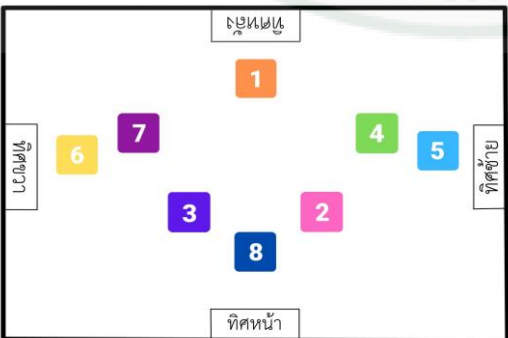
ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 147 ท่าที่ 70	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 3,4,7,8 เท้าขวาก้าวหน้า มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายตั้งวงล่าง ศีรษะเอียงขวา ทิศทาง : ทิศเฉียงซ้าย ผู้แสดง 1,2,5,6 เท้าขวาก้าวหน้า มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายตั้งวงล่าง ศีรษะเอียงขวา
ภาพที่ 148 ท่าที่ 71	ทิศทาง : ทิศซ้าย ผู้แสดง 3,4,7,8 เท้าขวายกเท้า มือทั้งสองจับหางแขนตั้ง ทิศทาง : ทิศเฉียงขวาหลัง ผู้แสดง 1,2,5,6 เท้าซ้ายยกเท้า มือทั้งสองจับหางแขนตั้ง
ภาพที่ 149 ท่าที่ 72	ทิศทาง : ทิศขวา ผู้แสดง 3,4,7,8 เท้าซ้ายแตะเท้าด้านหน้า มือทำท่าพิสมัยเรียงหมอน ศีรษะเอียงซ้าย ทิศทาง : ทิศเฉียงซ้าย ผู้แสดง 1,2,5,6 เท้าขวาแตะเท้าด้านหน้า มือทำท่าพิสมัยเรียงหมอน ศีรษะเอียงขวา
ภาพที่ 150 ท่าที่ 73	ทิศทาง : ทิศซ้าย ผู้แสดง 3,4,7,8 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายจับหางแขนตั้งเฉียงมาด้านหน้า ทิศทาง : ทิศเฉียงขวาหลัง ผู้แสดง 1,2,5,6 เท้าซ้ายก้าวหน้า มือขวาตั้งวงบน มือซ้ายจับหางแขนตั้งเฉียงมาด้านหน้า

ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธาหน้าพาทย์ทวิ (ต่อ)

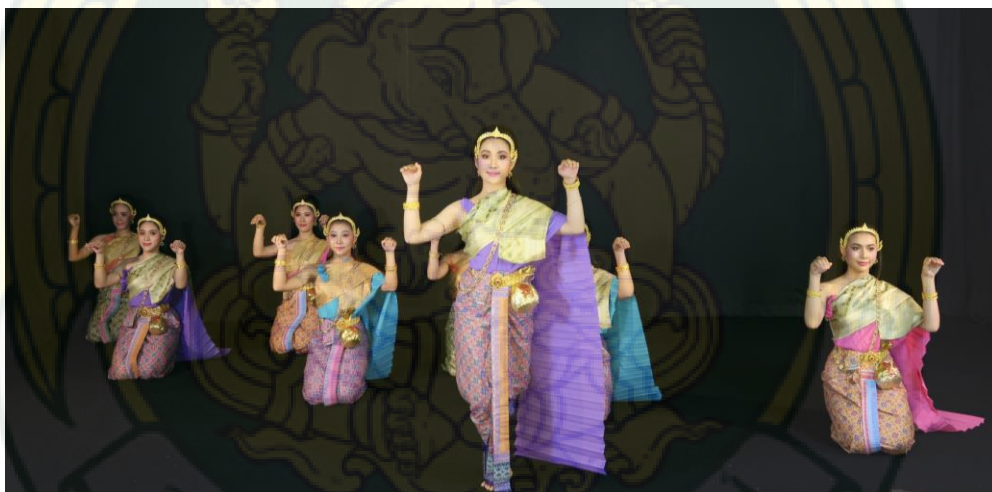
ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 151 ท่าที่ 74 ภาพที่ 152 แผนผังที่ 21	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 – 8 เท้าขวาก้าวหน้า เท้าซ้ายวางหลัง มือขวาจับปรกข้าง มือซ้ายตั้งมือแขนตึง (ท่า ประลัยवाद) ศีรษะเอียงซ้าย
ภาพที่ 153 ท่าที่ 75	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1,2,5,6 นั่งตั้งเข่าขวา มือขวาแบมือ หงายตกปลายมือทอดแขนลงแขนตึง มือซ้ายจับ คว่ำที่หัวไหล่ ศีรษะเอียงขวามองมือตั้งวง ผู้แสดง 3,4,7,8 เท้าขวาก้าวหน้า มือขวาแบมือ หงายตกปลายมือทอดแขนลงแขนตึง มือซ้ายจับ คว่ำที่หัวไหล่ ศีรษะเอียงขวามองมือตั้งวง
ภาพที่ 154 ท่าที่ 76	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1,2,5,6 นั่งตั้งเข่าขวา มือขวาจับถุงทอง มือซ้ายแบมือหงายตกปลายมือลงงอแขน ศีรษะ เอียงซ้ายมองไปด้านซ้าย ผู้แสดง 3,4,7,8 เท้าขวาก้าวหน้า มือขวาจับ ถุงทอง มือซ้ายแบมือหงายตกปลายมือลงงอแขน ศีรษะเอียงซ้ายมองไปด้านซ้าย

ตารางที่ 4 กระบวนท่ารำที่ช่วงที่ 2 นบศรัทธานำพาทรัพย์ทวี (ต่อ)

ภาพท่ารำ	อธิบายท่ารำ
ภาพที่ 155 ท่าที่ 77 ภาพที่ 156 แผนผังที่ 22	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1, 5 นั่งท่าเทพธิดา มือขวาทำท่ากำวัก มือซ้ายวางที่พื้นหันท้องแขนออก ผู้แสดง 2 นั่งพับเพียบ มือขวาทำท่ากำวัก มือซ้ายวางที่พื้นหันท้องแขนออก ผู้แสดง 3 ยืนตรง มือทั้งสองทำท่ากำวัก ผู้แสดง 4, 7 ยืนทิ้งสะโพก มือขวาทำท่ากำวัก มือซ้ายรองข้อศอกขวา ผู้แสดง 6, 8 นั่งตั่งเข้าซ้ายทิ้งสะโพก มือขวาทำท่ากำวัก มือซ้ายรองข้อศอกขวา
ภาพที่ 157 ท่าที่ 78 ภาพที่ 158 แผนผังที่ 23	ทิศทาง : ทิศหน้า ผู้แสดง 1 ยืนตรง มือขวาทำท่ากำวัก มือซ้ายจับหางระดับชายพก ผู้แสดง 2 นั่งทับส้นเท้าแต่ตั่งเข้าขวา มือขวาทำท่ากำวัก มือซ้ายรองถุงทอง ผู้แสดง 3 นั่งตั่งเข้าซ้ายขึ้นมาเล็กน้อย มือทั้งสองทำท่ากำวัก ผู้แสดง 4 ยืนตรง มือขวาทำท่ากำวัก มือซ้ายแตะเอวคู่ ผู้แสดง 5 ทำเหมือนกันแต่สลับข้าง ผู้แสดง 6 ทำเหมือนผู้แสดง 4 ผู้แสดง 7 ทำเหมือนผู้แสดง 5 ผู้แสดง 8 นั่งชันเข้าขวา มือขวาทำท่ากำวัก มือซ้ายวางที่พื้นแขนตึง

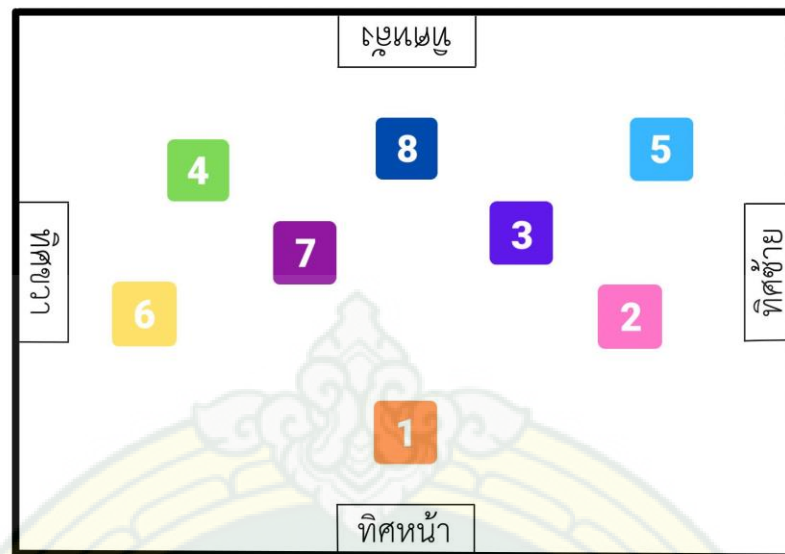
ทำรำนานาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์ เป็นกระบวนท่าที่เรียงร้อยตามท่วงทำนองเพลง เช่นเดียวกับลักษณะของระบำในนาฏศิลป์ไทย มีทั้งหมด 78 ท่า และมีรูปแบบการแปรแถว 23 แผนผัง ในส่วนของท่ารำใช้ท่าทางนาฏศิลป์ไทย จากเพลงช้า เพลงเร็ว เพลงแม่บทใหญ่ มีการผสมผสานท่าทางจากรูปสัญลักษณ์ของนางกวั๊กในอิริยาบถต่าง ๆ โดยใช้การจัดองค์ประกอบศิลป์ตามหลักนาฏยประดิษฐ์ในการสร้างสรรค์ท่ารำ และการแปรแถว ดังนี้

ความมีเอกภาพ ในการสร้างสร้งงานเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงไม่ว่าองค์ประกอบจะมีความหลากหลายเพียงใด แต่ทุกส่วนต้องเชื่อมโยงกันโดยไม่มีอะไรขาดอะไรเกิน มีองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกันเป็นปริมาณมากพอ เพื่อสร้างพลังของความกลมกลืน นำไปสู่เอกภาพ และให้อิสรระแก่ส่วนที่เหลือที่จะมีความแปลกแตกต่างไปบ้าง แต่ไม่ควรสร้างผลงานด้วยองค์ประกอบที่แตกต่างกันอย่างมากมายจนไม่สามารถเชื่อมประสานกันไว้ได้(สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2544, น. 225 - 226)

ภาพที่ 158 ท่ารำสัญลักษณ์นางกวั๊กกวั๊กสองมือ

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 159 การแปรแถวเอกภาพ

ที่มา: ผู้วิจัย

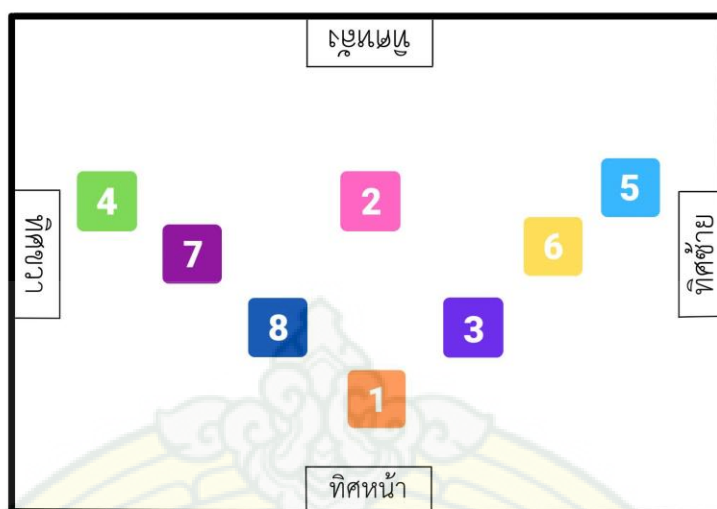
ความสมดุล ใช้แนวกลางเวทีเป็นแกนกลางแบ่งสองข้างซ้ายขวา ผู้แสดงที่อยู่ในตำแหน่งต่างๆ บนเวที มิให้ผู้แสดงไปรวมตัวอยู่ข้างใดข้างหนึ่งของเวทีมากเกินไปจนดูไม่สมดุล และในส่วนของ การตั้งซุ้ม หรือการที่ผู้แสดงมารวมตัวกันเพื่อจัดเป็นกลุ่มในช่วงใดช่วงหนึ่งของระบำ หรือตอนจบของละคร ต้องคำนึงให้เกิดภาพรวมที่สมดุล แม้ว่าจะทำท่าร่าที่ต่างกัน (เรื่องเดียวกัน, 2544, น.226)

ภาพที่ 159 ท่าร่าในการตั้งซุ้มของเทพีโกศทรัพย์

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 160 การแปรแถวในลักษณะตั้งซุ้ม

ที่มา: ผู้วิจัย

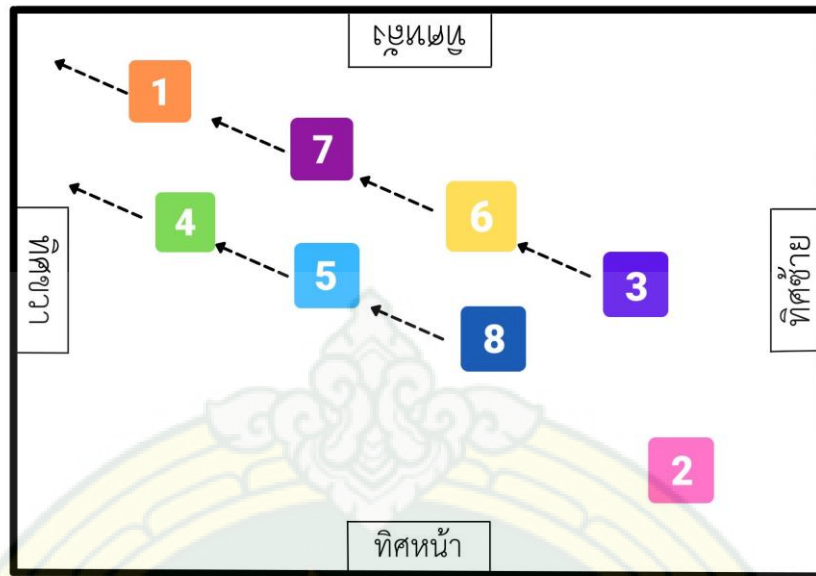
ความกลมกลืน เป็นความคล้ายคลึงขององค์ประกอบที่นำมาใช้ เช่น การใช้สีกลุ่มเดียวกัน การใช้รูปทรงคล้ายกัน การใช้เส้นโค้งเป็นหลัก ความกลมกลืนเช่นนี้ช่วยให้การสร้างเอกภาพเป็นไปได้ง่าย ความกลมกลืนแห่งพลังความน่าสนใจจากการมีลักษณะความเป็นกลุ่มก้อน แต่ความกลมกลืนหากใช้มากเกินไปอาจทำให้ขาดจุดเด่น (สุรพล วิรุฬห์รักษ์, 2544, น. 228)

ภาพที่ 161 ท่ารำที่แสดงถึงความกลมกลืน

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 162 การแปรแถวที่แสดงความกลมกลืน

ที่มา: ผู้วิจัย

ความแตกต่าง หลักในการให้เกิดความแตกต่างก็คือ องค์ประกอบแต่ละหน่วยย่อมมีลักษณะเฉพาะตัวอยู่ไม่มากนัก ซึ่งในที่นี้ความแตกต่างอยู่ที่ทิศทาง ท่ารำ รวมถึงลักษณะเด่นแต่ละตัวของตัวแสดง เพื่อให้เกิดให้เกิดความตื่นตาตื่นใจมากขึ้น ดังภาพ

ภาพที่ 163 ท่ารำที่ผู้แสดงปฏิบัติทำต่างกัน

ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 164 ท่ารำที่ผู้แสดงปฏิบัติทิศทางที่ต่างกัน

ที่มา: ผู้วิจัย

กล่าวโดยสรุปว่า การสร้างสรรค์นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์ ใช้หลักการนาฏยประดิษฐ์ในการสร้างสร้งงาน โดยคำนึงถึงการจัดองค์ประกอบทัศนศิลป์ในเรื่องความมีเอกภาพ ความสมดุล ความกลมกลืน และความแตกต่าง รวมถึงการแบ่งช่วงอารมณ์ ท่าทางทิศทางต่าง ๆ ใน การแสดง เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และสอดคล้องกันระหว่างท่าทางและการเคลื่อนไหวไปในทิศทางต่าง ๆ

สรุป

จุดมุ่งหมายของการสร้างสรรค์ผลงาน นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์ คือนำแนวคิด ความเชื่อเรื่องนางกัณฐิกาสร้างสรรค์กระบวนการท่ารำและการแปรแถวให้เกิดเป็นระบำที่เสนอความเชื่อ ความศรัทธาในรูปปั้นนางกัณฐิกาที่มีต่อสังคมไทยและการค้าขาย ความมงคล ความเชื่อในการบูชา นางกัณฐิกา โดยแบ่งการแสดงออกเป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 รูปเคารพ แสดงถึง อิทธิพลความเชื่อรูปเคารพนางกัณฐิกา

ช่วงที่ 2 นบศรัทธาพาทรัพย์ทวี แสดงถึง ความโดดเด่นของบุคลิคนางกัณฐิกิริยาบถ ต่าง ๆ ที่ทำให้แรงศรัทธา นำพาโชคลาภ ทรัพย์สินเงินทอง คนรัก เมตตาและเกิดความสุขสมบูรณ์สุขแก่ผู้บูชา

ทั้ง 2 ช่วงการแสดง นำเสนอท่าทางลักษณะท่ารำที่เกี่ยวข้องกับรูปสัญลักษณ์ของนางกัณฐิกา การแสดงท่าทางที่สื่อความหมายถึงการเก็บเงินเก็บทอง โกยทรัพย์สิน ความเจริญงอกงาม และท่าทางที่ ร้อยเรียงขึ้นจากกระบวนการท่ารำเพลงเร็ว

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า โครงสร้างท่ารำและลักษณะท่ารำในการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพীโคกทรัพย์ ประกอบด้วย 1) ท่ารำนานาฏศิลป์ไทยจากแม่บทใหญ่ 2) ท่าทางรูปสัญลักษณ์ต่าง ๆ ของนางกวั๊ก และ 3) ท่ารำทางนาฏศิลป์ไทยที่เป็นการตีความหมาย และ 4) ท่ารำทางนาฏศิลป์ไทย เพลงช้า เพลงเร็ว โดยร้อยเรียงตามท่วงทำนองดนตรีใช้การแปรแถวในลักษณะต่าง ๆ เช่น การแปรแถวแบบกระจายเต็มพื้นที่ การแปรแถวแบบสมดุลง การแปรแถวแบบกลุ่ม การแปรแถวตอนเดียว การแปรแถวทแยงมุม เป็นต้น ผู้สร้างสรรค์คำนึงถึงการร้อยเรียงท่ารำให้ถูกต้องด้วยความงดงาม ความเหมาะสมของท่าทางและท่ารำพื้นฐานนาฏศิลป์ที่นำมาใช้ การตีท่าตามความหมายภาษาทำนาฏศิลป์ไทยสอดประสานระหว่างท่วงท่าลีลา กับท่วงทำนองเพลง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการสนทนากลุ่มย่อยนำเสนอผลงานต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และเหมาะสม

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสร้างสรรค์ นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาและความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับนางกวก และเพื่อสร้างสรรคการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์ เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคงานนาฏศิลป์ไทย โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสังเกตจากการชมวีดิทัศน์ การประชุมกลุ่มย่อยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและถูกต้อง

แนวคิดและแรงบันดาลใจ ความเชื่อเรื่องเครื่องราง ของขลัง ที่คนรู้จักกันในนาม “นางกวก” หรือ “แม่นางกวก” ซึ่งเป็นที่ผู้คนนิยมบูชา ด้วยรูปลักษณะ และสรรพคุณของนางนั้น มีความมงคล ทุกคนรักเมตตา ใครเห็นใครรัก เรื่องการประกอบกิจการ กวักเงินกวักทอง กวักลูกค้า มีโชคมีลาภ นำพาความสุข ซึ่งงานทางด้านนาฏศิลป์ไทยมีการสร้างสรรค์ระบำที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ผู้หญิงที่ผู้คนนับถือที่อยู่เหนือธรรมชาติ ผู้วิจัยจึงได้นำมาสร้างสรรค์เป็นระบำ เพื่อเป็นผลงานชิ้นใหม่ในทางด้านนาฏศิลป์

สรุป

นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์ ได้แนวคิดมาจาก “นางกวก” ที่เป็นรูปปั้นที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไป ตามห้างร้าน บ้านช่อง วัดวาอารามต่าง ๆ ในรูปแบบของวัตถุมงคล เครื่องรางของขลัง ตามความเชื่อที่ว่า ใครบูชานางกวก จะได้รับความเมตตา ค้าขายร่ำรวย ใครเห็นใครรัก จึงทำให้ “นางกวก” เป็นเครื่องรางชนิดหนึ่งที่นิยมบูชาเพื่อประกอบกิจการการค้าขายในธุรกิจน้อยใหญ่ ด้วยรูปลักษณะนางกวกในปัจจุบัน ที่มีการพัฒนาการสร้างรูปปั้นนางกวกให้มีลักษณะที่แตกต่างไป รวมทั้งอิริยาบถที่หลากหลายให้เป็นไปตามสรรพคุณที่ผู้บริโภครต้องการ

จากประวัติที่ปรากฏตำนานเรื่องเล่าของ นางกวก มี 3 ตำนาน ได้แก่ นางกวกในบทไหว้ครู นางกวกในตำนานจังหวัดลพบุรี และนางกวกในตำนานพุทธกาล ซึ่งประวัติที่มาทั้ง 3 นี้ มีนามของนางกวก ที่ใช้เป็นชื่อเรียกที่เหมือนกัน อีกประการหนึ่งที่เป็นใจความสำคัญ คือ นางกวก เป็นผู้ที่มากด้วย

นำพาสิริมงคล คนรักใคร่ ความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพย์สินเงินทอง เรียกว่า “นางกวัก” นั้น น่าจะมาจากผลที่ได้รับเมื่อได้บูชานางกวัก ก็จะมีกวักเรียกคนรักเมตตา กวักเรียกทรัพย์สินศฤงคาร กวักเรียกความอุดมสมบูรณ์ จนก่อให้เกิดเป็นวัตถุมงคลนางกวัก

จากประวัติความเป็นมาที่ได้กล่าวนั้น นำไปสู่การสร้างสรรค์การแสดงที่ได้รับแรงบันดาลใจจากความเป็นมา ความเชื่อเรื่องนางกวักที่สืบมาเป็นเวลานานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สู่กระบวนการวิจัยสร้างสรรค์ ดังนี้

1. แนวคิดและแรงบันดาลใจ กำหนดความคิดจากความเป็นมา ความเชื่อเรื่องนางกวัก เพื่อแสดงถึงความศรัทธาในนางกวักสะท้อนภาพเป็นการแสดง

2. ศึกษาค้นคว้าข้อมูล จากเอกสารตำรา ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสังเกตจากสื่อวีดิทัศน์ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์สร้างสรรค์การแสดง

3. การกำหนดรูปแบบการแสดง ให้เป็นการแสดงนาฏศิลป์แบบสร้างสรรค์ ในรูปแบบของ “ระบำ” ที่ใช้ผู้แสดงหญิงล้วน โดยแบ่งการแสดงออกเป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงที่ 1 รูปเคารพ แสดงถึง อิทธิพลความเชื่อรูปเคารพนางกวัก

ช่วงที่ 2 นบศรัทธาพาทรัพย์ทวี แสดงถึง ความโดดเด่นของบุคลิคนางกวักอิริยาบถต่าง ๆ ที่ทำให้แรงศรัทธา นำพาโชคลาภ ทรัพย์สินเงินทอง คนรัก เมตตาและเกิดความสมบูรณ์พูลสุขแก่ผู้บูชา

4. การสร้างสรรค์องค์ประกอบการแสดง

4.1) การสร้างสรรค์ทำนองเพลง ดนตรีประกอบการแสดง กำหนดให้มีเสียงดนตรีของอินเดีย มาผสมกับดนตรีไทย เพื่อสื่อถึงการเดินทางของจุดกำเนิดของนางกวักในอดีตสู่การบูชานางกวักที่พบเห็นทั่วไปในประเทศไทยปัจจุบัน โดยมีดนตรีสากลเป็นดนตรีภูมิหลังเพื่อสร้างอารมณ์ให้เพลงในแต่ละช่วงการแสดง มีบทร้องที่เป็นบทสวดบูชานางกวักในช่วงที่ 1 ของการแสดงซึ่งเป็นส่วนเดียวที่มีเสียงร้อง ส่วนทำนองเพลง แม้ว่าการแสดงจะประกอบด้วย 2 ช่วงการแสดง แต่ทำนองเพลงนั้นผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ช่วง ตามท่วงทำนองและจังหวะที่เปลี่ยนไป โดยสื่อถึง อารมณ์ สีลา จังหวะ การเคลื่อนไหว ที่ให้ความรู้สึกแตกต่างกันไป

4.2) การคัดเลือกผู้แสดง ใช้ผู้แสดงหญิงจำนวน 8 คน ที่มีคุณสมบัติ คือ เป็นผู้ที่มีพื้นฐานทางด้านนาฏศิลป์ไทย มีประสบการณ์ในการแสดงนาฏศิลป์ไทย และนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ รวมถึง

รูปร่างหน้าตาจะต้องเป็นผู้ที่มีรูปร่างสันทัด ใบหน้าสวยงาม และมีความคล้ายคลึงกับรูปปั้นนางกวักต้นแบบ โดยมีผู้แสดงคนหนึ่งที่มีลักษณะพิเศษ คือ มีรูปร่างอวบอ้วน มีน้ำมีนวลมากกว่าคนอื่น ๆ

4.3) การสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบการแสดง ด้วยข้อสันนิษฐานที่พบรูปปั้นนางกวัก คาดว่าจะเกิดขึ้นในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ช่วงประมาณรัชกาลที่ 4 การแต่งกายของเทพีโคกทรัพย์ จึงแต่งกายแบบในสมัยนั้น คือ ห่มสไบ ห่มสะพัก นุ่งผ้าถุง สวมใส่เครื่องประดับ สร้อยตัว เข็มขัด และกำไล ศิราภรณ์คือ กระบังหน้า อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการแสดง คือ ทุ่งทองที่จารคาถาหัวใจพระสวามี

4.4) กำหนดกรอบแนวคิดและการสร้างสรรค์ออกแบบท่ารำ จากการศึกษาประวัติที่มาของนางกวัก นำสู่การกำหนดความคิดหลักจากแนวคิดและกำหนดรูปแบบการแสดงให้เป็น “ระบำ” และสร้างสรรค์ท่ารำจากท่าทางนาฏศิลป์ไทย รวมทั้งการออกแบบแถวต่าง ๆ ที่เป็นไปตามนาฏยประดิษฐ์ของไทย มีทั้งท่ารำที่สร้างขึ้นจากท่ารำเพลงช้า เพลงเร็ว และเพลงแม่บทใหญ่ และสร้างสรรค์รูปแบบท่ารำที่นำมาจากท่าสัณฐานของนางกวักในรูปแบบต่าง ๆ มาร้อยเรียงให้เกิดท่วงท่าที่เหมาะสม สัมพันธ์การรวมทั้งการออกแบบการแปรแถวให้มีแถวที่หลากหลาย ได้แก่ แถวตอนลึก แถวหน้ากระดาน แถวเฉียง เป็นต้น

5. การนำเสนอผลงานต่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิรูปแบบการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) เมื่อผ่านกระบวนการสร้างงานขึ้นแล้วได้ฝึกปฏิบัติผู้แสดงให้เป็นไปตามกระบวนการคิดในแต่ละองค์ประกอบ เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ แล้วนำเสนอแนวคิด กระบวนการสร้างสรรค์งานต่อผู้เชี่ยวชาญผู้ทรงคุณวุฒิ ผ่านทางระบบออนไลน์ เพื่อหาคุณภาพและความเหมาะสมของผลงาน

6. สรุปผลการสนทนากลุ่มย่อย ((Focus Group) นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโคกทรัพย์ จากการนำเสนอได้มีข้อเสนอแนะในการแบ่งช่วงอารมณ์การแสดงให้มี 2 ช่วง และเพิ่มเติมองค์ประกอบการแต่งกายในส่วนเครื่องประดับผม อีกทั้งให้ข้อเสนอแนะในการฝึกปฏิบัติผู้แสดงให้เกิดความเข้มข้นมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการแก้ไขก่อนการเผยแพร่ผลงานในระดับชาติในขั้นตอนต่อไป

7. เผยแพร่การแสดงสู่สาธารณชน นำเสนอผลงานการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโคกทรัพย์ โดยนำเสนอในรูปแบบการแสดงงานนำเสนอผลงานทางวิชาการระดับชาติ

อภิปรายผล

จากการศึกษารวบรวมข้อมูลในการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุต เทพีโศกทรัพย์ พบประเด็นที่สำคัญ จึงนำมาอภิปรายผล ดังนี้

การสร้างสรรค์ผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ สามารถสร้างสรรค์เริ่มต้นด้วยการกำหนดแนวคิดนำสู่กระบวนการศึกษาเพื่อสร้างสรรค์เป็นการแสดง ตามวัตถุประสงค์ของของการกำหนดแนวคิด กำหนดรูปแบบการแสดง รวมถึงประสบการณ์ของผู้สร้างสรรค์ ทั้งนี้การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ไทยให้เป็นเป็นนาฏศิลป์สร้างสรรค์นั้น สามารถสร้างขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแนวคิด สามารถกำหนดรูปแบบได้หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการรำเดี่ยว รำคู่ หรือ ระบำ รวมถึงการสร้างสรรค์องค์ประกอบต่าง ๆ ขึ้นใหม่ หรือปรับปรุงต่อยอดจากของเดิมในนาฏยจาริต ซึ่งสอดคล้องกับ ฉันทนา เอี่ยมสกุล (2553, น.38) กล่าวว่า นาฏศิลป์สร้างสรรค์ หมายถึง การประดิษฐ์ท่ารำ หรือการออกแบบท่ารำอาจจะเป็นการรำเดี่ยวหรือระบำหมู่ หรือจะเป็นการร่ายรำของตัวละครที่เกิดจากการคิดประดิษฐ์หรือออกแบบท่ารำ การประพันธ์เพลง การแต่งกายขึ้นมาใหม่ โดยอาจจะยังคงโครงสร้างแบบแผนเดิม สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547, น. 225) กล่าวว่า นาฏยประดิษฐ์ หมายถึง การคิด การออกแบบ และการสร้างสรรค์ แนวคิด รูปแบบ กลวิธีของนาฏศิลป์ชุดหนึ่ง ที่แสดงโดยผู้แสดงคนเดียวหรือหลายคน ทั้งนี้รวมถึง การปรับปรุงผลงานในอดีต นาฏยประดิษฐ์จึงเป็นการทำงานที่ครอบคลุม ปรัชญา เนื้อหา ความหมาย ท่ารำ ท่าเต้น การแปรแถว การตั้งซุ่ม การแสดงเดี่ยว การแสดงหมู่ การกำหนดดนตรี เพลง เครื่องแต่งกาย ฉาก และส่วนประกอบอื่น ๆ ที่สำคัญในการแสดงทำให้นาฏศิลป์ชุดหนึ่ง ๆ สมบูรณ์ตามที่ตั้งใจไว้ผู้ออกแบบ

ขั้นตอนในการสร้างสรรค์องค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุต เทพีโศกทรัพย์ ประกอบด้วย 1) การคัดเลือกผู้แสดง 2) การสร้างสรรค์ดนตรีและเพลงประกอบการแสดง 3) การกำหนดและสร้างสรรค์กระบวนการท่ารำ 4) การออกแบบเครื่องแต่งกาย ทรงผมและการแต่งหน้า และ 5) การสร้างอุปกรณ์ประกอบการแสดง ซึ่งสอดคล้องกับ ญัตติพัฒน์ ผลพิกุล (2563, น. 85-94) สร้างสรรค์การออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์จากเครื่องแต่งกายของผู้หญิงชาวไทคำดี กล่าวว่า แนวคิดหลักการสร้างสรรค์รูปแบบตามองค์ประกอบนาฏศิลป์มี 8 องค์ประกอบ คือ 1) การออกแบบ บทการแสดง 2) การคัดเลือกนักแสดง 3) การออกแบบลีลา 4) การออกแบบเครื่องแต่งกาย 5) การออกแบบเสียง และดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง 6) การออกแบบพื้นที่การแสดง 7)การออกแบบแสง และ 8) การออกแบบ

อุปกรณ์ประกอบการแสดง นำมาสร้างสรรค์เป็นการแสดงที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมของผู้หญิงชาวไทคำดี ผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นรูปแบบตามลำดับขั้นตอน เพื่อให้เกิดการแสดงที่สมบูรณ์ และยังสอดคล้องกับ จินตนา สายทองคำ (2558, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องกระบวนการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด สักการะเทวราช กล่าวว่า การสร้างสรรค์การแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ประกอบด้วยขั้นตอน 7 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างแนวคิดของการแสดง 2) สร้างสรรค์ทำนองเพลง ดนตรีประกอบการแสดง 3) ออกแบบกระบวนการท่ารำ 4) การคัดเลือกผู้แสดง 5) ออกแบบประดิษฐ์เครื่องแต่งกาย 6) นำเสนองานสร้างสรรค์ต่อผู้เชี่ยวชาญ/ ผู้ทรงคุณวุฒิ / คณาจารย์ และ 7) เผยแพร่การแสดงสู่สาธารณชนทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ กระบวนการดังกล่าวสามารถปรับลดตามกระบวนการคิดสร้างสรรค์ของผู้วิจัย ไม่มีหลักการที่ตายตัว ดังที่ วีระพงษ์ ตรีละคร(สัมภาษณ์. 26 มกราคม 2564) กล่าวถึงการออกแบบงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์จากประสบการณ์ กล่าวว่า “ขั้นตอนการสร้างงาน อาจมีลำดับขั้นตอนที่ไม่ตายตัว ขึ้นอยู่กับวิธีคิดและประสบการณ์ของผู้ออกแบบ” นอกเหนือจากแนวคิด วัตถุประสงค์ และข้อมูลต่าง ๆ ที่ศึกษามา นั้น อีกประการหนึ่งที่สำคัญในการสร้างสรรค์งาน คือ ประสบการณ์ของผู้ออกแบบเป็นสิ่งสำคัญที่จะสะท้อนกระบวนการสร้างสรรค์และภาพการแสดงที่สมบูรณ์ได้

องค์ประกอบการสร้างสรรค์ ชุด เทพโศกทรัพย์ กำหนดเป็นรูปแบบของระบำ โดยมีผู้แสดงเป็นผู้หญิงล้วน ในการสร้างสรรค์ท่ารำใช้ท่ารำที่เป็นท่าทางนาฏศิลป์ไทยจากเพลงพื้นฐาน เพลงช้า เพลงเร็ว แม่บทใหญ่และการตีท่าตามความหมาย ผสมผสานกับการสร้างสรรค์ท่ารำที่เกิดจากภาพสัญลักษณ์ของนางกวัค ซึ่งเป็นท่ารำที่เรียบง่าย เน้นความพร้อมเพรียง โดยใช้การจัดองค์ประกอบทัศนศิลป์ของท่ารำ และการแปรแถว ให้มีความเป็นเอกภาพ ความสมดุล ความกลมกลืนและความแตกต่าง แม้บางช่วงจะมีการผู้แสดงที่เคลื่อนไหว และผู้แสดงที่หยุดนิ่ง รวมถึงการเคลื่อนไหวพร้อมกันของผู้แสดงที่เคลื่อนไหวอย่างกระจัดกระจาย ซึ่งส่งผลต่ออารมณ์ของการแสดง ดังทฤษฎีการเคลื่อนไหว ของ สุรพล วิรุฬห์รักษ์ (2547, น. 229) กล่าวถึง การใช้พลังเพื่อการแสดงนาฏศิลป์ โดยลักษณะของการใช้พลังในการเคลื่อนไหว แบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ การแกว่งไกว การกระเปิด การสับเนื่อง การสั่นพลิ้ว และการลอยตัว ซึ่งการเคลื่อนไหว สื่อความหมายในเชิงความรู้สึกและอารมณ์ที่ใช้เป็นพื้นฐานในนาฏยประดิษฐ์ รวมถึงการสร้างสรรค์ท่ารำที่นำท่าทางจากรูปสัญลักษณ์นางกวัคประกอบท่าทางการแสดงนั้น เป็นส่วนที่คำนึงถึงความสำคัญจากแนวคิดวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นหลักการที่พึงปฏิบัติในการสร้างงานให้เหมาะสมกับแนวคิดของการแสดงนั้น สอดคล้องกับ คุณครูเฉลย ศุขะวนิช (อ้างถึงใน พจน์มัลย์ สมรรถบุตร, 2538) กล่าวว่า การสร้างสรรค์ท่ารำให้คำนึงถึง จุดมุ่งหมายของระบำ รำ ฟ้อน ในชุดนั้นด้วย เช่น ระบำชุดนี้มี

จุดมุ่งหมายให้เป็นผู้หญิงล้วน (ตัวนาง) ก็ต้องหลีกเลี่ยงท่ารำที่มีการยกเท้า แบะเหลี่ยม กันเข่า ซึ่งเป็นลีลา ท่าทางของตัวพระโดยสิ้นเชิง ส่วนการแปรแถวที่ปรากฏนั้น ท่ารำในการแสดงนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโคกทรัพย์ ที่ได้สร้างขึ้นนี้ สามารถนำไปปรับแก้ไขให้เหมาะสมกับโอกาสที่ใช้แสดง ปรับจำนวนผู้แสดงได้ เพื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้การแสดงนี้สามารถนำไปใช้ในเชิงพานิช ในการเปิดงาน ที่เป็นมงคลต่าง ๆ ซึ่งหลักการสร้างงานของ สถาพร สันทอง (อ้างถึงใน จินตนา สายทองคำ. 2558, น. 13) ได้กล่าวไว้ว่า การสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์ สามารถปรับปรุง แก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ ไม่ยึดถือเป็นแบบตายตัว งานศิลปะจึงพัฒนาได้ จึงสามารถเป็นแนวทางของการสร้างสรรค์งานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ เพื่อต่อยอดงานศิลป์ให้เผยแพร่สู่สาธารณชน และสืบสานงานศิลป์ให้คงอยู่ด้วยการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งในระบบการศึกษาและระบบสังคมและธุรกิจ

ข้อเสนอแนะ

1. การสร้างสรรค์นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ตามแนวคิดหรือแรงบันดาลใจ “ความเชื่อ” ในสังคมไทย จากอดีตนั้น มีหลากหลายเรื่องราวที่สามารถนำมาเป็นแนวคิดในการสร้างงาน และสามารถสร้างงานในรูปแบบอื่น ๆ ได้ นอกเหนือจากรูปแบบระบำ ยังสามารถสร้างสรรค์เป็นรูปแบบรำเดี่ยวหรือรำคู่ได้ ตามแนวคิดของเรื่อง
2. สามารถนำชุดนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโคกทรัพย์ ไปปรับใช้ประโยชน์เพื่อเผยแพร่ นาฏศิลป์ในบทบาทนาฏยพานิชสู่สังคม ทั้งนี้อาจเพิ่ม ลดจำนวนผู้แสดง สีการแต่งกาย ให้เข้ากับโอกาสสถานที่ และความเหมาะสมได้
3. การนำนาฏศิลป์ไทยเข้าสู่บทบาทของนาฏยพานิช ควรได้รับการสนับสนุน ผลักดันจากหน่วยงานโดยตรงที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนให้นาฏศิลป์ไทยก้าวไกลแต่เป็นที่ยอมรับ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้เกิดความรักในศาสตร์และศิลป์ไทยมากขึ้นอีกด้วย

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2549). **ทะเบียนข้อมูล วิพิธทัศนา ชุตระบำ รำ ฟ้อน**. กรุงเทพฯ: บริษัท ไทภูมิ พับ
ลิชชิ่ง จำกัด.
- กรมศิลปากร. (2558). **เทวสตรี คติพุทธ พราหมณ์ และความเชื่อในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: บริษัท
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน).
- จันทร์ศรี นิตยฤกษ์. (2542). **ความรู้เรื่องคติชนวิทยา**. กรุงเทพฯ: คณะวิชามนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูธนบุรี.
- จารุวรรณ ธรรมวัตร. (2528). **คติชาวบ้านอีสาน**, กรุงเทพฯ: อักษรวัฒนา.
- จิราภรณ์ ภัทราภาณุภัทร. (2528) **สถานภาพการศึกษาเรื่อง คติความเชื่อของไทย**. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลอ บุญช่วย. (2532) **ความเชื่อที่ปรากฏในพิธีกรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเมือง
สงขลา จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สงขลา: มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ ภาคใต้.
- ชำนาญ รอดเหตุภัย และบุญยงค์ เกศเทศ. (2519). **“คติความเชื่อประเพณี,” ในคติชนวิทยา**.
กรุงเทพฯ: อักษรวัฒนา.
- ณรงค์ ศรีสวัสดิ์. (2515). **สังคมวิทยาชนบท**, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐพัฒน์ ผลพิกุล. (2563). การออกแบบนาฏศิลป์สร้างสรรค์จากเครื่องแต่งกายของผู้หญิงชาวไท
คำใต้. **วารสารนิเทศสยามปริทัศน์**, ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2563), 85 – 94.
- ธวัช ปุณโณทก. (2536). **“ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสาน” ในวัฒนธรรม
พื้นบ้าน: คติความเชื่อ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- “นางกวักคู่มหาลาภ”**. (2563). ออนไลน์. สืบค้นวันที่ 20 มีนาคม 2564 จาก
<http://www.millionbronze.com>
- ปราณี วงษ์เทศ. (2532). **“ความเชื่อและระบบความเชื่อในสังคมไทย,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
ศิลปะการเล่นและการแสดงพื้นบ้านของไทย หน่วยที่ 1 – 8**. หน้า 50-65. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ปิยพร อรุณเกรียงไกร. 2 ก.ย. 2562. แอปพลิเคชันแม่มนี: นวัตกรรมการเงินที่หยิบความเชื่อมา
สร้างสตอรี่ที่ประทับใจ. ออนไลน์. สืบค้นวันที่ ๑๒ มกราคม 2564 จาก
<https://web.tcdc.or.th/th/Articles/Detail/mae-manee>
- “ประวัติความเป็นมาวัตถุมงคล เครื่องรางของขลัง”. (2558). ออนไลน์. สืบค้นวันที่ 9 มกราคม
2564 จาก <http://siammongkol-amulet.blogspot.com>
- พิทักษ์ เทพวงศ์. 2 พฤษภาคม 2558. ภาพนางกวักตุ๊กตุน้อย. ออนไลน์. สืบค้นวันที่ 20 มีนาคม
2564 จาก <https://www.amuletsociety.com>
- พุทธปฏิมาพระเครื่อง. 4 พฤษภาคม 2561. แม่นางกวัก นางโยกกวักทรัพย์ 5 มีอ. ออนไลน์. สืบค้น
วันที่ 20 มีนาคม 2564 จาก <https://portal.welovesshopping.com/product>
- พูนพิสมัย ดิศกุล, ม.จ. (2504). พิธีของทุกคน. กรุงเทพฯ: เกษมบรรณกิจ.
- ภิญโญ จิตต์ธรรม. (2518). “ความเชื่อ”, วารสารรามคำแหง. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2: น.54 - 78.
- มณี พยอมยงค์. (2529). วัฒนธรรมล้านนา. เชียงใหม่: โครงการศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มณี พยอมยงค์. (2530). “ความเชื่อของคนไทย” ใน วัฒนธรรมพื้นบ้าน : คติความเชื่อ.
พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- “แม่นางกวักห้ามือ หาบเงิน หาบทอง หลวงพี่ต่อ วัดมณีวงศ์.” (2562). ออนไลน์. สืบค้นวันที่
10 กุมภาพันธ์ 2564 จาก [http://www.guaranteepra.com/auction/view.php?](http://www.guaranteepra.com/auction/view.php?aid=21265455)
[aid=21265455](http://www.guaranteepra.com/auction/view.php?aid=21265455)
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรม. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2544). นาฏยศิลป์ปริทรรศน์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำรวม ทับจันทร์. (ม.ป.ป.). แม่นางกวักสัญลักษณ์แห่งโชคลาภ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ไทยควอ
ลิตี้บุ๊กส์ (2006).
- อมรพงศ์ แสนสุข. 4 มิถุนายน 2563. ความเชื่อกับธุรกิจ และธุรกิจความเชื่อ. ออนไลน์. สืบค้น วันที่
9 กุมภาพันธ์ 2564 จาก <https://dsp.dip.go.th/>
- อรุณศักดิ์ กิ่งมณี. (2560). ทิพยประติมา. นนทบุรี: บมจ.อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

ภาคผนวก

แบบประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโมคคธรัพย์
ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ควรปรับปรุง	
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์งานถ่ายทอดสู่การแสดงได้อย่างสมบูรณ์	✓					
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ	✓					
3	การแต่งกายมีความสวยงามเหมาะสม		✓				
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม	✓					
5	ความงดงามของกระบวนการทำรำ	✓					
6	มีการคิดสร้างสรรค์เพลงประกอบการแสดง	✓					
7	เพลงและท่ารำมีความเหมาะสมสอดคล้อง	✓					
8	รูปแบบการสร้างสรรค์การแปรแถว	✓					
9	ชุดการแสดงนี้แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของชาติ	✓					
10	ความประทับใจในภาพรวมของการสร้างสรรค์การแสดง	✓					

ลงชื่อ วิมล ใจภักดิ์ (ใจมี-แห่งใจ)
(นางวิมล: วิชาศิลป)

วันที่ ๑ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕

แบบประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ เทพีโคตรพิทย์
ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ควรปรับปรุง	
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์งานถ่ายทอดสู่การแสดงได้อย่างสมบูรณ์	✓					
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ		✓				
3	การแต่งกายมีความสวยงามเหมาะสม	✓					
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม	✓					
5	ความงดงามของกระบวนท่ารำ		✓				
6	มีการคิดสร้างสรรค์เพลงประกอบการแสดง	✓					
7	เพลงและท่ารำมีความเหมาะสมสอดคล้อง		✓				
8	รูปแบบการสร้างสรรค์การแปรแถว	✓					
9	ชุดการแสดงนี้แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของชาติ	✓					
10	ความประทับใจในภาพรวมของการสร้างสรรค์การแสดง	✓					

ลงชื่อ.....
(รศ.ดร.สุกัญญา เทพรักษ์สุวรรณ)

วันที่ 2 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2564

แบบประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์
ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ควรปรับปรุง	
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์งานถ่ายทอดสู่การแสดงได้อย่างสมบูรณ์	✓					
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ	✓					
3	การแต่งกายมีความสวยงามเหมาะสม		✓				
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม	✓					
5	ความงดงามของกระบวนการทำรำ		✓				
6	มีการคิดสร้างสรรค์เพลงประกอบการแสดง	✓					
7	เพลงและทำรำมีความเหมาะสมสอดคล้อง	✓					
8	รูปแบบการสร้างสรรค์การแปรแถว	✓					
9	ชุดการแสดงนี้แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของชาติ	✓					
10	ความประทับใจในภาพรวมของการสร้างสรรค์การแสดง	✓					

ลงชื่อ.....
(ดร.ไพโรจน์ ทองศิริกุล)

วันที่.....เดือน.....ปี.....พ.ศ. ๒๕๖๔

แบบประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ เทพีโคกทรัพย์
ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ควรปรับปรุง	
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์งานถ่ายทอดสู่การแสดงได้อย่างสมบูรณ์	✓					
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ		✓				
3	การแต่งกายมีความสวยงามเหมาะสม		✓				
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม	✓					
5	ความงดงามของกระบวนการทำรำ		✓				
6	มีการคิดสร้างสรรค์เพลงประกอบการแสดง	✓					
7	เพลงและทำรำมีความเหมาะสมสอดคล้อง	✓					
8	รูปแบบการสร้างสรรค์การแปรแถว	✓					
9	ชุดการแสดงนี้แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของชาติ	✓					
10	ความประทับใจในภาพรวมของการสร้างสรรค์การแสดง	✓					

ลงชื่อ

นางสาววิภากร อ.อริศกุล อภินันท์

วันที่ ๑ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

แบบประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโมคหทรัพย์
ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ควรปรับปรุง	
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์งานถ่ายทอดสู่การแสดงได้อย่างสมบูรณ์	/					
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ		/				
3	การแต่งกายมีความสวยงามเหมาะสม		/				
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม		/				
5	ความงดงามของกระบวนท่ารำ	/					
6	มีการคิดสร้างสรรค์เพลงประกอบการแสดง	/					
7	เพลงและท่ารำมีความเหมาะสมสอดคล้อง		/				
8	รูปแบบการสร้างสรรค์การแปรแถว		/				
9	ชุดการแสดงนี้แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของชาติ	/					
10	ความประทับใจในภาพรวมของการสร้างสรรค์การแสดง	/					

ลงชื่อ Mrs. Eakwatt
(นาง. อรวิภา ใจดี)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

แบบประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ นามศิลป์สร้างสรรค์ ชุต เทพโกศธรพัย
ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ควรปรับปรุง	
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์งานถ่ายทอดสู่การแสดงได้อย่างสมบูรณ์	/					
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ	/					
3	การแต่งกายมีความสวยงามเหมาะสม	/					
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม	/					
5	ความงดงามของกระบวนท่ารำ		/				
6	มีการคิดสร้างสรรค์เพลงประกอบการแสดง	/					
7	เพลงและท่ารำมีความเหมาะสมสอดคล้อง	/					
8	รูปแบบการสร้างสรรค์การแปรแถว	/					
9	ชุดการแสดงนี้แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของชาติ	/					
10	ความประทับใจในภาพรวมของการสร้างสรรค์การแสดง	/					

ลงชื่อ..... สอนไพร
(๑๗. สอนไพร สอนไพร.....)

วันที่ ๔ เดือน มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๔

แบบประเมินคุณภาพผลงานสร้างสรรค์ นามศิลป์สร้างสรรค์ ชุต เทพีโกศทรัพย์
ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่อง ที่ตรงกับระดับตามความคิดเห็นของท่าน

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ควรปรับปรุง	
1	แนวความคิดในการสร้างสรรค์งานถ่ายทอดสู่การแสดงได้อย่างสมบูรณ์	✓					
2	รูปแบบผลงานการแสดงมีความแปลกใหม่น่าสนใจ	✓					
3	การแต่งกายมีความสวยงามเหมาะสม		✓				
4	ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงมีความเหมาะสม	✓					
5	ความงดงามของกระบวนการทำรำ		✓				
6	มีการคิดสร้างสรรค์เพลงประกอบการแสดง	✓					
7	เพลงและทำรำมีความเหมาะสมสอดคล้อง	✓					
8	รูปแบบการสร้างสรรค์การแปรแถว		✓				
9	ชุดการแสดงนี้แสดงออกถึงศิลปวัฒนธรรมของชาติ	✓					
10	ความประทับใจในภาพรวมของการสร้างสรรค์การแสดง	✓					

ลงชื่อ.....
(รพ.ส.นิเทศ กนิ)

วันที่ ๔ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๔

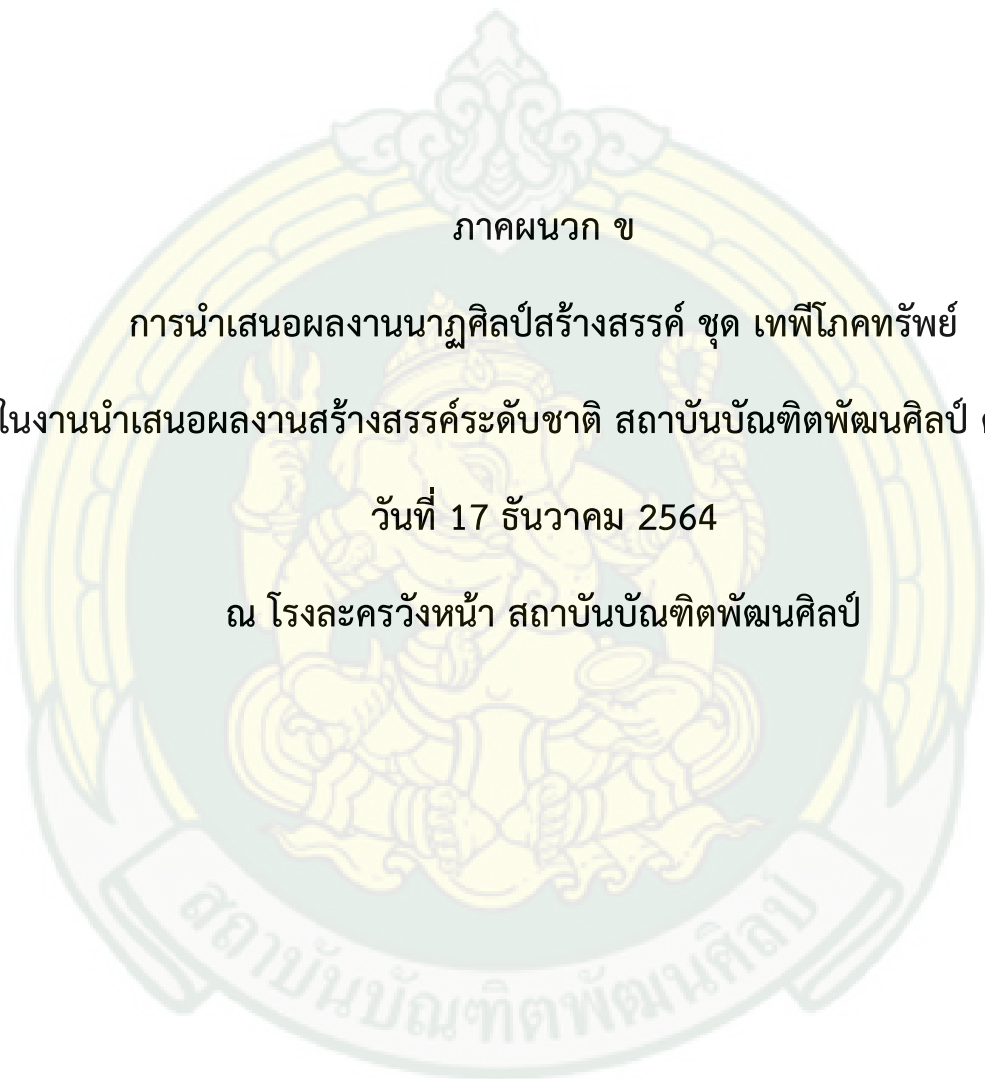
ภาคผนวก ข

การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพীโรคทรัพย์

ในงานนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ระดับชาติ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ครั้งที่ 5

วันที่ 17 ธันวาคม 2564

ณ โรงละครวังหน้า สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

ภาพที่ 159 การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ระดับชาติ ครั้งที่ 5 สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 160 การนำเสนอผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพีโศกทรัพย์
ที่มา: ผู้วิจัย

นางสาวตรีรัตน์ วิสุทธิพันธ์
นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพโศกทรัพย์

ภาคผนวก ค
การขอรับรองจริยธรรมในมนุษย์

ที่ อว 0623.9/ว 135

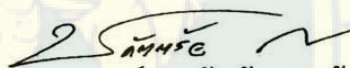
สถาบันวิจัยและพัฒนา
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
340 ถนนสุรนารายณ์ อำเภอเมือง
จังหวัดนครราชสีมา 30000

4 มิถุนายน 2564

เรื่อง ขออนุญาตผลการประเมินโครงการวิจัยที่ยื่นเสนอขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
เรียน นางสาวตรีรัตน์ วิสุทธิพันธ์

ตามที่ท่านเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
เลขที่โครงการ HE-RDI-NRRU.115/2564 โครงการวิจัยเรื่อง “นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพโกศกทรัพย์”
ในการประชุมคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ครั้งที่ 4/2564
เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2564 เรื่องสืบเนื่องจากการประชุมครั้งที่ 3/2564 เสนอวาระที่ 4 เรื่องนำเสนอเพื่อ
พิจารณา โดยมีมติที่ประชุม : ผลการประเมินข้อ 1 รับรอง

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ชัคตริย์ รยะสวัสดิ์)
ประธานอนุกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

**ใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**

โครงการวิจัยเรื่อง : นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด เทพโคตรพิชัย

ผู้รับผิดชอบโครงการวิจัย : นางสาวตรีรัตน์ วิสุทธิพันธ์

เอกสารที่พิจารณา :

1. แบบเสนอเพื่อขอรับพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	ฉบับลงวันที่ 12 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2564
2. โครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์	ฉบับลงวันที่ 12 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2564
3. แบบคำชี้แจงอาสาสมัคร	ฉบับลงวันที่ 12 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2564
4. แบบยินยอมอาสาสมัคร	ฉบับลงวันที่ 12 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2564
5. แบบสอบถาม	ฉบับลงวันที่ 12 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2564
6. ประวัติผู้วิจัย	
7. ใบผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	

ได้รับการพิจารณาและผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา โดยยึดหลักเกณฑ์ตามคำประกาศเฮลซิงกิ (Declaration of Helsinki) มีความสอดคล้องกับหลักจริยธรรมสากล ตลอดจนกฎหมาย ข้อบังคับและข้อกำหนดภายในประเทศ จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยตามโครงการวิจัยได้ โดยให้ส่งรายงานความก้าวหน้าของโครงการวิจัยทุก 6 เดือน แจ้งคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ในกรณีที่ไม่แก้ไขเปลี่ยนแปลงโครงการวิจัยหรือหยุดโครงการก่อนกำหนด รายงานเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่ร้ายแรงหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด รายงานข้อมูลข่าวสารที่คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ควรได้รับระหว่างดำเนินการวิจัย และส่งรายงานฉบับสมบูรณ์เมื่อเสร็จสิ้นโครงการวิจัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อดิศร นานงนันท)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เลขที่ใบรับรอง : HE-115-2564

วันที่รับรอง : 13 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2564

วันที่หมดอายุ : 13 เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565

Ethics in Human Research Certificate
Nakhon Ratchasima Rajabhat University

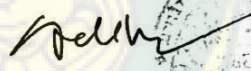
Protocol Title : The Creative Dance : Thephi Phokhasub

Principle Investigator : Miss Trirat Wisutthiphan

Reviewed Document :

1. Submission Form for Ethical Review	12 March 2021
2. Full Protocol	12 March 2021
3. Participant information sheet	12 March 2021
4. Informed consent form	12 March 2021
5. Questionnaire	12 March 2021
6. Principle Investigator's Curriculum Vitae	
7. Certificate of Attendance in Human subject protection Training	

Ethics in Human Research Committee, Nakhon Ratchasima Rajabhat University has reviewed and approved this research to be carried out according to this research in compliance with the declaration of Helsinki, ICH - GCP. The investigator shall provide reports to the committee concerning the progress of the research every 6 months as well as the amendment, termination, and all serious adverse and unanticipated events. The investigator shall submit the full protocol once the research is done.

 (Assistant Professor Dr. Adisorn Naowanondha)
 Chairman of Ethics in Human Research Committee
 Nakhon Ratchasima Rajabhat University

Certificate Number : HE-115-2021

Approval date : 13 May 2021

Expiry date : 13 May 2022

ประวัติผู้สร้างสรรค์ผลงาน

ชื่อ-สกุล (ภาษาไทย) (นาย, นาง, นางสาว) ..... ตริรัตน์ วิสุทธิพันธ์ .....
(ภาษาอังกฤษ) (Mr., Mrs., Miss) ..... Trirat Wisutthiphan .....
เพศ.....หญิง..... วัน เดือน ปีเกิด..... 3 มีนาคม 2533 ..... อายุ..... 32 ..... ปี
โทรศัพท์..... - ..... โทรสาร ..... - ..... โทรศัพท์มือถือ 098-924-1419
E-mail..... trirat.meen@gmail.com .....
ตำแหน่งปัจจุบัน (ตามที่ระบุในบัตรข้าราชการ/บัตรพนักงานราชการ) ..... อาจารย์

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรีสาขา ..... นาฏศิลป์ไทย ..... สถาบัน ..... สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ .....
ปีที่สำเร็จการศึกษา ..... 2554 .....

ปริญญาโทสาขา ..... นาฏศิลป์ไทย ..... สถาบัน ..... สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ .....
ปีที่สำเร็จการศึกษา ..... 2558 .....

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ..... วิเคราะห์เปรียบเทียบละครชาตรีจังหวัดเพชรบุรี และละครชาตรีจังหวัด .....
..... สมุทรปราการ คณะศิลปกรรมศาสตร์ .....

ประสบการณ์ด้านการวิจัย / การสร้างสรรค์งาน

- ผู้วิจัย งานวิจัยเรื่อง นาฏศิลป์สร้างสรรค์ ชุด กรุงเทพฯ .....

รางวัลที่เคยได้รับ (ด้านการวิจัย / การสร้างสรรค์งาน)..... - .....

(ที่อยู่ทำงาน) วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี..... สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์..... เลขที่ ..... 129/9 ..... หมู่ ..... - .....

ถนน รามเดโช..... ตำบล/แขวง ..... ทะเลชุบศร..... อำเภอ/เขต ..... เมืองฯ..... จังหวัด..... ลพบุรี.....

รหัสไปรษณีย์ ..... 10500 .....

(ที่อยู่บ้านตามบัตรประชาชน) เลขที่ ..... 16/4 ..... หมู่ ..... - ..... ถนน ..... เทศบาล 4 ..... ตำบล/แขวง ..... ปากน้ำ.....

อำเภอ/เขต..... เมืองฯ..... จังหวัด..... สมุทรปราการ..... รหัสไปรษณีย์ ..... 10270 .....

โทรศัพท์ ..... 098-924-1419 ..... โทรสาร ..... - .....